TIGHT BINDING BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY
OU_204093
UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T 922 N 17 L   Accession No. T 2675

Author లక్ష్మీ నరసింహం, చి.

Title సొం నకు చరిత్ర 1938

This book should be returned on or before the date last marked below.

శ్రీరస్తు.

నానకుచరిత్ర

గ్రంథకర్త,

లకమర్తి లక్ష్మీనరిశింహం పంతులుగారు.

ద్వితీయముద్రణము 1000 ప్రతులు.

పబ్లిషరు.

కొండపల్లి వీరవెంకయ్య,

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో.,

రాజమండ్రి.

1938.

టు రిజష్టర్డు]

[వెల రు. 0—12—0

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్

292, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి.

Checked 1965

కాకినాడ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడినది.

కాకినాడ—౧౯౩౮.

పీఠిక.

హిందూస్థానమున వాయువ్యదిగ్భాగమందు పూర్వమునుండియు సుప్రసిద్ధమగు పాంచాల మను దేశము గలదు. అది ప్రస్తుతము పంజాబుదేశ మనుపేర వ్యవహరింపఁ బడుచున్నది. ఆదేశమునందు లాహోరు ముఖ్యపట్టణము. ఆనగరమునకు సమీపమున "టాల్వాండి" యను పల్లె యొక్క పటేలకు నానకు "టాల్వాండి" గ్రామమునందు క్రీ. శ. 1468 వ సంవత్సరమున జన్మించెను. నానకు సీకుమతమును స్థాపించిన మహాత్ముఁడు. జనులు సనాతనము లగునుత్తమధర్మముల విడచి దురాచారములే సదాచారములుగ భావించి భ్రష్టులగుచుండఁ జూచి జాలినొంది కేవల లోకోపకారపరాయణుండై నానకు పరమార్థ మెఱుఁగక గతానుగతికముగ నధోగతిపాలగుచుండిన తోడిజనుల నుద్ధరించుటకు మంచి దారింజూపిన మహానుభావు డగుటచే నాతని చరిత్రము నెల్లవారుఁ జదువదగినదని వ్రాయఁ బూనితిని.

ఇట్లు,

గ్రంథకర్త.

నానకుచరిత్ర.

ప్రథమాధ్యాయము.

నానకు క్షత్రియ వంశస్థుఁడు. తండ్రిపేరు కాళుఁడు. తల్లి పేరు త్రిప్తాదేవి. కాళుఁడు టాలువెండిగ్రామమునకు మునసబగుటచేత మిక్కిలి పలుకుబడి గలిగి లోకవ్యవహారవేదియై మితవ్యయముచేత ధనముకూడబెట్టి వడ్డీవ్యాపారము చేయుచు గౌరవముగఁ గాలక్షేపము చేయుచుండెను; కాని వాని నోరు మంచిది కాదు హృదయకఠినము. జనులతోఁ గలసి మెలసి యుండుట కిష్టము లేనివాఁడు. ఆశగలవాఁడు అందుచేత గ్రామవాసులు వానికిఁ జంకి పైకి వానియెడ మిత్రభావముఁ జూపినను మనసులలో వానిని ద్వేషించిరి. వానిభార్య త్రిప్తాదేవి గుణములలో మగనిం బోలక భిన్నశీలము గలదై నోటిమంచితనము సాధుస్వభావము గలిగి గ్రామవాసులచే గౌరవింపఁబడుచు వచ్చెను. మగఁడు ధూర్తవర్తనుఁడై చీటికిమాటికి మహాకోపపరవశుఁడై తన్ను సిలుగులఁ బెట్టుచు వచ్చినను త్రిప్తాదేవి యోపికఁగలిగి మగనిమాట జవదాటక వానియెడ గడుభక్తిగలిగి యుండెను. తండ్రియొక్క మనోదార్ఢ్యము తల్లియొక్క సాధుశీలము గ్రహించి యాదంపతులకే నానకు జన్మించెను.

ఆతని జన్మదినము నిర్ణయించుటకుఁ దగిన యాధారములు కానరావు. కొందఱు వాని పుట్టినదినము కార్తికశుద్ధపూర్ణిమ యనుచున్నారు. మఱికొందఱు వైశాఖశుద్ధతదియ యనుచున్నారు. కార్తికశుద్ధపూర్ణిమనాడు నానకు జ్ఞాపకార్థము టాలువెండి గ్రామములోఁ బ్రతిసంవత్సరము తీర్థముజరుగుచుండుటచే వానిజన్మదినము కార్తికపూర్ణిమయే కాని వైశాఖశుద్ధతదియ కాదని నిశ్చయింపవలసియున్న [illegible] రాతి!

నిశీథసమయమున స్వధర్మభ్రష్టులగు హిందువులను మంచిదారిని ద్రిప్ప దలంచిన యామహాత్ముం డవతరించెను.

మనదేశమున గొప్పవారి పుట్టుకలు సామాన్యమనుష్యుల జన్మములకంటె విలక్షణముగ వర్ణింపఁబడుచుండును. రామ, కృష్ణాదిమహాత్ములు జన్మించినప్పుడు మహాద్భుతములనేకములు జరిగినట్లు మనవారు పురాణములలో వర్ణించి యుండుటచే నిటీవలివారును మహాపురుషుల జన్మకాలమునందు వింతలు పొడకట్టినట్లు వ్రాయఁదొడంగిరి. నానకు చరిత్రము వ్రాసినవారుఁ గూడ నీవృద్ధాచారము నతిక్రమింపక వాని జన్మము లోకసామాన్యముగ వ్రాసిరి. నానకు పుట్టినతోడనే సగము నవ్వుచు సగము మాటలాడుచున్న మనుష్యుని కంఠధ్వని గలుగునట్లు ఝ్చెనని మంత్రసాని చెప్పెనఁట. అందలి సత్యమేమనగా నానకు తన తండ్రి పుట్టినట్లుఁ దాత పుట్టినట్లుఁ దక్కినమానవులందఱుం బుట్టినట్లుఁ బుట్టి యుండును. అందఱు శిశువు లేడ్చినట్లే యేడ్చియుండును. కాని యతని చరిత్రము వ్రాసినవారు వాని గొప్పతన మంతయుఁ జూచిన పిదప నతఁడా కాలమున లోకైక పూజ్యుఁడైన పిదప వ్రాసియుందురు. కావున నంతటిమహానుభావుఁడు తక్కిన పామర మానవులవలె బుట్టియుండఁడని నమ్మి మూర్ఖజనములు చెప్పుకొను మహాద్భుతములు కొన్ని వానియవతారఘట్టమునందుఁ జేర్చియుందురు. అట్టి కాకున్న ప్రకృతిధర్మములు భేదమునందవలసియుండు. అద్భుతములు మహిమలు మొదలగునవి మూర్ఖుల మనస్సులలో నుద్భవించునుగాని నిజముగ జరుగవు.

ఒకనిపుట్టుకలో ఘనత యుండదు. ఒకనిపుట్టుకలో నైచ్యముండదు. ఎవఁడును జన్మించినతోడనే మాటలాడఁడు. తరువాత నెంత గొప్పవాఁడైనను మనుష్యుఁడు పుట్టినప్పుడందఱివలెనె యాకలి దప్పిక నిద్ర మొదలగు లక్షణములు గలిగియుండును. ఇట్లనుటచేత కొందఱు మనుష్యుల యం దద్భుత శక్తి లేదని నేననుటలేదు. మనుష్యునిబుద్ధి విశ

సించినపిదప వాని విద్యంబట్టియు జ్ఞానముంబట్టియు నొక్కొక్కని కసా భారణప్రజ్ఞ గలుగుచుండును. ఒక్కొక్కనికి విస్తారము విద్యలేకపోయి నను దైవభక్తి, భూతదయ జితేంద్రియత్వము, బాల్యమునం దంకురించి నానాం నభివృద్ధి జెందును. ఇట్టి సత్పురుషులే పరోపకారపరాయణులై జీవితమంతయు పరమార్థమునకు దారపోయుదురు. ఈనానకు పుట్టి నప్పు డద్భుతములతోఁ బుట్టకున్నను యుక్త వయస్కుఁ డైన పిదప భక్తాగ్రగణ్యుడయ్యె.

హిందువులలోఁ బుత్రసంతానముగలుగుట పరమానందహేతువు. అదివఱకు పుత్రసంతానము లేనిపురుషునకుఁ గుమారుఁడు గలిగి నప్పు డాకుటుంబమునకుఁ బొడము నానందము నెవఁడు వర్ణింపగలఁడు! పున్నమనాటిరాత్రిఁ బుత్రుఁడు కలుగుటయు మరునాఁ డుదయమునఁ గాళునిగృహము మహానందనిలయమైయుండెను. కాళున కదివఱకొక కూఁతురుండెను. ఎందరాడుబిడ్డలున్నను హిందువులలో మగబిడ్డలు లేని మనుష్యుఁడు కేవలము మందభాగ్యుడుగ నెంచబడుటచేఁ గాళుఁడు పుత్రోత్పత్తియైనతోడనే తాను ధన్యుఁడనయితినని తలంచి సంతోషపరవశుఁడై తత్క్షణము పురోహితుంబిలిపించి బాలునిభవిష్యద్దశను గూర్చిమున్నె యెఱుంగవలయునని జాతకము వ్రాయుమని కోరెను. ఇట్లు పురోహితుం బిలిపించి జాతకము వ్రాయుమనుటలో గుమారుని జాతక మఖండైశ్వర్యవంతముగ నుండుననియె తండ్రి యభిప్రాయము. జ్యోతిష్కుఁడును బరేంగితజ్ఞానము కలవాఁడు కావునఁ దండ్రియనుకొన్నట్లు కుమాడఖండైశ్వర్యవంతుఁడగుననియు గ్రహము లన్నియు నుచ్ఛస్థానమున నున్నవనియుఁ జెప్పి యంతతోఁబోక బాలునకు శ్వేతచ్ఛత్రాధిపత్యము గూడ గలుగునని వక్కాణించి తదనుకూలముగ జాతకమువ్రాయ తండ్రి యదిచూచి మేరమీరిన సంతోషమునందెను. పురోహితుఁడు జాతకమునందు బూర్వోదాహృతములగు విషయములకుఁ దోడుగ నానకు

గొప్పయవతార పురుషుఁడనియు వానింబోలినవారు మున్నెవ్వరు లేక నియు వానిని హిందువులు మహమ్మదీయులు సమానముగ గౌరవింతు రనియు బంచభూతములు వానికి లోఁబడియుండుననియు నతఁడు పరమేశ్వరారాధనమునందు నిరతుఁడై యుండుననియుఁ గూడ వ్రాసెనఁట. ఈవిషయములు పురోహితుఁడు మొట్టమొదట జాతకమునందు వ్రాయుట యబద్ధము. నానకు మతసంస్కర్తయై లోకఖ్యాతుఁడైన పిదప వాని భక్తులు మొదలగువారు కల్పించుటనిజము. జాతకములెట్టివో జాతకములువ్రాయు జ్యోతిష్కులెట్టివారో వారిమాటలెంతవఱకుఁ బ్రమాణములో మనదేశస్థులు చక్కగా నెఱుఁగుదురు. గావున నిచ్చట విస్తరించి వ్రాయనక్కరలేదు.

కాళుఁడు పుట్టినదినములు గతించిన వెనుక గుమారునకు జాతకర్మములు చేసి నానకని నామకరణము చేసెను. కాళుఁడు ప్రథమసంతానమొక యాఁడుబిడ్డను గనినప్పుడే నానకియని పేరుపెట్టుటచే నానుపేరే కొడుకునకుఁగూడ బెట్టఁదలఁచి యట్లు చేసెను. నానకు దృఢకాయుఁడై దినదినప్రవర్ధమానుఁడయ్యెను. ఈతని శైశవమునుగూర్చి చరిత్రకారులెవ్వరును దగినన్ని వ్రాయలేదందున వానిచిన్ననాటి లక్షణము లిట్టివని నిర్ణయింప మనశక్యముగాదు. అతఁడు బాల్యమున దోడిబాలురతో దను బాలకులతోడను గలసి మెలసి యాటపాటలలో మెలంగక తరుచుగ నితరులతో మాటలాడ నొల్లకయుండు వాఁడని కొందఱు వ్రాసిరి.

ఏడవసంవత్సరమందు దండ్రి వానికక్షరాభ్యాసము చేసి గురువునకు బహుమానములిచ్చి విద్యాభ్యాసము చేయింపుమని కొడుకు నప్పగించెను. హిందీభాషను వ్రాయుట చదువుట వర్తకుల కుపయోగించు లెక్కలు వేయుట మాత్రమే యాగ్రామ పాఠశాలలోఁ జెప్పునట్టి విద్యలు. బడిపంతులు నానకునకక్షరాభ్యాసము చేసి తన చెప్పఁగల విద్యలు నన్నిటిని నేర్పిన బడికిఁ బోవమానెను. నానకు బడికిఁబోయి

మొకటినాఁడు నెమ్మదిగ నుండెను; కాని రెండవనాఁడతఁడు చదువుకొనక యూరక కూర్చుండ గురువు వానిం గసిరి బెదరించెను. బెదరించుటయు శిష్యుఁడు గురువుపైఁ దిరుగబడి గురువును ధిక్కరించి నాకు చెప్పుటకు నీకేమి చదువు వచ్చునని వాని నడిగెనఁట. శిష్యుని ప్రశ్నము విని గురువు తెల్లబోయి తాను సకలశాస్త్రములు నేర్చినట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. ఆమాటలువిని నానకు లౌకికవిద్య నిరుపయోగక మగుటయే గాక హానికరమనియు దాని నభ్యసించినవారు సంసారపాశములం దగుల్కొని యెన్నటికిం బయల్పడఁజాలరనియు మనుష్యులు శ్రద్ధతో నేర్చికొనవలసిన విద్య వేరొకటి యున్నదనియు సత్యమునుగ్రహించుట భగవంతునియెడ భక్తిగలిగియుండుట భగవన్నామకీర్తనము సేయుట మొదలగునవియే నిజమైనవిద్యలనియు నవియే యుభయలోకతారకములనియు గురువునకు బదులు చెప్పెనఁట. అప్పలుకులు పలికి యంతట నూరకుండక నానకు భక్తితత్వముం దెలుపు శ్లోకము నొక దానిని జదివెనఁట. ఆశ్లోకార్థమిది.

"నీ లోకానురాగము సిరా జేసి నీబుద్ధిఫలకము కాగితము జేసి నీమనస్సు వ్రాతగాఁడుగ జేసి పరమేశ్వరుని గూర్చి వ్రాయుము. వ్రాసి వానియందు దృష్టినిలుపుము. ఏమి వ్రాయవలయునని తలంచుచున్నాడవు. భగవన్నామము వ్రాయుము. భగవత్కీర్తనలు వ్రాయుము. భగవంతుఁ డాద్యంతశూన్యుఁడన్న మాట వ్రాయుము. మిత్రుఁడా! ఇట్టి వ్రాత నేర్చుకొంటివేని దేవుని యెదుటకు నీవు బోయి యీలోకమున నీవు నడచిన నడతకు సరిగ లెక్క చెప్పవలసినప్పుడు తప్పక యీవ్రాత నీపక్షము బూని కళంకరహితమై నిన్ను రక్షించును"

ఏడువదుల యేండ్ల వయసుగల వృద్ధుని నోటనుండి వెడలవలసిన యీభక్తిరస ప్రధాన వచనములు విని గురువు వాని యసాధారణ శక్తి కచ్చెరువడి తన మనంబున నప్పుడప్పుడు పొడమి తనకు దుస్సాధ్య

ములయిన వేదాంతవిషయికసందేహములు దీర్చుకొనుట కడియే సమయమని యాబాలునసేక ప్రశ్నము లడిగెనఁట. అడిగినతోడనే నానకు వానికన్నిఁటి కవలీలగ దగు నుత్తరము లిచ్చెనఁట. ఆయుత్తరములు సహేతుకములుగ నున్నట్లు తోఁచుటయు గురువు బాలుఁడని యెంచక భయభక్తులు మెఱయ శిష్యునిపాదములకు నమస్కరించి యతఁడు సామాన్యుఁడు గాఁడనియు నవతారపురుషుఁడనియు శ్లాఘించెనఁట. ప్రపంచమందు మహాద్భుతముగు బుద్ధివికాసముగల బాలురు లేరని చెప్పఁజాలము గాని యేఁడేండ్ల యీడు గల బాలుకు పరమార్థబోధకములగు పలుకులు పలికెననుట విశ్వసనీయముకాదు.

అతఁడు పుట్టిపెరిగిన కుటుంబము నిరంతరము వేదాంతచర్చలలోఁ గృషిచేయుచుండిన పక్షమున బాలకున కాసంబంధములైన మాటలు కొన్ని కట్టుపడి యుండునని మనమూహింపవచ్చును. అట్టిదేదియు నిచ్చట గానరాదు లేక సహజముగ మహాబుద్ధిమంతుండగు బాలుఁడు గొప్పవిద్వాంసులయు విరాగులయు సహవాసము జేయుచుండిన పక్షమున నీవిధములగు పలుకులు గాకపోయినను జ్ఞానగర్భితములగు కొన్ని పలుకులు పలికినాడని మనము నమ్మవచ్చును. అవి యేవియు నానకు విషయమున గానరాదు. తలిదండ్రులకు వేదాంత కృషి లేదు. విరాగులతో సహవాసమున్నట్లు గనఁబడదు. మంచివిద్యావ్యాసంగ మదినాఁకే యుండవచ్చునను కొన్న బడికిపోయిన మరునాడే యీచిత్రకథ జరిగెనని చెప్పుచున్నారు. కావున నేవిధమున జూచినను మన మా కథ నమ్మఁదగినదిగ లేదు. దాని యాథార్థ్య మేమైయుండునన నానకు నోటనుండి యీపలుకులు బడికిపోయిన మరునాడే రాకపోయినను యుక్తవయస్కుఁడై జ్ఞానవంతుఁడై మతసంస్కర్తయైన పిదప వాని నోటనుండి యీవాగ్రత్నములు వెడలియుండవచ్చును. చరిత్రకారులు వానికి మహిమ లారోపింపఁదలఁచి పెద్దనాటి మాటలు పిన్ననాటికి మార్చి యుండవచ్చును.

అది యటుండ నీ సంభాషణములు జరిగిన పిదప నానకు మఱి యెన్నఁడు బడికి పోయియుండలేదనియు వానిచదువు రెన్నాళ్ళతో ముగిసెననియు చరిత్రకారులు చెప్పుచున్నారు. ఇదియును వాని శిష్యులు వానియందలి భక్తివిశేషముచేత దక్కిన ప్రాకృత పురుషులవలె నతఁడు చిరకాలము విద్య నేర్చికొనలేదని లోకమునకు దెల్పఁదలఁచి యట్లు వ్రాసియుండురేగాని యదినిజముకాదు. ఏలననెట్టికుశాగ్రబుద్ధికైనజదువుకొనకయే విద్య రాదు. అభ్యసించునప్పుడు విద్య సూక్ష్మముగ గ్రహించునట్టి మనీషయుండిన నుండవచ్చు చదువక పండితుఁడైన వాఁడెవ్వఁడును లేడు. మఱియు నానకు హిందీభాషం జక్కగం జదువను వ్రాయను నేర్చినట్లును లెక్కలవ్రాయుటలోఁ బ్రోఢయైనట్లుఁ గొంతకాల ముద్యోగములు చేసినట్లును మనకుఁ బెక్కుదృష్టాంతములు గలవు. అక్షరాభ్యాసమైన పురువాడే చదువు ముగించిన కుట్టువాని కంతటి ప్రజ్ఞగలుగుట యసంభవము గావున నతని చదువు రెన్నాళ్ళచదువుగాక రెండేండ్లచదువో, అంతకంటె కొంచముతక్కువ కాలపు చదువో యైయుండవచ్చునని మనమూహింపవలసియుండును. ఎట్లయిన నానకు విద్యావిషయమున విస్తారము శ్రద్ధ జూపినట్లు గానఁబడదు. కుమారునకుఁ జదువుమీఁద నెక్కుడు తమకము లేదనియో నేర్చినవిద్య సగౌరవముగ దేహయాత్ర గడపుటకు జాలుననియో యెందుచేతనో తండ్రి యచిరకాలముననే కొడుకుం జదువమానిపించెను. అట్లు పాఠశాల విడుచునప్పటికి నానకు తొమ్మిదియేండ్ల ప్రాయము వాఁడు.

చదువు మానిపించినవెంటనే కాళుఁడు కుమారు నేదైన వ్యాపారమునం బ్రవేశపెట్టవలయునని నిశ్చయించుకొనెను. అది మొదలు తండ్రికిఁ గొడుకునకు నెడతెగని వైరుధ్యమే సంభవించెను. నానకు ప్రత్యక్షముగఁ దండ్రి చెప్పిన పనిజేయ నిష్టము లేనట్లుఁ గనఁబడక పోయినను వన కైహిక వ్యాపారములయం దెంతమాత్ర మిష్టములేదని చేష్టలచేత

జెప్పుకయే చెప్పుచు వచ్చెను. విద్యాభ్యాసము ముగిసినతోడనే కాళుం డు కుమారునిఁబనిలో ముప్పఁదలఁచి వాని బసుల కాపరితనమున నియోగించెను. నియోగించుటయు నానకు వల్లెయని యాపని జేయ సమ్మతించెను. కాని యల్పకాలములోనే తన కుమారుఁడు పసుల కాచుటకుఁ బనికిరాఁడని కాళుఁడు గ్రహించెను. ఏలయన నానకు పరమదయాళువగుటచే నోరులేని జంతువులను బలవంతముగ నిర్బంధించి యొక్కచో నిల్పుట కూడదని తలంచి పసుల నదలింపక యవియిచ్ఛవచ్చిన తెఱంగున విహరించుచుండఁ జూచుచు నూరకుండును. లేఁగ మాఁడ తల్లిపాలు కుడువఁదలఁచెనా దాని తల్లిపాలది ఏల కుడువగూడదని తత్క్షణమె యాదూడను పాలు గుడువనిచ్చును. ఆకుమడియైనను స్వామే పండిన చేనైననుసరియే యావు మేయఁదలఁచెనా, పావమది యిచ్ఛవచ్చినట్లు కసవుతినగూడదని తత్క్షణమే దానిని మేయ నిచ్చును.

పరమేశ్వరుఁడు మనుష్యులను దదితర జంతువులను సమానముగ సృష్టించినను మనుష్యుఁడు లేనిపోని యధికారములు బూని యతి క్రూరుఁడై నోరులేని యాజంతువులను దన యిచ్ఛవచ్చిన తెఱంగున బాధలుపెట్టి మంచిపదార్థములెల్లఁ దానే యనుభవించుచు నెల్ల సౌఖ్యములఁ దానే పొందుచు నుండుట యేటిన్యాయమని గుఱు మనుష్యులలో తల్లులు పాలిచ్చి తమ బిడ్డలఁ బోషించి యెంతో గారాబమునం బెంచుకొనుచుండ పసువు తమ యిచ్ఛవచ్చినప్పుడు తమ పొదుగుపాలనుతమ దూడల కిచ్చుకొనుట కేల స్వాతంత్ర్యముండగూడదనియు మనసున సందేహములు పుట్టి వానిని బాధింపఁదొడఁగెను. ఏసందేహములు దోచిననేమి ఏయాలోచనలుతట్టిననేమి మొగముమీఁద కొడుకుచేసిన పనులు తండ్రికిగిట్టవయ్యె. నానకు పసులకాపరియై యున్నకాలమున రెండు చిత్రకథలు జరిగెనఁట. నానకు పేరెత్తినవారందఱు తామునమ్మిన నమ్మకున్ననీయద్భుతకథలు రెండు జెప్పుకొనకమానరు. అందు

మొదటికథ యిది. నానకు మందు వేసగి నొకనాడు పగలు రెండుజా ములవేళ నీచెవిగాడు పాచెవికి గొట్టుచున్నప్పు డూరబైట బసుల కాచు చుండి కునికపాట్లురాఁగా నిద్దురనాపజాలక యొకచెట్టుక్రింద బండుకొని యెనఁట. సూర్యుఁడు పశ్చిమమునకుబోవుచున్న కొలది చెట్లనీడలు మునుపున్న తావునుండక మారుచుండుట సహజముకదా! ప్రకృతిధర్మ మట్లున్నను నాడదియేమిచిత్రమో కాని నానకు పండుకొన్న చెట్టునీడ సూర్యగతింబట్టి మార్పుంజెందక యున్నతావునే యుండి యాబాలుని కెండతగులకుండ గాపాడుచుండెనఁట.

రెండవకథ యీవిధముగనున్నది. గ్రీష్మకాలమున మఱియొకది నమున నతఁడు పసులగాచుచు నిద్రాభరము నాపలేక మట్టమధ్యాహ్న ము మఱియొకతావున నెండలో బండుకొనిగాఢనిద్ర జెందెనఁట. అప్పు డొక నల్లత్రాఁచు తనపడగ బాలునితలమీఁద విప్పి వానికెండ సోఁక కుండ సంరక్షణముచేయుచుండెనఁట. ఆసమయమునవనే టాలువెండి గ్రామపివాసి రాయబులారు గుఱ్ఱమెక్కి యెటుచుండియో స్వగ్రామ మునకుబోవుచు నానకు పండుకొనియున్న స్థలము సమీపమునుండి చనుచు నామహాద్భుతమును జూచి విస్మితుఁడై రెప్పవాల్పక బాలుని వానింగాచు సర్పమును జూచుచు గుఱ్ఱము నాపెను. కొంతదవ్వుననున్న పరిజను లంతలో వానింగలుసుకొనుటయు రాయబులారు వానింజూచి "యీబాలుఁడు మృతినొందెనా" యని యడిగెను. మృతినొందలేదని వారు ప్రత్యుత్తరము చెప్పుటయు రాయబులారు కడునచ్చెరుపడి పాము ను వెడలగొట్టుమని వారి కానతీయ వారుమిక్కిలి మెలుకవతో బాలు న కపాయము గలుగకుండ సర్పమును బెదిరించి యవ్వలకుదోలి బాలు నిడాసి యతఁడు తామెఱిఁగినవాఁడేయగుట వానిం తమయజమానునకు దెల్పిరి. రాయబులారు వెంటనే గుఱ్ఱముడిగి బాలుని ముద్దుపెట్టుకొని యతఁడెవ్వఁడో యవతారపురుషుడని నమ్మి గ్రామమునకుబోయి తన

చూచినదంతయు బూసగుచ్చినట్లు కాళునితోఁ జెప్పి బాలకుఁడు సామాన్య మనుష్యుఁడుగాఁడు. కావున వానియెడల నెక్కుడు దయఁజూపుమని బ్రతిమాలి యింటికిఁబోయెను. ఇట్లు రెండుమూఁడు సంవత్సరములు కాళుఁడు కుమారుని గోపాలక వృత్తియందు నిలిపి దానికతఁడు తగఁడని గ్రహించి కొడుకు చాకచక్యమునుజూచి పాటుపడదగినదియుఁ బడిన పాటునకు లాభము గలిగించునదియు నగు వృత్తిం బ్రవేశపెట్టదలఁచి యొకపొలము వానికిచ్చి యందు వ్యవసాయము చేయుమని వానిని నియోగించెను. అదనునందే పొలముదున్నుట విత్తనములనాటుట మున్నగుపనులు జరిగెను. పక్షిదొంగల బారినుండియు పందులు మొదలగు జంతువుల బారినుండియు జేను కాపాడుట నానకు పనియైయుండెను.

అతఁడును దనపొలమున వ్యర్థముగ గూర్చుండక పలుమారిట్టటు దిరుగుచు గేకలువేయుచు జప్పట్లఁ జరచుచు చేనుకాచుచున్నట్లె యగుపడెను. కాని యొకనాడైన నతఁడు చేతులార నడిసెలఁద్రిప్పి యెఱుఁగఁడు. మీఁదుమిక్కిలి ప్రక్కపొలములయందలి కాఁపుల పసువులు తన చేల బడినప్పుడు వానిం బారదోలుట తన కెంతో కష్టముగనుండెను. ఒక్కొక్కనాడతఁడు దయారసముచేత నోడలు మంచిమృగములు పక్షులు యథేచ్ఛముగ బడిన చేను మేయుచుండ గన్నులప్పగించి చూచుచు నూరకుండువాఁడు. కాళుని మనసెప్పుడును గుమారునిదెస యనుమానాస్పదమైయుండుటచే నొకనాడతఁడు పొలమునకుంబోయి చేను దెసజూచి యది పాడుగానుండుట గ్రహించి మితిమీరిన కోపమునంది యాబాలకుని మిక్కిలి దూలనాడి దానం దనివినొందక నింటికిబోయి తనయుండు మహైశ్వర్యవంతుఁ డగునని జాతకము వ్రాసిన పురోహితుని మీఁదబడి వానినెంతయు నిందించెను.

ఆపురోహితుఁడును శాంతముదాల్చి కాళుని కోపకారణమెఱిఁగి తనపలుకు లసత్యములు కావనియు నానకు సర్వలోకపూజ్యుఁ డగునని

యు లక్షలకొలఁది జనులకతఁడు మహోపకారము చేయఁగలవాఁడగు ననియు రాజాధిరాజులైన వానిగీచిన గీటు దాటక వినయమున మెలంగుదురనియు జెప్పి వాని ననునయించి పంపెనట. నానకుయొక్క చరిత్రకారులు జ్యోతిశ్శాస్త్రమునందు నమ్మికగలవారగుటచే పై పలుకులు పురోహితుఁడు చెప్పినను చెప్పుకున్నను వానినోట బెట్టియుందురు. ఇక్కడికి నానకు పసులకాపరితనమునకేగాక వ్యవసాయము చేయుటకు గూడ దగనివాఁడని తండ్రి విస్పష్టముగ గ్రహించి వాని నేవృత్తియందు బ్రవేశపెట్టి బాగుచేయవలెనోయని కొంతకాలము విచారించి యేపనియందు నియోగించకుండ నూరకయే కొన్నిసంవత్సరము లుంచినపక్షమున బాలుండు బాగుపడవచ్చునని వానినైదుసంవత్సరములవఱకు యథేచ్ఛముగ సంచరింపుమని చెప్పెను.

ద్వితీయాధ్యాయము.

విద్యాబుద్ధులు నేర్చుకొనవలసిన కాలమున జనకుఁడు కుమారుని మనసువచ్చినట్లుఁ దిరుగుమని చెప్పుట యసంభవమే యైనను గాళుఁడు పుత్రుస్వర్తనముచేత విసిగి యట్లు చేసెనేగాని బిడ్డను బాగుచేయవలయునను తలంపు లేక కాదు. కాళుఁడు పండ్రెండవయేఁట నానకుని స్వేచ్ఛావిహారమునకై విడిచి దృఢ మనోబలము గలవాఁడగుటచేత నైదేండ్లలోపున మరల నెన్నఁడు వానిపురోవృద్ధివిషయమై వానితో ముచ్చటింపక యైదేండ్లు గడచినపిదప ననగా నానకునకుఁ బదునేడేండ్లు వయస్సువచ్చినపుడు బుద్ధియేమైన మరలినదేమో చూడవలయునని కొడుకు నొకసారి పిలిచి తాను మరణము నొందకమునుపే నేదైననొక మంచి వృత్తి నేర్చుకొనుటమంచిదనియుఁ దనమరణానంతరమున మొగమైనఁ జూచువారుండరనియు వ్యవహారము నేర్చుకొనవలసిన యదను దాటిన

చో మరల గూడిరాదనియు నయమున భయమున జెప్పి కొడుకును బుజ్జ గించెను.

చిన్నతనమునుండియుఁ గాళుఁడు వ్యవహారమే చేయుటచే నదియే యుత్తమమైన వృత్తియనియు నది లేనిచోఁ గొడుకు బ్రతుకలేడనియుఁ గాళుని యభిప్రాయము. గావున నతడంత నొక్కి చెప్పెను. కొడుకు తండ్రిపలుకులు తలవంచుకొనివిని మిక్కిలి వినయముతో వెనుక చేసిన దంతయు క్షమింపవలయునని యడిగి చేయుచున్న వ్యాపారము తప్పక చేయున ట్లొడంబడెను. కుమారునియందేదో మంచి మార్పు కలిగినదని తండ్రి సంతసించి యాపకను చెడకుండ వానిం దగినపనిలో నియోగింపవలయునని వానిచేతి కిరువది రూపాయలిచ్చి చుట్టుపక్క పల్లెయుల కుంబోయి సరకులుకొని తీసికొనిరమ్మనియు లాభమున కమ్మమనియుఁ జెప్పి యాచిన్నవ్యాపారములో జాగ్రత్తగా నడచుకొని ధనము మంచి వినియోగము చేసిన పక్షమున ముందుముందు వాణిజ్యము నిమిత్త మెక్కువధనమిచ్చునట్లు వాగ్దానముచేసి యాసపెట్టెను. అప్పలుకులు విని నానకు "యీధనము మంచివినియోగమే చేసెద" నని నుడివి బయలుదేరి పోయెను. కాళుఁడు కొడుకునందు పూర్ణవిశ్వాసము లేని వాఁడై యెందుకైనను మంచిదని బలుఁడను నొక కాఁపువానిని జతగూర్చి తనకుమారుఁడు సొమ్ము పాడుచేయకుండఁ జూడుమని వానితో నొక్కిచెప్పి సొమ్ము కుమారుని చేతికివ్వక బలుని బొడ్డునకొంగున గట్టగ మూటఁగట్టి పంపెను. కాళుఁడెంత జాగ్రత్తపడినను దైవనిర్ణయము వేరుగనుండెను. నానకు తండ్రికడ సెలవుగైకొని బయలుదేరినది మొదలు "ఈధనము మంచి వినియోగమే చేసెద" నన్న మాటలకు తండ్రి కిఁదోఁచిన యర్థముకంటె విపరీతార్థము తోఁచనారంభించెను. ఇందుకు కారణము తండ్రి యభిప్రాయము తెలియకపోవుట కాదు. బయలు దేరిన తోడనే వానిమనస్సు సత్కార్యములమీఁదికిఁ బోయి శరీరమును

బరవశముచేయ నతఁడు తనతండ్రి యేమిచేసిననుసరే యతఁ డిచ్చినసొమ్ముతో బియ్యము పప్పు మొదలగు సరకులుకొని మారుబేరమున కమ్ముటకంటె యాధనము భగవద్విషయమున వినియోగించుటయుత్తమమని భావించెను.

తండ్రి చెప్పినవిధమునఁ జేయనొడంబడి మరల వానియాజ్ఞకు విరుద్ధముగా వర్తించుట మంచిదికాదని నానకుకొంతసేపువిచారించెను; కాని వానిహృదయ మెన్నివిధముల మరల్చినను మరలదయ్యె. అతఁడట్లు ధర్మకార్యాసక్తమనస్కుఁడై చనుచుండ మధ్యమార్గమున నొక సన్యాసులగుంపు వానికగపడెను. ఆవిరాగు లదివఱకు కొన్నిదినముల నుండి యాహారములేక మలమల మాడుచుండిరని విని నానకు మిక్కిలి జాలినొంది బలునివద్దనుండి బలవంతముగా సొమ్ముపుచ్చుకొని యాగుంపు పెద్దచేతికిచ్చెను. ఆవృద్ధసన్యాసియుఁ దన కా సొమ్మక్కఱలేదనియుఁ దినుటకు పదార్థము లుపయోగించును గాని రూకలుపయోగింప వనియుఁ జెప్పి యాదానమును నిరాకరింప బరమదయాళువగు నానకు పరుగుపరుగున దాపునవున్న పల్లెకుఁబోయి గోధుమపిండి చక్కెర పప్పు మొదలగు సరకులఁ గొని తెచ్చి వానికి సమర్పించెను. సన్యాసులు వానిం బరిగ్రహించి విందారగించిరి. నానకు వృద్ధసన్యాసితో జాలసేపు వేదాంత చర్చఁజేసి వారవద్దను విడిచినపిదప మెల్లమెల్లన యింటికిఁ బయలుదేరెను. కాని వానియడుగులు ముందుపడునట్లు సాగవయ్యె. తనతండ్రి యెట్టివాఁడో తనకుమూఁడుదలఁచిన యాపద యెట్టిదో యెఱుంగుటచేత నతఁడు బెంగగొని దారిలో నడుచు నడుచు "అయ్యో నేనేలపరవశుఁడనై పోతినోయి" యని బలునితో పలుక బలుఁడును "వద్దని నేను మొత్తుకొనలేదటోయి నీవు వినలేదు కాని" యని బహులు చెప్పుచు వచ్చెను.

అటుమాటలాడుచు నిరువురు గ్రామసమీపమునకుఁ జేరి నానకు తండ్రికి బెదరి యింటికిఁబోవక యూరవతలనుండు చెట్టుక్రింద దాఁగికొనెను.

బలుఁడు స్వగృహమునకుఁ బోయెను. కాలుఁడు రావలసిన వేళకుఁ గుమారుఁడు రాలేదని వగచుచు బలుఁడు వచ్చినట్లు విని విసవిస వానియింటికిఁ బోయి యాత్రముతోఁ దనకుమారుని వార్తయడుగ వాఁడు జరిగిన వృత్తాంతమంతయుఁ బూసగుచ్చినట్లు జెప్పెను. అదివిని కాలుఁడు రౌద్రాకారముం బూని ధనముపోయినందుకు నేరమంతయు వానిమీద మోపెను. బలుఁడు జంకకఁ "నేవద్దని నుడివిన నీకొడుకే పాడుచేసె" నని బింకముతో బ్రత్యుత్తరముఁ జెప్ప, కొడుకు జూపుమని జెబ్బపట్టుకొని వానిని లాగికొనిపోయి చెట్లచాటుననుండి కొడుకు నీవలకీడ్చి తిట్లవాన వానిమీదఁ బెత్తజల్లుగ గురిపించెను. తండ్రి యెన్నివిధముల దూషించినను నానకు తలవంచుకొని ప్రత్యుత్తరముఁ జెప్పక యూరకుండెను. కుమారుఁడు పుట్టినదిమొదలు వానినెన్నివిధములనో బాగుచేసి తనవృత్తియందుఁ బ్రవేశపెట్టి ధనమార్జింపఁ జేయువలయునని యూటలూరి కాలుఁడు పుత్రుని యప్రయోజకత్వముఁ జూచి నిర్విణ్ణుఁడై యాసలన్నియు నడుగంట వాఁడెందుకు పనికిరాడని చచ్చిననుసరే బ్రతికినను సరే వానిజోలికి బోగూఁడదని నిశ్చయించుకొనియె.

తండ్రికోపము వడగండ్ల వానవలె మొట్టమొదట విజృంభించెనే గాని తరువాత నంత మిక్కుటముగా నుండదగదని నానకు గ్రహించి యాదినము మొదలుకొని తండ్రి చూచుచుండగనే సాధువులతో సన్న్యాసులతో సహవాసముచేసి మాటలాడఁజొచ్చె వారిద్దరొకయింటనున్నను దండ్రికొడుకులా గుండక యొండొరుల మెఱుఁగనివారివలె నుండిరి. కాలునకుఁ గుమారునివలన గలిగినష్ట పరాభవములను నానకునకుఁ గలిగిన యవస్థయు నిరుగుపొరుగు వారందరువిని విచారించిరి. రాయబులారు మరునాఁడుదయమున కాలునిఁదనయింటికి రావించి నానకునెడ నతఁడు చూపిన కాఠిన్యమునకు దనకు చాలవిచారముగా నున్నదనియు వానిం బాధపెట్టవద్దని తానొకసారి వెనుక కోరినను దనమాటయైన లక్ష్యము

సేయకపోవుట యనుచితమనియుఁ గలిగిననష్టముఁ దానిచ్చుకొన గోరుచున్నవాఁడనియు జెప్పి యిరువది రూకలు దెచ్చి కాలునిచేతిలోఁ బెట్టెను. కాలుఁడు మిక్కిలి సిగ్గుపడి తనకాసొమ్మక్కఱలేదని చాలసేపు నిరాకరించెను. కాని వానిప్రార్థనమీఁద నెట్టకేలకు స్వీకరించెను. కుమారుఁడు పాడుచేసినసొమ్ము కాలుఁడు రాయబులారువద్ద పుచ్చుకొన్నాఁడని విని లోకులు కాకులు పొడిచినట్లు పొడిచి యాత్మగౌరవము జంపుకొని ధనమే పావనముగా నెంచుకొన్నందుకు వానిని మిక్కిలి నిందించిరి. ఆనిందలుపడలేక కాలుఁడు సొమ్మెతీసికొనిపోయి మరల రాయబులారునకీయ బోవ నతఁడు పుచ్చుకొనక వానివద్దనే యుంచుమని బ్రతిమాలి వెండియు నిట్లనియె "నీకుమారుఁడు నీయింట బొత్తిగా సుఖపడుటలేదు. వానిని వేరొకచోట బసచేయింప వలయునని నేదలంచుచున్నాను. నేను తురక నైపోతినిగాని లేనిచో వానిని మాయింటనే పరమానందముతో నుంచుకొందునుగదా; జాతిమతభేదములచేత నట్టిప్రాప్తి నాకులేదు" అని వానితో బలికి యది మొదలు రాయబులారు నానకునందు మిక్కిలి భక్తిప్రేమలు గలవాఁడై వానికి సుఖమిచ్చు బసనేర్పఱుపవలయునని దలపోయుచుండెను.

అట్లుండ నొకనాఁడు సుల్తాను పురవాసియగు జయరాముఁడను క్షత్రియుఁడొకఁడు పంజాబుదేశ పరిపాలకుఁడగు దౌలతుఖాను లోడీ పనుపున పంటల యంచనా వేసికొనుటకు తాల్వెండీ గ్రామమునకుం బోయెను. అతని కప్పటికి వివాహముకాలేదు. ఆరాజకుమారుఁ డొక్కనాఁడు కాలుని కుమార్తె యగు నానకినిఁజూచి యామె చక్కఁదనము నచ్చుటయు నాకన్నియనుదనకిమ్మని తండ్రి నడిగెను. అతనికోరికకనుగుణముగ రాయబులారుగూడ జయరాముని సద్గుణముల నుగ్గడింపఁ గాలుఁడు సంబంధ మంగీకరించి ముందుగ ప్రథానముచేసి యల్పకాలములోనే కూఁతును జయరామునకిచ్చి వివాహముచేసెను. వివాహానంతర

మునఁ బెండ్లికూఁతురు పెండ్లికుమారునితో గృహప్రవేశమునకుఁ బోవఁ గాలుఁడు నానకును వానివెంట సుల్తానుపురమునకంపెను. నానకు తండ్రి మాటజవదాటక నచ్చటికి తిన్నగాఁబోయి చెలియలను మరల దోడ్కొనివచ్చెను. మరుచటిసంవత్సరము వైశాఖమాసమున జయరాముఁడత్తవారి యింటికిరాఁగా రాయబులారు వానింబిలిచి నానకునకుఁ బూర్తిగా సుఖములేదనియుఁ దండ్రి మిక్కిలి కఠినుడగుటచేత స్వగృహమున నున్నంతకాలము కష్టమే ప్రాప్తించుననియుఁ దోబుట్టువు దగ్గరనున్న శక్తమున నతనికి సుఖము కలుగుననియు జెప్పెను. జయరాముఁడందుకు సమ్మతించి వానిని వెంటగొనిపోవుదునని ప్రత్యుత్తరమీయ రాయబులారు "తొందరపడవద్దు ఇదిసమయముగాదు. సమయమువచ్చినప్పుడు నేనే పంపెద"నని యప్పటికి నివారించెను. అనంతరము జయరాముఁడు భార్యాసమేతుఁడై స్వగ్రామమునకుఁబోయెను. పిమ్మట కొన్నిమాసములుగడువ నొకనాఁడుదయమున స్నానముచేసి చెంబుచేతబట్టుకొని యింటికిఁబోవుచుండ దారిలోనొకసాధువుకనఁబడెను. కనఁబడినతోడనే యతఁడు వానికడకుఁబోయి చాలసేపు వానితో వేదాంతచర్చచేసి చెంబును వ్రేలనున్న యుంగరమును వానికిచ్చి గృహమునకుఁబోయెను. కాలుఁడు వానిఁ జూడగానే యావస్తువు లేవియని యడిగెను. నానకు వానిమాటలకు కే యుత్తరమును జెప్పక తలవంచి నిలిచియుండెను. అప్పుడు కాలుఁడు దుర్భర కోపావేశమున వానిం బలుతెఱంగులఁదిట్టి యిట్లనియె. "నీవు నాకొడుకుఁబనికిరావు. నాగృహము తత్క్షణము విడిచినీయిచ్చవచ్చినకడకుఁబోయి యన్నము సంపాదించుకొని బ్రతుకుము నేను నీవిషయమున నన్నియాసలు విడుచుకొన్నాను.

ఆహాహా! కాలుఁడు బిడ్డలుకతో నేబాలుని బరమమూర్ఖునిగా భావించి నిందించెనో, యాబాలుని లోకులు సర్వజ్ఞునిగ భావింతురని యించుకేనియు నెఱుంగఁడుకదా! ఆతఁడెవ్వని తనగృహమునుండి వెడలఁగొట్టెనో యత

వెడలనడచెనో యీబాలుని ముందుముందు రాజాధిరాజులు సింహాసనం
బులు దిగివచ్చి ప్రణతులై నిజాంతఃపురమునకు రమ్మని ప్రార్థింతురనిస్వ
ప్నమందైన నెఱుఁగఁడుకదా! అల్లెఱుఁగక యింటనుండి కాళుఁడు కొడు
కునుదోలుటయే లోకమునకు మేలయ్యె; రాయబులారు నానకును దం
డ్రి యింటనుండి లేచిపొమ్మన విని కాళునిబిలిచి "నీవు నీకొడుకునకు నిం
కపడకు. పడనప్పుడు మీయిరువురుఁబగవారివలె నొండొరులువిడువదగు
ను. కావున నానకును మంచిమాటలుచెప్పి జయరామునికడకు పంపుము.
నీకోరికప్రకారము నీయింటనుండక పోవుటయు నీవున్నపక్షమున బాగు
పడుటయు సంభవించు"నని హితోపదేశము చేసెను. కాళుఁడాయుపదే
శము విని యదిలెస్సగానున్నదని కనిపెట్టి కొడుకుమీఁద నెంతకోపము
వచ్చినను గడుపుతీపిచేత సంబంధము బొత్తుగా వదలుకొనుట కిష్టము
లేక జయరామునివద్ద నున్నపక్షమున నెప్పటికైన నానకు బుద్ధితెచ్చు
కొని బాగుపడి తనవద్దకు వచ్చుటకవకాశముండునని తలంచి యప్పు
డావలవద్దకు బొమ్మని పుత్రునికానతిచ్చెను. రాయబులారు నానకును
మిక్కిలి గౌరవింపవలసినదనియు వానికి జూపిన యాదరము తనకుఁ
జూపిన యాదరముగ నెంచుకొందుననియు జయరామున కొకజాబు
వ్రాసి నానకు చేతికిచ్చెను. ఆజాబుపుచ్చుకొని నానకు విషాదపూరిత
మనస్కుఁడై సుల్తానుపురమునకు బోయెను. ఎంతవారికైన దలిదండ్రు
లను జన్మస్థానమును విడుచుట కష్టముగదా? జయరాముఁడు లోక
ముతోడి పాటువాఁడు కాఁడు గావున వానికీవిషయమునకు జా బవసరమే
లేదు. జయరామునికంటెను వానిభార్య నానకి సద్గుణములదొంతి య
గుటచేతను నామె కున్నంత సోదరప్రేమ సాధారణముగ లోకమునం
దెవరికి నుండక పోవుటచేతను నానకు యిలువెడలినతోడనే సుఖప
డుకాలమువచ్చినదని మనమునమ్మవచ్చును. బలుఁడను కాపుకుఱ్ఱవాఁడు
మొదటినుండియు నానకు బరమభక్తుఁడు. అందుచే వాఁడయాచితముగ

దలితండ్రులను గృహమును విడిచి నానకు వెంటఁబోయెను. పోయి యెక్కడనాదైన సుఖాపక గురువుతోఁ గలసి యెన్నో యిడుములఁ బడెను.

ఇల్లువిడిచి యెనిమిదినములు ప్రయాణముచేసి నానకు సుల్తానుపురము చేరెను. అక్కయు బావయు నానకుని కనుఁగొని యానందమునొంది మిక్కిలి గౌరవించి జయరాముఁడు మరఁదిజూచి నీవు నీ యిచ్చవచ్చినట్లు భగవద్ధ్యానము చేసికొనుచుఁ గూర్చుండవచ్చు, నీకేలోటును రాదని స్పష్టముగ జెప్పెను. అంతటి యాదరము జూపినందుకు నానకు తనయప్ప బావలకుఁ గృతజ్ఞుఁడై వందనములు చేసి "చిరకాలము మీకు నేను భారముగానుండ" నని తనయాత్మగౌరవము వెల్లడియగునట్లు బలికెను తన యునికి బావకు భారముగానుండునని తలంచి నానక [illegible] కలేను. చెడి చెల్లెలింటికిఁ బోవుటకన్న స్నేహితుని యింటికి బోవుటమంచి దను సామెతను బట్టి పాటుపడక సోమరియై యక్క సొమ్ముదిని యాత్మ గౌరవముం జంపుకొనుట యనార్యకృత్యమని యెఱింగి యాతఁడిట్లు పలికెను. ఆయూరు జేరినది మొదలు నానకేదో యుద్యోగము సంపాదించుకొని సొంతపాటువలన బొట్టపోసుకొని తన సేవకుఁడగు బాలునిపోషింపవలయునని నిశ్చయించుకొనెను. నానకు పనిలోఁ బ్రవేశించుట విజయరామున కంతగానిష్టము లేకపోయినను దోబుట్టువుసొమ్ము తినుట నానకున కిష్టము లేదని గ్రహించి యట్టియాత్మగౌరవముంచుట మంచిదే యని భావించుటచేతను నానకున కెవరామాట కిష్టము లేకపోవుట చేతను మరఁది యిట్టిప్రకారము పోవఁదలఁచి యతఁడు పనికొఱకుఁ బ్రయత్నించెను. అప్పుడే దౌలతుఖానులోడీ పెట్టించిన ధాన్యపుకొట్టుమీఁద గుమాస్తా కావలసివచ్చెను.

ఆపనిలోఁ బ్రవేశించుటకు నానకు సమ్మతించెను. అంతకు మునుపు నానకు మందకొడిగఁ గూర్చుండి యెవ్వరితో మాటలాడక నెల్ల

ప్పుడు పరధ్యానముగ నుండుచువచ్చినందున నుద్యోగములోఁ బ్రవేశించిన తోడనే కొంతమాంద్యము వదలుననియు కొడుకు వ్యాపారములో బ్రవేశించినాఁడని విని కాలుఁడు పరమానందమొంది తనయుఁడు గృతజ్ఞుఁడగుననియుఁ దలంచి జయరాముండు మరఁది సంకల్పమును గొనియాడి యావార్త భార్యకెఱిఁగించెను. నానకి తమ్ముని వార్త పతిముఖమునవిని బాలుఁ డంత యాకస్మికముగ నెట్లుమారిపోవునని విచారించి సోదరీగృహమునుండి గాలముబుచ్చుట కిష్టములేక సోదరుఁడట్లు తలంచెనేగాని స్థిరబుద్ధిగలిగి యామాటకు నిలువంబడి యుండఁడని భర్తతోఁ జెప్పి యంతట నిలువక తమ్మునిం బిలిచి "మాకు నీవుభారము గానుండవు మాకుఁ గావలసిన పదార్థము లన్నియు నున్నవి గావున మనమా నిమిత్తము నీవీ పనిలోఁ బ్రవేశింప నక్కరలే"దని స్పష్టముగ జెప్పెను. ఎంత చెప్పినను నానకు తన యుద్యమమును విడువనందున నానకి వాని యుద్యమమున కొప్పుకొనియె. పిమ్మట సతీపతులిరువురుఁ జేరి గుదిబండవంటి సంసారబంధమును నానకు మెడకు తగిలించినచో నత డత్యాసక్తుఁడుగాకయుండునని వానికచిరకాలమున వివాహముచేయ నిశ్చయించిరి. కొడు కుద్యోగములోఁ జేరినవార్త కాలుఁడు విని వర్ణనాతీతమైన యానందము నొంది కొడుకిక బాగుపడి తీరుననియు ముందెంతవాఁడో యగుననియు నూట లూరఁజొచ్చెను.

నానకు విక్రమార్క శకము 1544 వ సంIIరం మాఘశుద్ధాష్టమి నాడు సుల్తాను పురముఁజేరి కొన్ని దినములలోనే యుద్యోగమున బ్రవేశించెను. దౌలతుఖానులోడీ క్రొత్తగుమస్తాచేతికి ధాన్యపు కొట్టు స్వాధీనముచేసినట్టి కొరకు మొదట వేయి రూపాయలిచ్చెను. నానకుయొక్క పూర్వచరిత్ర మెఱిఁగినవారు వాని స్వభావమున కంత విరుద్ధమైనపనిలోఁ నెట్లు ప్రవేశింపఁగలిగెనో యని యచ్చెరువడఁ జొచ్చిరి. మాయామర్మము లెఱుఁగని బాలుఁడును నానకు లౌకికవ్యవహారములందుఁ

ప్రవేశించుచున్నవాఁడు గావున తన సాయ మంతటినుండి యక్కరలేద నుకొని స్వగ్రామమునకుఁ బోవుటకుఁ దనకు సెలవిమ్మని నానకునడి గెను. నానకు వాని వెంగలితనమునకుఁ జిరునవ్వు నవ్వి యిట్లనియె. "ఓయీ! మోసపోకుము. నే నెట్లు కాఁదలచినవాఁడనో యట్లయి తీరుదును దానికి నాకు నమును నేదియు నడ్డము రాఁజాలదు. ప్రస్తుతము కాలక్షేపము నిమిత్తము కొన్నినాళ్లీ పనిఁ జేయఁబూనితినే కాని యిది నా పరమార్థము కాదు. సమయము వచ్చినప్పుడు మనమిద్దఱము కలిసియే పోవుదము. కావున నీవు నావద్దనేయుండుము." అప్పలుకులు వినినతో డనే బలుని సందియములు తొలంగెను. తొలంగకపోయినను నానకు మీఁద వానికి మిక్కుటమగు ప్రేమ యుండుటచేత నతనికోరికప్రకారము వాఁడచ్చట నుండవలసినవాఁడే.

నానకు వ్యాపారము రెండునెలలు చేయునప్పటికి కుమారుని నొ క్కసారి యుద్యోగము చేయుచుండ జూడవలయునని యుబలాటపడి కాళుఁడు స్వగ్రామమున నుండ్లమీఁద నుండినట్లుండి యేమియుం దోఁ చక సుల్తానుపురమునకుఁ బోయెను. పోయి కొట్టుమీఁద కుదురుగాఁ గూర్చుండి వ్యాపారము చేయుచున్న కొడుకుంజూచి పట్టజాలని సంతో షమొంది వ్యవహారమెట్లు జరుపుచున్నాఁడో తెలియఁగోరి కొడుకువ్రా సినలెక్కలు పరీక్షించెను. పరీక్షింపగా వచ్చినలాభములో నొక గవ్వ యైన నిలువయున్నట్లు వానికిగనబడలేదు. అయినను కాళుఁడు కొడుకు నేమియుననక కాలక్రమమున నదియు జక్కబడునని తలంచి ప్రస్తుతము కొడుకు కొట్టుమీఁదకు వేళకువచ్చి వ్యాపారము చేసి వేళ కింటికిఁ బోవు చున్నాఁడదియే చాలునని సంతోషించెను.

నానకీ జయరాములు నానకునకు వివాహము జేయ కృతనిశ్చ యులైరనట్టిదివరకే చెప్పియున్నారముగదా? జయరాముండా సంకల్ప ము నెరవేరువఱకు సరిగ కుడువక నిద్రింపక చుట్టుపక్కల గ్రామము

లకుఁ దడివున్న పొడిమన్నగునట్లు దిరిగి ప్రయత్నించెను. అట్లు ప్రయత్నించుచుండ నొకగ్రామమున మాళుఁడను నొక క్షత్రియునివద్ద సంప్రాప్తయవ్వనయై వివాహయోగ్యయగు కన్య యొకతె యున్నదని వానికిఁ దెలిసెను. అల్లుఁడామాట మామకు నెఱింగింప కాళుఁడు మాళునితో వియ్యమందుట కియ్యకొని ప్రధానముచేసికొని దన్నగ్రజ జయరామునితోఁ జెప్పెను. ప్రధానము యథావిధిగా జరిగెను. వివాహ ముహూర్తము నిశ్చయింపబడెను. కాళుఁడు పెండ్లి పనులను జేయింప స్వగ్రామమునకుఁ బోయెను. ప్రధానమైన యొక మాసమునకు జయరాముని వద్దకు కొందఱుపోయి నానకుధాన్యపుకొట్టు సంబంధమగు లాభమును మూలధనమును సాధువులకు సన్యాసులకు నిచ్చువచ్చినట్లు దోఁచిపెట్టి పాడుచేయుచున్నాఁడనియుఁ దానివలన బావమరదుల కిద్దరకు నపాయము వాటిల్లుననియుఁ జెప్పిరి. ఆమాటలు విని జయరాముఁడు తన ప్రాణముమీఁదికి వచ్చునని భయపడి కర్తవ్యమేమని భార్యనడుగ నామెయు గని తెఱుగున భీతిల్లక తన తమ్ముఁడు లోకవ్యవహార మెఱుఁగనివాఁడు కాఁడనియు నతఁడెంతధర్మాత్ముఁడైనను నీతిసంపన్నుఁడగుటచే నితరుల ధనము చేతికివచ్చినట్లు వమ్ముచేయఁడనియు దృఢముగఁ జెప్పి వానివెరపు తీర్చుటకుఁ దమ్ముని బిలువనంపి క్షేమమడిగి యిష్టగోష్ఠి కొంతసేపు నడపెను. అదియే మంచిసమయమని జయరాముఁడు వినయముతోడను శాంతముతోడను మరదిం బలుకరించి యంగడి వ్యవహార మేరీతిం జరుగుచున్నది లాభనష్టము లెట్లున్నవని యడిగెను. నానకు బావనోటనుండి యప్పలుకులు వెడలినతోడనే కంఠస్వరమునుబట్టియు ముఖలక్షణమునుబట్టియు వానికిఁ దనమీఁద నేదో యనుమానము కలిగినదని గ్రహించి తన్నెవరనుమానించుట కిష్టపడక తననిరపరాధత్వమును వెల్లడిచేసికొనదలఁచి తత్క్షణము లెక్కలు పరీక్షచేయుమని బావను కోరెను. నానకియు వాని మాటనే యనుసరించుటచే జయరాముఁడు

వాని లెక్కలు శోధించెను. ఏమి చెప్పగను లెక్కలుచూడగా పెట్టుబడిసొమ్ము దౌలతుఖానుగారి లాభము నిలువయుండుటయేగాక నానకునకు మూడువందల యిరువది రూపాయలు రావలసియుండెను. అదిచూచి యక్కయు బావయు మిక్కిలి యానందము నొందిరి. కాని తన మరియాదయుఁ దన న్యాయబుద్ధియు బాటింపక నిష్కారణముగ వారు తన మీఁద ననుమానము నొందినందుకు నానకు మిక్కిలి నొచ్చుకొని మనఃఖేదమునొంది వ్యాపారము మాని పోవలయునని తలంచెను. కాని సోదరీభావుకలు చాల బలవంతము చేయుటచేతను వారి మాట గౌరవింపవలయునని బలుఁడు ప్రార్థించుటచేతను నిలువవలసి వచ్చెను. దౌలతుఖాను వాని సత్యసంధతకు మెచ్చి పెట్టుబడినిమిత్తము రెండువేల రూపాయల నిచ్చెను. కొట్టు క్రమక్రమముగ వృద్ధిపొందెను. నెలనెలకు రాఁబడి హెచ్చెను. ఈవృద్ధికి నానకు మిక్కిలి సంతోషింపఁ జొచ్చెను. కాని యాసంతోషము ధనలాభము వచ్చుచున్నదనికాదు. మరేమనిన సత్పురుషులకు సాధువులకు సన్యాసులకు దీనులకు దైవభక్తులకు సహాయముచేసి తన జన్మము సఫలము చేసికొనవచ్చునని యతఁడాయుద్యోగమునం దంతకాల ముండెను. నానకుయొక్క యాత్మ జలమందుండియు జలసంపర్కము లేని తామరపూవువంటిది గదా !

తృతీయాధ్యాయము.

నానకునకు నానాటికి వ్యవహారములో లాభమధికముగ వచ్చెను వచ్చిన లాభమంతయు నతఁడు మునుపటికంటె నెక్కుడుగ దైవభక్తులకు దీనులకు దానము చేయఁదొడఁగెను. అందుచేత గ్రామములోని జనులందఱు వానివర్తనముంగూర్చి తమలో దారు చెప్పుకొననారంభించిరి. కొందఱతని యౌదార్యమును మెచ్చుకొనిరి. మఱికొంద

అతని వితరణమునకు విపరీతార్థములనుఁ గల్పించి నిందింపసాగిరి. లోకులు పరమార్థము నరయక పైకిఁ గనఁబడునంతయు నమ్మువారగుటచే నానకు యజమానుని ధనమంతయు దుర్వ్యయముగ వమ్ముసేయుచున్నాఁడని యాక్షేపింపసాగిరి. యజమానుని ధనమే యిచ్చవచ్చినట్లు వ్యయము సేయుచుండఁగ నానకునకు సిద్ధపడు మనుష్యులకుఁ గావలసిన కర్చులే గాక సన్న్యాసులకు బిచ్చగాండ్రకు దోఁచిపెట్టుటకు వీని కెక్కడినుండి సొమ్ము వచ్చునదని లోకులు పలుకఁజొచ్చిరి. ఆసమయమున లోకులు నిశ్చయముగా దురభిప్రాయపడిరి. ఏలయన నానకునకు వాని శిష్యుఁ డకు బలువురకుఁ గావలసిన భోజనపదార్థములు నిమిత్తమగు వ్యయము మిక్కిలి స్వల్పము. నానకు వేదాంతి యగుటచేఁ గేవల ముదరపోషణమే ప్రధానకార్యముగఁ జేసికొనక యేదితినినను దినము వెళ్ళిపోవు నని సామాన్యులు భక్షించు వస్తువులనే యుపయోగించుచు వచ్చెను. గంజి యన్నమంతో వానికి బంచభక్ష్యపరమాన్నములు నంతే. మధురాహారములు గ్రహించి తన పొట్టనింపి కండలు పెంచుటకంటె సొమ్ము మితముగా వాడుకొని మిగిలినసొమ్ము సద్వినియోగముం జేయుట యిహపరసాధనమని యతండు నమ్మి జాగ్రత్తతో నుండెను. అట్టి మహానుభావులు తిండిపోతులుగా నుండరుగదా. అతఁడు చేయు దానములు పేరుమెచ్చుల దానములుగాక యపాత్రదానములు గాక పేదలకు భగవద్భక్తులకు నియమించిన సత్పాత్రదానము లయ్యెను. గ్రామవాసులలో ననేకులు నానకు చేయు వ్యయములఁ గూర్చి యత్యద్భుతముగాఁ జెప్పుకొనుచుండుట విని, జయరాముఁడు లోకులమాటలే నిశ్చయములై పక్షమున నవాటు నానకుని దండించుటయే గాక తనకుఁగూడ మహాపకారము చేయునని భయపడి మరిది నడుగుట కిష్టము లేక సందేహించుచుండెను. నానకును లోకుల గోలవిని బావమనస్సు సంశయాకలితమైనదని తెలిసికొని తనచరిత్రము నిర్దుష్టమని వెల్లడిచేయుటకును,

నిందారోపకులకు బుద్ధిచెప్పుటకును, బావనుబిలిచి మునుపటియట్లె తనలెక్కలఁ బరీక్షింపుమని కోరెను. జయరాముఁడు తనమనస్సులో ననుమానముగా నున్నట్లు నానకునకుఁ దెలియుట కిష్టములేని వాఁడయి యంగడిలో నేదోలోపమున్నదని మాత్రము మనస్సులో నభిప్రాయ పడి లెక్కలు పరీక్షించుమని కోరినమాత్రముననే యంతకీసుకొని నానకును నవాబువద్దకు తీసుకొనిపోయి యాతని దరిశనముచేసి లెక్క పరీక్షింపుమని కోరెను. నవాబు వానిమాటలువిని నానకును తన యెదుటికి పిలిచి పేరేమని యడిగి పేరు దెలిసికొన్నపిదప జయరాముని వంక తిరిగి వీనికి వివాహమయినదాయని యడిగెను. వివాహము కాలేదని జయరాముఁడు ప్రత్యుత్తరముఁ జెప్ప విని నవాబు "అదిగో అదే గారణము వివాహము కాకపోవుటచేతనే యితఁడు మాసొమ్మిట్లు పాడు చేయుచున్నాఁడు. నీవు నాస్వభావ మెఱుఁగుదువుగదా. లెక్కలు సరిగా నుండనిపక్షమున వీనిగతి యేమగునో చూచుకొనం" డని కఠినోక్తులు పలికెను. నానకు వానికఠోరభాషణము లాలకించి యించుకేని వెఱపునొందక "లెక్కలు చూపినపిదప మీయిష్టము వచ్చినట్లు చేయవచ్చును లెం"డని నిలక్ష్యముగఁ బలుకులు చెప్పెను. తనయంతవాని యెదుట నానకు నిర్భయముగా నిలక్ష్యముగా నిశ్చలముగా నట్లు ప్రత్యుత్తరము చెప్పుటచేత నవాబునకు మితిమీఱిన కోపమువచ్చెను. ఆకోపము పైకి స్ఫుటముగాకముందే జయరాముఁడు వానిముఖలక్షణములు గనిపెట్టి మిక్కిలి వినయముగా చేతులుజోడించి "నానకు గొప్పవారి దరిశనము లెన్నఁడు చేయని పల్లెటూరు వాఁడగుటచేత మర్యాదలు తెలియక యట్లు వచించెనే కాని యవమానింపఁ దలంచుకొన లేదనియుఁ దనయం దేదోషమును లేదని నమ్మి యంతవిస్పష్టముగాఁ బలుక సాహసించెననియుఁ బ్రథమ దోషమగుటచే క్షమియింపఁదగు" ననియుఁ బలుతెఱంగుల బ్రార్థించెను.

ఆవేఁడికోలు విని దయాళువయి నవాబు తనకోటలోనున్న యమరావను మంచి లెక్కగానిని పిలిపించి యంగడిలెక్కలు శోధింపుమని యానతిచ్చెను. యమరావు మిక్కిలి జాగరూకతతో నైదుదినములు లెక్కలు పరీక్షించెను. నవాబుపెట్టిన పెట్టుబడియు దానిమీఁద వానికి రావలసిన లాభమునుగాక 321 రూపాయలు కొట్టులో నిలవయున్నట్లు ఆపరీక్షవలన దేలెను. నానకు తననిమిత్తము దానధర్మముల నిమిత్తము వ్యయముచేయఁగా నతనివంతు మిగిలినసొమ్మిది. అదిచూచి జయరాముఁడు మానప్రాణములు దక్కినవని మిక్కిలి సంతోషించి మరునాఁడు నవాబు దర్శనమునకుఁ బోయెను. అదివఱకే యమరావు వలన లెక్కల పరీక్షనుగూర్చి నవాబు వినియున్నందున జయరాముని జూచి యతఁడు "నీమఱఁదిమీఁద నీవిధముగా వాడుకలు కలుగుటకు కారణమే"మని యడిగెను. అనవుఁడు జయరాముఁడిట్లనియె. "లోకములో నెంతమంచివారికయినను శత్రువులుండక మానరుగదా, అట్లె మా నానకుమీఁదకుఁడ గిట్టనివారు కొందఱున్నారు. ఇదియంతయు దురాత్ముల సృష్టియేకాని మావాని లోపమేమియు లేదు" పరీక్షానంతరమున నవాబు నానకుమీఁద నెక్కువ విశ్వాసముఁ గలవాఁడై మునుపిచ్చిన సొమ్మునకుఁ దోడుగ పెట్టుబడిక్రింద మరిమూఁడువేల రూపాయల నిచ్చి వ్యాపారము నెక్కుడుగ సాగించుమని చెప్పెను. నానకు నిర్దోషియని తెలిసినప్పుడు జయరాముఁడు వానిభార్యయు నొందిన యానంద మింతింతయని వర్ణింప నలవికాదు. ఆపరీక్షవలన నవాబునకు నానకుమీఁద నమ్మిక పొడముటయేగాక జయరామునిమీఁదకూడ నధిక గౌరవము గలిగెను. కుబుసమువిడిచిన కోడెత్రాచనుకొన్నది పూలదండయయినట్లు భావమునకు ఫలనిదర్శనమయి కలిగి వారిం జెఱుపఁదలఁచిన నవాబు పరమాప్తుఁడగుటచే నానకుమీఁద నిందలుమోపిన శత్రువులు సిగ్గుపడి నోళ్లు మూసికొనవలసిన వారైరి. నానకు మేలునే

గోరునట్టి పరమమిత్రులు సంతోషపరవశులైరి. తనకుమారుఁడు బుద్ధిహీనుఁడనియు జిల్లిగవ్వయైన నార్జింపలేఁడనియు, గోరమాలినవాఁడనియుఁ దలఁచి వాని నింటనుండి వెడలనడపిన కాళుఁడు పుత్రుని మితవ్యయమును నిర్దోషిత్వము నవాబునకు వానిపై దయగలుగుట మొదలగు వార్తలు విన్నప్పుడు పొందిన సంతోష మనుభవైకవేద్యమే గాని వర్ణన కసాధ్యము. మొదటినుండియు నానకు మహాత్ముఁడగునని నమ్మియుండిన రాయబులారు దానినివిని యెంతో సంతోషించెను.

ఒకనాఁడు సాయంకాలమున జయరాముఁడు భార్యయు నానకును గూర్చి మాటలాడుకొనుచుండునంతలో నతఁడే వచ్చి వ్యాపారములో తనవంతు వచ్చిన లాభపుసొమ్ము దెచ్చి దాఁచుఁడని వారిచేతికిచ్చెను. అక్కడకుఁ దమ్మునిమీఁద ననుమానమెన్నఁడును లేకపోయినను లోకులు చేసిన నిరాపనిందల కామె మనఃఖేదమునొంది పరితాపాంతరమున నిష్కళంకుఁడై వచ్చినసోదరుని బహువిధముల గౌరవించెను.

నానకుఁ గుణవంతుఁడై ధనసంపాదకుం డగుటచేత స్వకుటుంబభారము వహింపగలఁడు. కావున వానికి వివాహము శీఘ్రముగఁ జేయుట యుచితమని సోదరీ భావుకలు తొందరపడిరి. అదియుఁగాక సంసారబంధమునందు వానిని ప్రవేశపెట్టినచో నతఁడందే తగుల్కొని యన్యవిషయమునుండి మనస్సు మరల్చి బాగుపడునని వారెంచి యీవఱకే వానికొక సంబంధము కుదిర్చిరని మన మెఱుఁగుదుముగదా. జయరాముడు నానకునకుఁ బిల్ల నీయఁదలఁచిన మూలునిపేర ముహూర్తనిశ్చయము చేయుమని జాబులువ్రాసెనుగాని మూలుఁడు వివాహమునకుఁ గావలసిన సంభారములు తనకు సమకూడలేదని కొంతయాలస్యముఁ జేసి యెట్టకేలకు భాద్రపద బహుళ సప్తమిదినమున సుముహూర్తము నిశ్చయించి వివాహమునకుం దరలి రమ్మని వ్రాసెను. కాలుఁడు సకుటుం

బరివారముగా సుల్తానుపురమునకుఁ బోయి యటనుండి పెండ్లికొడుకును జయరాముఁడు మొదలగు చుట్టములను దోడుకొని తరలిపోయెను. వియ్యంకుఁడు వియ్యాలవారిని దనస్థితికిఁ దగినట్లు గౌరవించెను. వివాహ మహోత్సవము మూఁడు దినములు జరిగెను. నాలవనాఁడు కాలుఁడు పెండ్లికూఁతురును వెంటఁ బెట్టుకొని సపరివారముగ బయలుదేరి సుఖముగ సుల్తానుపురముఁ జేరెను.

పెండ్లికూఁతురుపేరు సల్లక్షి. అత్తవారెందుచేతనో తల్లిదండ్రులు పెట్టిన పేరంబిలువక చూనియని యామెను బిలుచుచువచ్చిరి. సుల్తానుపురమునకు వచ్చినపిదప కాలుఁడు కొడుకును గోడలిని స్వగ్రామమునకుఁ దోడ్కొనిపోవఁదలఁచెను. తాల్వండిగ్రామమునకుఁ బోవుటకు నానకున కిష్టము లేక. ఆకారణముచేత జయరాముఁడు నానకియుఁ దాని కంగీకరింపరైరి. కాని కొందఱు పెద్దలు నానకుయొక్క తల్లి వివాహమునకుం రానందున కొడుకుంగోడలు కాఁపురముచేయుచుండ నామెకన్నులు చల్లగ చూడఁగోరుననియు నొక్కనెలయైన నామెకడనుండుట యుచితమనియు నుపదేశించిరి. ఆయుపదేశముం బట్టియుఁ దల్లిమీఁదగల గౌరవముం బట్టియు నానకు స్వగ్రామమునకుఁ బోవనిష్టపడి భార్యాసమేతుఁడై తండ్రితోఁ గూఁడ జనియెను. అతఁడు వచ్చువఱకు నంగడిపని బలుఁడు చూచుటకొప్పుకొనెను. వివాహదీక్షితుఁడై కళ్యాణవేషముతోనున్న కుమారుఁడు ధర్మపత్నీసమేతుఁడై తల్లిపాదములకు నమస్కరింప, త్రిప్తాదేవి కొడుకుం గోడలిఁ గౌఁగిలించుకొని యానందబాష్పములనియెడి ముత్యాల సేసలు వారిపైఁ జల్లెను. నానకు రాకవిని చుట్టములు నెచ్చెలులు పరిచితులు వానిం జూడవచ్చి యతఁడు మంచివృత్తిలోఁ బ్రవేశించినందుకు ధనము సంపాదించుచున్నందుకుఁ జాల సంతసించి కొనియాడిరి. కొడుకక్కడనున్న నెల దినములలోఁ దండ్రి సహజముగఁ గఠినుడయ్యు మరల నేమి సాహసము పుట్టునో యను భయము

న నేమియు ననక పడుమనుచు నెవరితోనో యన్నట్లు “ధనము సంపాదించుటయే విధి. ధనము లేనివారి నెవరుఁ జూడరు. దుస్సహవాసములు చేయఁ గూడ”దనుచు నెమ్మదిగఁ గాలము వెళ్ళబుచ్చెను. ఆమాసము ముగిసినపిదప నానకు భార్యాసమేతుఁడై సుల్తానుపురమునకుఁ బోయి యెప్పటియట్ల తనపనిలోఁ బ్రవేశించెను. పుట్టినింటివారు చూనీదేవిని మరల స్వల్పకాలములోనే బంపుదుమని చెప్పి తీసికొనిపోయిరి.

చతుర్థాధ్యాయము.

ఇరువది యేండ్లయిన నిండకముందే నానకు గృహస్థుఁడయి సంసారభారము వహించెను. కాని యాపెండ్లి వానిజీవనము సుఖాస్పదముగఁ జేయుటకు మారు దుఃఖభాజనముగ జేసెను. చూనీదేవి కోపశీల గర్వసమేత. ఒరులపై నధికారము చేయు నిచ్ఛగలది. ఆమె జనకుండగు మూలుఁడు కాలునియచ్చు. వాక్పారుష్యమునందు ధనాశయందు మనఃకాఠిన్యమునందు వియ్యంకు లొండొరులకుఁ దీసిపోరు. చూనీదేవి తల్లి నానకు తల్లివంటిదిగాక భర్తగుణములను వన్నె వెట్టుచు ననుకూలదాంపత్యమని లోకులు చెప్పుకొనునట్లు నడచెను.

అట్టి జననీ జనకుల కుద్భవించినదగుటవలన చూనీదేవి తల్లిచాటు బిడ్డయు తండ్రిచాటు బిడ్డయు నయ్యెను. తల్లిదండ్రుల గుణములు ప్రతిబింబములట్లు బిడ్డలయందు గానబడుచుండునుగదా! తల్లి మంచిదికానపుడు తండ్రి మంచివాడగుటయో తండ్రి యోగ్యుఁడు గానపుడు తల్లి యోగ్యురాలగుటయో తటస్థించినచో బిడ్డలొకవేళ సుగుణవంతులు కావచ్చును. భార్యాభర్తలిద్దఱు దుస్స్వభావులయినపుడు బిడ్డలు సాధుశీలురగుట యరిది. అయోగ్యులగు జననీజనకుల కుద్భవించినను బిడ్డలు జన్మించినది మొదలు సజ్జనులచేఁ బెంపబడుదురేని వారికి సద్గుణము లలవడ

వచ్చును. అట్లుగాక యవివేకులగు మాతాపితలకుఁ బుట్టిన వారికడనే పెరిఁగిన బిడ్డలమాట వేరే చెప్పవలయునా! మానీదేవి గయ్యాళితనమున దల్లిదండ్రులను బోలినాదున బ్రతిదినము మగఁడు గృహమునకు వచ్చినప్పుడు పిల్లిమీఁద బెట్టి ఎలుకమీఁద బెట్టి సణుఁగుచు నిదిలేదదిలేదని కేకలు వేయుచుండును. అంతతోఁబోక గృహకృత్యములకుఁగావలసిన సంబారములు సరిగసమకూర్చుట లేదనియు సంపాదించిన ధనమంతయు బైరాగులకు బావాజీలకుఁ బెట్టిసంసారముగుల్ల చేయుచున్న వాఁడనియు, నుదయాస్తమయములు మగనిని సాధించుచుండును. సంపాదించిన ధనములోఁ జిల్లిగవ్వయైన వెచ్చ బెట్టకతనయిచ్చవచ్చినట్లు వ్యయము చేయుటకు దనయధీనము జేయుమని పోరుచుండును. తానెంతపోరు పెట్టినను భర్త తనమాట రవ్వంతయు లక్ష్యము సేయకుండున నామె తనపంతము నెగ్గించుకొనుటకుఁ బలుమారు తల్లిదండ్రులకు దనకష్టములఁదీర్పరమ్మని వర్తమాన మంపుచుండెను. వారపుమేతకప్పగ వాని యత్తమామ లిరువురు కూతురు మిక్కిలి కష్టపడుచున్నదనుకొని యల్లుని యింటికివచ్చి తమకూతు రష్టకష్టములు బడుచున్నదని కల్లబొల్లి యేడ్పులేడ్చి "యెన్నఁడు బుద్ధితెచ్చుకొని బాగుపడుదువు నాయనా" యని యల్లునిమీఁదబడి రక్కసులవలె వానిని బాధించుచు వచ్చిరి. సహజముగ శాంతశీలుఁడగు నాశ్వారుష్యమున్న మిక్కిలి యసహ్యపడుచు నిరంతరము మనశ్శాంతినే గోరు నానకు, ఆలిపోరునకు దోడుఁగ నత్తమామల పోరుగూడ సంభవించుటచే మనస్థిమితము లేనివాఁడై చాల దుఃఖపడుచు వచ్చెను. ఒకప్పుడత్తమామల పోరుబడలేక మాయింట నన్నవస్త్రములకు లోపము లేదుకదా యని యడుగుచుండును. ఆపలుకుల కత్తమామలు మిక్కిలి కినిసి "అన్నవస్త్రములున్న చాలునా మానమును నక్కఱ లేదా! నగలుండవలె నాణెములుండవలె సంసారము చేయుచున్నపుడెన్నో యుండవలెను కాలునొచ్చిన చేయినొచ్చిన నింటగూర్చుని సుఖముగ తినుటకు గొంత

సొమ్ము నిలువ యుండనక్కఱలేదా! నీసొమ్ము దినుచున్న గోసాయిలు సన్న్యాసులు నీకాపత్సమయమున నక్కఱకు వత్తురని తలంచుచున్నాఁడవు కాఁబోలు. పాపమేమియు నెఱుఁగని మాపిల్ల యట్టియాపత్సమయము వచ్చినచో నిష్కారణముగ గంగలో దిగవలయు" నని నిష్ఠురముగ బలుకుచు వచ్చిరి. కర్ణకఠోరములగు నప్పలుకులు వినినప్పుడు నానకు మనస్సు మిక్కిలి ఖేదమునొంది "మాయింటికి మాయత్తవారియింటికి నిప్పుడున్న దూరముకంటె బదిరెట్లు దూరముండిన బాగుండునుగదా! దూరముండిన పక్షమున వీరు తఱుచుగ వచ్చి నన్ను బాధింపకుందురుగదా" యని తలంచుచుండును. అల్లునియింటికి మామయింటికి దూరముండుట మంచిదనియే కాఁబోలు శాస్త్రకారకులు నయితము "గృహస్థులు పుత్రికలను దూరప్రదేశములనుండు పనుచు వారికీయవలయు" నని శాసించిరి. నానకునకు గృహము సుఖప్రదమగుటకు మారు దుఃఖభాజనమయినందున నతఁ డింటనుండినప్పుడు ముండ్లకంపమీఁద నుండినట్లుండి మెతుకు నోట వేసుకొని యావలకుఁబోవుచుండును. సోదరిగృహమునకుఁ బోవఁదలచిన వానియత్త యామె యింటికిఁగూడ బోయి యల్లునిమీఁద విధివిరామము లేక నేరములు చెప్పుచువచ్చెను. నానకి సాధుశీల యగుటచే దనసోదరుఁడు యోగ్యుఁడని యామె యెఱింగియుండియు నాగయ్యాళిగంప నోటికి వెరచి యేమియు ననక యూరకుండెను.

వేయుమంది పనుచు పడఁతులైనను నానకి యత్తగారియెదుట నిలువలేరు. అట్టియామె యెదుట పరమసాధ్వియగు నానకి నిలిచి యేమి ప్రతిఘటింపఁగలదు. స్వగృహమునందుగాని సోదరీగృహమందుగాని యించుకేనియు మనశ్శాంతినొందుటకు వీలులేక నానకు దుకాణమే యిల్లు చేసికొని దినమునందెనిమిది జాములలోఁ జాలభాగ మక్కడనే గడుపుచు వచ్చెను. అతనికి బలుఁడు సహాయుఁడు బలున కతండు సహాయుఁడు. అతఁడొంటిగ గూర్చున్నప్పుడు మనసులో ననేకాలోచన లోక

దాసి వెంబడి నొకటి తోఁచుచుండును. భార్యా దుఃఖహేతువు సంసారము దుఃఖహేతువని పెద్దలు చెప్పెడుమాటలు వానికి జ్ఞప్తికిరాఁగా నతఁడు మాటిమాటికి మెడకు గుదికల్లుగఁ గలిగి సంకిలియునగు నీవివాహమేల చేసికొంటివని విచారించుచు దృఢమైన యాబంధమును తెంపుటకు సమయమును నిరీక్షించుచుండెను. అట్లు నిరీక్షించుచుండగానే యనేకసంవత్సరములు గడచెను. అతనికప్పటికి ముప్పదియాఱవయేఁడు. వివాహమై పదునాఱు సంవత్సరములాయెను. అతనికిద్దఱుకుమారులు జన్మించిరి. అతని ముప్పదిరెండవయేట మొదటికుమారుఁడు పుట్టెను. ఆకుమారునిపేరు శ్రీచంద్రుఁడు. మఱి నాలుగేండ్లకనగా ముప్పదియాఱవయేట రెండవకుమారుఁ డుదయించెను. అతనిపేరు లక్ష్మిదాసు. అట్టియవస్థలో నానకు జీవితమునందు గొప్పమార్పొకటిజరిగెను. ఆమార్పు వానిని సంపూర్ణముగ మార్చివేసెను. భార్యాబంధమే త్యజింప నలవిగానిది. అట్టిమీఁద సంతానముచేత మఱింత దృఢమైన యాబంధమును నానకు స్వప్రయత్నమున ఛేదింపఁగలఁడని లోకులెవ్వరుఁ దలంపలేదు వానిశత్రులు మిత్రులుగూడ నానకు సంసారబంధమున తగులుకొన్నాఁడు. వాని బ్రహ్మవిద్యయంతయు నడుగంటినదని బహిరంగముగ ననుకొనుచుండిరి. అట్టిసమయమున నానకు సర్వసంగపరిత్యాగియై యెల్లవారల నచ్ఛెరు వొందఁజేసెను. రెండవ కుమారుఁడు పుట్టినయాఱుమాసములకు నానకొకనాఁడొకచోట నొంటిగ గూర్చుండి దీర్ఘాలోచనము చేయుచుండ వానివద్దకొక ఫకీరు వచ్చెను. ఇరువురు గొంతసేపు భగవద్విషయికమైనచర్చ చేసిరి. ఆసంభాషణము ముగిసినవెనుక ఫకీరు నానకుతో నిట్లనియెనఁట. "నానకూ! నీవు చేయుచున్న పనియేమి? నీజీవితముయొక్క పరమార్థమిదియేనా? నీవు చేయవలసిన యుత్కృష్టకార్యమునకు నీవిప్పుడు గడుపుచున్న దేహయాత్ర యనుకూలమై యున్నదో లేదో చూచుకొనుచున్నావా?" ఆపలుకులు నానకు మన

స్సుమీఁద నెంతో పనిఁజేసి వానిని విరక్తిమార్గమునకుం ద్రిప్పెను. ద్రిప్పుటయు నతఁడు ఫకీరుతో నిట్లనియెనఁట. "భగవంతుఁడంతయు సరిగా వచ్చునట్లు నడపించును" ఆపలుకులు పలుకునప్పుడు నానకు మనసారా నేదో చేయుటకుఁ గృతనిశ్చయుఁడైనట్లు కనఁబడెను. అదిగ్రహించి ఫకీరు సంతసించి తనదారిం బోయెను.

ఆఫకీరుతోఁ బ్రసంగముజరిగిన యెనిమిదిమాసముల కొకనాఁడు తెల్లవారుజామున నానకు దాపుననున్న యేటి కెప్పటియట్లు స్నానమునకుఁబోయి తిరిగి గృహమునకు రాక యదృశ్యుఁడయ్యెను. అతని యదృశ్యత యాలుబిడ్డలకు సోదరీభావుకులకు జాల భయముగలిగింప వారు వానినిమిత్తము గ్రామము పొలిమేరలు వెదకించిరి. కాని యతండెందుం గానఁబడఁడయ్యె. ఆయనను గనిపెట్టి వానికి గిట్టనివారు నానకు నవాబు సొమ్ము హరించి యాపదవచ్చునను భయమున నెక్కడికో పారిపోయెననియు గడుసువాఁడగుటచేత నిట్లు చేసెననియు నపవాదములు వేయఁజొచ్చిరి. అట్లు పగతురు చెప్పుకొనుచుండ నేమికారణముననో మరల నానకు మూఁడవనాఁడు స్వగ్రామమునకుఁ బోయెను. అతనిఁజూచి నిరాపనిందలు మోపిన దుష్టస్వభావులు తమకోరికలు కల్లలయ్యెనని తల వంచుకొనిరి. నానకు చిన్న గోఁచిపాత్రను పెట్టుకొని దిగంబరుఁడట్లుయుండెను. స్వగృహమునకుగాని సోదరిగృహంబునకుగాని యతఁడు పోవక యూరకనిందందు దిరుగఁజొచ్చె గ్రామవాసులు వానియవస్థనుగని "వానికిమతి లేదు పిచ్చియెత్తినదని కొందఱు దయ్యమేదోపట్టి యట్లు వేధించుచున్నదని కొందఱు బలుకఁజొచ్చిరి. నానకు హఠాత్తుగ నదృశ్యుఁడయ్యెనని విని నవాబు వానికిఁ బూటకుఁడగు జయరామునింబిలుపించి లెక్కలు పరిక్షచేయింపుమని యానతిచ్చెను. జయరాముఁడు నానకును గూడ వెంటబెట్టుకొని నవాబువద్దకుఁబోయెను. లెక్కలు మూఁడవసారి పరీక్షింపఁబడెను. కాని కడచిన రెండుసార్లవలెనే నానకు నిర్దో

గించెను. నానకు వానిపలుకులు విని యిట్లని యూరడించె. "ప్రపంచ మంతయు నజ్ఞానాంధకారమున మునిగి యున్నది. ఇప్పుడు లోకము మనల నిరసించినను ముందుముందు పశ్చాత్తాపముతోడను వినయము తోడను, మన మాటల నాకర్ణించును." ఈశ్వరునియందుఁ గాఢముగ మనస్సు నిలిపిన పరమభాగవతోత్తముని మనోధైర్య మెట్లుండునో చూచితిరా? లోకము తనమాట నిరాకరింపక వినయముతో వినుమని వానియంతరాత్మ విస్పష్టముగ వానికిఁ జెప్పెను. భగవద్భక్తులకు సామాన్యమనుష్యులకు గల ముఖ్యభేద మిదియే. అనంతరము నానకు కొంచెము యోచించి సుల్తానుపురమునకు సమీపమందున్న యొకగ్రామములో నొక వర్తకుడు పెహురూయనువాడు తాంబురాలు చక్కఁగా చేయఁ గలఁడనియు వానికడకు బోయిన దొరకుననియుఁ జెప్పి మర్దను నంపెను. మర్దనుఁడు బయలుదేరి నానాస్థలములు దిరిగి యామనుష్యుని నెలవుగానక మూఁడుదినములు దిరిగితిరిగి మిక్కిలి డస్సి యొక చెట్టుక్రింద గూర్చుండ వానివద్దకే పెహురూ వచ్చి యొక తాంబురా యిచ్చెనట. మర్దనుఁడు దాని వెల యీయబోవ దాని నతఁడు పరిగ్రహింపక నానకు దర్శనము చేయింపుమని ప్రార్థించెను. మర్దనుఁడును వానిందోడ్కొని నానకునకు జూపి తదభీష్టముం దీర్చెను.

మర్దనుఁడు గానవిద్యలో నానాటివారి నందరిని మించెనని చెప్పుదురు. తాంబురా దెచ్చి సృతివేసి యతఁడు తుహీనిరాకార్ తుహీనిరాకార్ నానక్ బందాతేరా యను పల్లవిగల కృతి పాడెను. పాడిన తోడనే నానకు భక్తిరసపరవశుఁడై యొడలెఱుంగక పడియెను. మర్దనునకు గానమునం దధికప్రజ్ఞ యొకట లేదనియు నానకు వరప్రసాదమునకు నిముసమున నట్టిప్రజ్ఞ వానికి గలిగినదనియుఁ గొందఱనుచున్నారు. కొందరు మర్దనునకు సహజముగా గానమునం దధికప్రజ్ఞ గలదని చెప్పుదురు. నానకు మైమఱచిపడుట మర్దనునియొక్క గానప్రభావ

ముచేత గాక వాని హృదయమునయున్న భక్తిరసముచేతనే యని కొం
దఱు పలుకుదురు. ఈమాటయే కొంతవఱకు నిజమని తోచుచున్నది. భక్తిరసములేని శుష్కహృదయుఁడు రాళ్ళ కరగించు పాటలు వినినను పరవశుఁడై మూర్ఛిల్లునా? సహజముగా హృదయము భక్తిపూరితమైనప్పుడు స్వల్పగానము సహితము వాని కుత్సాహము గలిగించును. అంతేకాని తంబురాకొయ్యలు నోటిపాటలు భక్తిలేని వానికి భక్తి సృష్టింపలేవు.

నానకు రెండుదినములు మూర్ఛావస్థనుండి మూడవనాఁడు కన్నుదెరచి చూచెను. గురువునకు మెలకువ వచ్చినతోడనే మర్దనుండు స్వగ్రామమునకుఁ బోవుటకు సెలవిమ్మని యడిగెను. నానకు కారణము దెలియఁగోర మర్దనుఁ డిట్లనియె. "మీరు మూర్ఛనొంది రెండేసి దినము లీప్రకారముగా నున్నపక్షమున నాపనియేమి కావలయును? ఆకలిచేత దాహముచేత నేను చచ్చిపోనా! కావున నన్ను బోనిండు." శిష్యుని బేలమాటలు విని గురు విట్లనియె "నీయిష్టము వచ్చినట్లు చేయవచ్చును. నీవు స్వగ్రామమునకుఁబోయి సుఖించినను సంతోషమే నన్ను గనిపెట్టుకొని యున్నను సంతోషమే. ఉండఁదలఁతువేని యాకలిచేత దప్పికచేత బాధపడవలసియుండును. నానకుతో నున్నవారికి నానకుతోపాటు కష్టములేగాని సుఖములు లభింపవు" మర్దనుఁ డా పలుకులు విని యేమియుం బదులుచెప్పక యేమిచేయుటకుం దోఁచక సందిగ్ధమనస్కుఁడై యుండెను. అంతలో మర్దనుఁడు తన తమ్ముని విడిచి పోవదలంచుకొన్నాఁడని విని నానకి విచారమొంది మర్దనుని బిలిపించి పోవఁదలఁచిన కారణమడిగి తమ్ముని విడిచిపోవలదనియు సుల్తానుపురములో నున్నంతకాలము తనయింటనే రెండుపూటలు భుజియింప వలసిన దనియు సోదరుడాయూరు విడిచిపోవునప్పుడు వానివెంట బోవలసినదని యాప్రయాణమున కగు ఖర్చులన్నియు తానే యిచ్చుకొనబూను ననియుఁ జెప్పి య

ప్పుడే రెండుబట్టలు నిరువదిరూపాయలు వానికిచ్చెను అది పుచ్చుకొని మర్దనుఁడు వారు చెప్పినట్లు చేయుటకు వాగ్దానము చేసి మరల నానకు కడకుంబోయెను. మర్దనుఁడు కనబడకపోవుటచే నతఁడు స్వగ్రామమునకే బోయియుండవచ్చునని నానకు తలంచి వానిం జూచినతోడనే మరల నేలవచ్చితి వని యడిగెను. మర్దనుఁడు నానకీదేవి తన్ను బిలిపించి చెప్పినమాటలన్నియు వాని కెఱింగించెను. మర్దనుఁడు తన సోదరివద్దనుంచి వస్త్రములు గ్రహింపవచ్చునే కాని ధనము స్వీకరించుట యనుచితమని తలంచి నానకు వానివద్దనున్న ధనముఁ దీసికొని సోదరి వద్దకుఁ బోయి యాధన మామెకిచ్చెను. ఆమె దానిని బుచ్చుకొనుట కిష్టము లేనిదయ్యు దమ్ముఁ డేమనుకొనునోయను భయమున మరల గ్రహించి గృహస్థాశ్రమము స్వీకరించి తల్లిదండ్రులకు నాలుబిడ్డలకుఁ దనకు బావకు నత్తవారికి నెప్పటియట్లు నేత్రానందము గలుగజేయ దగునని వానిని బ్రార్థించెను. ఎన్నిచెప్పినను నానకు తనత్రోవ విడువ నందున నానకీదేవి తమ్మునిం జూచి "నాకు నిన్నుఁ జూడవలయునని బుద్ధిపుట్టినప్పుడు నేను నీకు వర్తమాన మంపెదను. నీవు తక్షణము వచ్చి నన్నుఁజూచి పోవలయు" నని కోరెను. నానకు సోదరి కోరికను దప్పక తీర్చుట కొడంబడెను.

పంచమాధ్యాయము.

అనంతరము నానకు కొంతకాల మచ్చటనుండి సోదరివద్ద బావవద్ద సెలవుగైకొని లాహోరు మండలము నందలి యమ్నాబాదు పట్టణమునకుఁ బయనమైపోయెను. సుల్తానుపురమునువిడిచిన యాగడియ మొదలుకొని యీకథానాయకుఁడు గురునానకు నామముతో వ్యవహరింపఁబడుచువచ్చె. ఏలయన నాదినము ప్రారంభముగా నతఁడు తన

కాలమున సంఘమునందు ప్రబలియుండిన దురాచారమును వెలిపుచ్చి ఖండించుటకును ప్రజలమనస్సులనుండి మూఢవిశ్వాసములను దొలఁగించుటకును సత్యమని తాను నమ్మినమతము స్వేచ్ఛగా లోకులకు బోధించుటకును సంకల్పించెను. ఏమనుష్యుఁడు తనబోధనలవలన మానవకోటికి నీతి, యాత్మజ్ఞానము, మనోవికాసము గలిగించునో యతఁడే గురుశబ్దమున కర్హుఁడు. నానకు తనకుగలిగిన యాత్మజ్ఞానమును దోడిమానవులకు నెఱింగించుటకేగాక దైవధర్మములకు విరుద్ధములైన దురాచారములను సంఘమునుండి దూరముగఁ దోలుటకు నిర్మూలించుటకు సమకట్టిగావున నీతఁడు గురుబిరుదము నందుటకు దగినవాఁడు. అందుచేత నాశబ్దమతనియందు సార్థకమయ్యెను.

సుల్తానుపురమునుండి యమ్నాబాదుకుఁ బోవుట కేడుదినములు పట్టెను. ఈపట్టణమునకు నానకు వచ్చుటకు గారణమేమన నచ్చట దైవభక్తుఁడు సత్ప్రవర్తకుఁడు నగు వడ్లవాఁడొకఁ డుండెను. అతని జూచుటయే యీగురుని యభిలాష. ఆవడ్రంగి పేరు లల్లో. నానకు తత్పురము ప్రవేశించి సరిగ యావడ్రంగియింటికిఁ బోయెను. లల్లో నానకు మహాత్ముఁడని వినియుండెనేకాని యాతని దర్శన మదివఱ కెన్నఁడుఁ జేసియుండలేదు. తనగృహమున కనాహూతుఁడై యరుదెంచిన పురుషుఁడు నానకే యని తెలిసికొని యావడ్రంగి మహానందభరితుఁడై వానినెంతయు గౌరవించెను. అతఁ డక్కడ కొన్నినాళ్లుండి తనమతము బోధింప నారంభింప, నాపురజనులకు వానిమీఁద ననిష్టము పొడమెను. అనిష్టమేకాదు కేవల ద్వేషమే కలిగెను. అట్లు కలుగుట యాశ్చర్యము గాదు. ఏలయన నేమనుష్యుఁడైన మతవిషయమునగాని సంఘవిషయమునగాని, జ్యోతిషాదిశాస్త్రవిషయములగాని క్రొత్తసిద్ధాంతము బోధించినప్పుడును సిద్ధాంతము ప్రాఁతదైనను నూతనముగా నాచరణమునకు దెచ్చినప్పుడును లోకులు కాకులట్లు వానిం బొడిచి తల మెత్తుకొననీ

యుక నిందించి బహిష్కరించి దండించి చేతనైనచో నిష్కారణముగ జంపివేయుదురు ప్రపంచముయొక్క పూర్వచరిత్రం జదివినవారి కందరకు నిది విదితమే. లోకులు క్రొత్తసిద్ధాంతములలో నున్న మోగు బాగుల నరయరు. దానివలన మానవకోటికిఁ గల్గు లాభనష్టములను విచారింపరు. మునుపటియాచారములకు విరుద్ధముగ బోధించినవాఁడు నీతిమంతుఁడైనను సరే విద్యాసముద్రుఁడైనను సరే జ్ఞానరాసియైనను సరే యదియెల్ల లెక్కసేయక వానినెల్ల సిలువలం బెట్టుదురు. ఈమాటల యాథార్థ్యము స్థిరపరచుట కుదాహరణములు వేవేలున్నవి. ఎందరో, పరమపవిత్రులు మలినచరిత్రులచేత సంహరింపఁబడిరి. ఎందరో విజ్ఞానవంతులు పరమమూర్ఖులచేత బాధింపఁబడిరి. ఎందరో శాస్త్రకారులు నిరక్షరకుక్షులచేత నిందింపఁబడిరి. అద్వైతమతోద్ధారకుండగు శ్రీశంకరాచార్యుఁడు మళయాళబ్రాహ్మణులచేత నెన్నిబాధలఁ బడెనో మనము వినియుండలేదా! ఆతనితల్లి మృతినొందినప్పుడు కులబ్రాహ్మణులు శవదహనమునకు సహాయము చేయక మిన్నకుండ శంకరుడు గొడ్డలితో మాతృదేహమును ఖండఖండములుగాఁజేసి మోసికొనిపోవుటకు వీలులేక తనదొడ్డిలోనే యగ్నిసంస్కారము చేసెనఁట. విశిష్టాద్వైతమతోద్ధారకుఁడగు రామానుజాచార్యుని చోళరాజు దేశమునుండి తరిమెనఁట. రామానుజుఁడా రాజు చనిపోవువఱకు ననగా పండ్రెండు సంవత్సరములు తనమతము స్వదేశమున బోధింప వీలులేక విదేశములఁ గాలక్షేపము చేసెను. ఏసుక్రీస్తువంటి నీతివంతుని బరమభక్తుని సుగుణవంతుని వానిదేశీయులగు యూదులు నిర్హేతుకముగాఁ గొఱత వేయింపలేదే. మతముమాట యటుండనిండు. ప్రకృతిశాస్త్రములలోఁ గ్రొత్తసంగతులు కనిపెట్టినవారికిఁ గూడ నిట్టి యవస్థలే సంభవించినవికదా! "సూర్యుఁడు భూమిచుట్టు దిరుగుటలేదు. భూమియే సూర్యునిచుట్టుదిరుగుచున్న"దని కష్టపడి కనిపెట్టి యాసత్యము లోకమునకు వెల్లడించినం

దుకేకదా బ్రూనోయను పశ్చిమఖండవాసుని వానిమతస్థులగు క్రైస్తవులు బ్రతికియుండగా వానిని నిప్పులలో బడవేసి చంపిరి. క్రొత్తదానిని లోకులు మొట్టమొదట సేవగించుట సహజము.

నానకు క్రొత్త సిద్ధాంత మేమియుఁ జెప్పకపోయినను వానిమతము పవిత్రమైన యార్యమతమైనను యానాటి దేశస్థులయాచారములకు విరుద్ధముగ నుండుటచే వానిని ప్రజలు ద్వేషించిరి. నానకు పరమశాంతుఁడైనను తత్పురజనులు వానినెగతాళిచేసి చప్పటలఁ జరచి యవమానించిరి. నానకునకు మర్దనునకుఁగూడ నక్కడనుండుట కిష్టము లేకపోయెను. గురుశిష్యులు తమతలంపు వడ్రంగి కెఱింగించిరి. అంతత్వరితముగ నేలబోవలసివచ్చెనని వడ్రింగి వారినడుగ నానకు, తన యునికి పురజనులకు బాధకరముగా నున్నందున వారికి మనోవ్యథకలిగించుట కిష్టములేక తాను పోవలసివచ్చెనని ప్రత్యుత్తరమిచ్చి యీక్రింది విధమున బలికెనఁట. "నే నూరకుంటినా నన్ను జ్ఞానములేని మొద్దందురు. మాటలాడితినా ప్రేలుచున్నాఁ డందురు. కూర్చుంటినా యెవనికొఱకో యేడ్చినట్లేయున్నాఁడందురు. లేచిపోతినా నెత్తినిగుడ్డవేసికొని పోయివాఁడందురు. వినయము జూపితినా భయపడి లోఁబడినాఁడందురు. నీజనుల నెట్లుమెప్పింపవలయునో నే నెఱుఁగను. భగవంతుఁడే నన్నిహాపరముల రక్షించుగాక" "లోకో భిన్నరుచిః" యను సామెతను బట్టి మనుష్యుల మనస్సులు పరిపరివిధములుగ నుండును. ఒకనికి మిక్కిలి బాగున్నది మఱియొకనికెంతో యోగుగాఁ గానబడును. అందఱ మెప్పించుట మనుష్యమాత్రుని కెవ్వనికిం దరముగాదు. కావున లోకోపకారపారీణుఁడగు మనుష్యుఁడు తనకు సత్యమని దోఁచిన దానిని లోకుల నిందల కుడుగక స్తోత్రముల కుబ్బక దైవముఖముఁజూచి నిర్భయముగ జాటును. గురునానకు, తనయూరు విడిచిపోవుట కిష్టపడక లల్లో మాసము దినములు తనయింట నుండుమని వానిని బ్రార్థించెను. అతఁడు

మిక్కిలి భక్తిగలవాఁడగుటచేతను నానకు వానికోరిక నెఱవేర్ప నియ్యకొనెను. మర్దనుఁడు పురజనులుపెట్టు బాధలు పడలేకను క్రొత్తయూరులో మునుపటియట్లు పొద్దుపోవకపోవుటచేతను స్వగ్రామము పోవఁదలఁచి యజమానుని సెలవడిగెను. తన కాతిథ్యమిచ్చిన గృహస్థుఁడు సామాన్యస్థితికలవాఁడైనందున నిరువుర కన్నమిడుట వానికి భారముగా నుండునేమోయనియు, బోవఁదలఁచిన వాని నాపఁగూడదనియు నానకు మర్దనునిపోక కనుమతించి నెలదినములలో ననగా దా నాపురమువిడువకముందే రమ్మని చెప్పిపంపెను.

గురునానకు తత్పురమున నున్నపుడు సంపన్నుఁడు పలుకుఁబడి కలవాఁడు కులమున క్షత్రియుఁడునగు మాలికుభాగోయనునతఁడు బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణముఁ జేసినాఁడు. నానకునుగూడ విందునకు బిలిచెను. ఏమికారణముచేతనో నానకు విందునకుఁ బోవలేదు. ఆసంపన్నుఁడది యవమానముగా గ్రహించి నానకు దర్శనమునకుఁబోయి విందునకు రాకపోవుటచే దనకుఁగలిగిన యవమానమును మనస్తాపమును బిట్టుగఁ జెప్పుకొనెను. అది విని నానకు భాగోనుచూచి యంతటి స్వల్పవిషయమును కింతగా విచారింపవలసిన యావశ్యకతలేదని చెప్పి వెనుక విందారగింపనందుకు దోషపరిహారార్థముగా నప్పుడతఁడిచ్చు వస్తువులఁ దినుటకు వాగ్దానముచేసి భక్ష్యములఁ దెమ్మని యడిగెను. భాగో సంతుష్టహృదయుఁడై తత్క్షణము కొన్నిభక్ష్యములఁ దెమ్మని సేవకున కాజ్ఞాపించెను. తోడనే మిగుల రుచ్యములగు పదార్థములు పళ్లెరములతో వచ్చెను. అవి ముట్టకమునుపే నానకు ప్రక్కనునిలిచియున్న పేదవడ్రంగినిజూచి యీయింటిపదార్థముల గూడ తీసుకునిరమ్మని యాజ్ఞాపించెను. అప్పుడు లల్లో మహాప్రసాదమని తనయింటనున్న నిస్సారపదార్థములం గొన్నిటిని దెచ్చి గురుసమ్ముఖమునం బెట్టె. పెట్టుటయు గురువు రెండుపళ్ళెరములనుండి రెండువస్తువులు చెరియొక చేతం గ్రహి

చి వ్రేళ్ళతో నొక్కెనఁట. నొక్కినతోడనే భాగో తెచ్చిన పదార్థములనుండి నెత్తురుబొట్లు పడెనఁట లల్లో సమర్పించిన పదార్థములనుండి తెల్లని పాలు గారెనఁట అట్లు కారుట యసంభవమగుటచే నీకథ విశ్వాసపాత్రముగాదు. కాకున్నను లోకుల కీకట్టుకథ కొంత నీతిని బోధింపఁజాలును. ఇందు మనము నేర్చుకొనవలసిన నీతి యిది. సంపన్నులు వెండిగిన్నెలతోడను బంగరుపళ్ళెరములతోడను దెచ్చియిచ్చు పంచభక్ష్య పరమాన్నంబులు వారి కష్టార్జితంబులు కావనియు, పొట్టగడుపక దినమెల్ల జెమటయూడ్చి పాటుపడు నిరుపేద లనేకుల బాధించి బలాత్కారముగాను మోసపుచ్చియు సంపన్నులు ధనము గ్రహించి విందుల తామారగించి యొరులకు మెప్పునకై పెట్టుదురనియు, పాలుమాలక యొరుల వంచింపక మేను దాఁచుకొనక పాటుపడి దారపుత్రుల నెట్టెటో బోషించుచు గౌరవముగఁ గాలక్షేపము చేయువాని గంజియన్నమే భాగ్యవంతుల పాయసాన్నములకంటె భక్ష్యములకంటె మహాత్ములెక్కువ యాదరముతో నెక్కువరుచితో భుజింతురనియు మన మెఱుఁగవలయు.

భాగో తెచ్చిన పదార్థములనుండి నానకు నెత్తురు పిండినమాట నిస్సంశయముగా నతిశయోక్తియైయుండును. గాని వాని తెచ్చిన యాహారమును దిన్నగ మెసవక వడ్రంగియిడినకూడు నెక్కువయాదరించి సమగ్రముగ భక్షించియుండుననుట సత్యమని మనమూహింపవచ్చును. ఇంతియగాక గడుసుదనమెఱుఁగని వెంగలిజనులను దోఁచికొను భాగ్యవంతులగు వారియన్నముకంటె నీతిమంతులగు నిరుపేదల కూడు శ్లాఘ్యము, గ్రాహ్యమునని నానకు మొగమోటమిలేక వానితో జెప్పియుండిన నుండవచ్చునని గూడ మన మూహింపవచ్చును. ఆయాదరణము నాధారము జేసికొని బుద్ధిమంతు లీకథను గల్పించి యుందురు. భాగ్యవంతుఁడై యెల్లవారలకు గౌరవనీయుఁడైయున్న భాగోకు నిరుపేదయుఁ దక్కువ వర్ణమువాఁడు నగు వడ్రంగి యగు లల్లోయె యుప

యని తేలుటయేగాక యతని వంతు రు 760 లు రావలసియుండెను. పరీక్షానంతరము నవాబు నానకు న్యాయబుద్ధికి సంతోషించి మరల దనవద్ద నుండుమని యడిగెను. నానకు తన కుద్యోగ మక్కఱ లేదని తనకు రావలసిన ధనము పేదలకు బంచిపెట్టుమని చెప్పెను.

నానకు చాలకాలము గృహస్థుఁడై భార్యతోఁ గాపురముచేసి సంతానముంబడసి సంసారబంధములు మఱింత బిగిసినవెనుక వయసు కొంత ముదిరిన పిదప విరాగియై యాలుబిడ్డలవిడచి నిస్పృహుఁడై భగవధ్యానపరాయణుఁడగుట జాలమంది కాశ్చర్యము కలిగించును. కాని యిందాశ్చర్యపడవలసిన దేమియు లేదు. ఏలయన నానకుయొక్క గృహస్థాశ్రమము వాని నుత్తమగతి నొందించునట్లే యుండెను. కాని యధోగతికిం దెచ్చునట్టు లేదు. అతఁడు ప్రతిదినము జాముురాత్రియుండగా మేల్కొని స్నానముజేసి పరిశుద్ధదేహముతోడను పరిశుద్ధమనస్సుతోడను భగవధ్యానము చేయుచుండును. భగవంతుఁడు దయామయుఁడు సత్యస్వరూపుఁడు పరిశుద్ధుఁడు నగుటచేత వాని నిర్మలమనస్సుతో ధ్యానించి వారికందఱకు దయా సత్యశౌచములు తమ యంతట తామే వచ్చి కరతలామలకములై యుండెను. వారు సంసారమునందుండియు సంసారమున కతీతులు. మనసు వారి యధీనమునం దుండుటచే నుండఁదలచిన నింట నుండుదురు వెడలదలంచిన నిర్విచారముగ వెడలుదురు. అదియునుగాక న్యాయార్జితమగు సొంత ద్రవ్యము దిను వారి మనస్సు నిర్మలమై పవిత్రమైయుండును. నానకు ధాన్యపుకాణమునం బ్రవేశించినదిమొదలు న్యాయార్జితము స్వార్జితమునగు ధనమే తినుచుండుటంజేసి వానిచిత్తము నిష్కళంకమైయుండె. మఱియు నతఁడు ద్రవ్యమును సంపాదించినప్పుడు భగవద్భక్తులకు స్వార్జితమునఁ జాల భాగము దానము చేయుచువచ్చెను. దాతయెల్లప్పుడు భగవంతునకు సమీపవర్తియై యుండునుగదా! పూర్వోక్త విషయములంబట్టి నాన

కు సంసారమం దున్నపుడె మోహపాశబద్ధుఁడు గాఁడనియు, నిర్మలాంతఃకరణముగలవాఁడనియుఁ, బరమభక్తుఁడనియు, నిస్పృహగలవాఁడనియు మనము గ్రహింపవచ్చును. అట్టి గుణములుండుటచేతనే విరక్తిదోఁచిన తోడనే యతఁడు సంసారము నవలీలగ విడువగలిగెను.

మూళుఁడు తనయల్లుఁడు విరాగియైపోయెనని విని తద్దయు విషాదమంది పిడుగడచినవాని చందమున తొలుదొల్త నిశ్చేష్టుఁడయ్యెను. తెలివి వచ్చినపిదప నతఁడు మహాకుపితుఁడై యల్లుఁడు దారపుత్రులను నిరాధారులజేసి సన్యసించుట దుష్కార్యమనియు సంసారనాశ హేతువనియు నభిప్రాయపడి యల్లుఁడు ద్యోగము సేయునపుడైన నించుక ధనము నిలువచేయకపోవుటచేతను కూతుసంసారము బిడ్డలు పాపలు గలిగి పెద్దదగుటచేతను దానిపోషణ మేవిధంబున జరుగగలదని బెంగపెట్టుకొనియె. తనకున్న సొత్తులోనుండి కూఁతున కేదేని గొంత యియ్యవలయునన్న దనసంసారము దీనస్థితిలోనే యుండెను. నానకు మొదటినుండియు నెవ్వరితో మాటలాడక నొంటిగగూర్చుండి ప్రపంచముమీఁద నసహ్యపడునట్లు గానబడుచు వచ్చెనుగాని యతడంతలో నంతపని చేయునని మామగారెన్నఁడు స్వప్నమందైన దలంప లేదు. తలఁచినకొలఁది కూఁతురుయొక్కయు మనుమలయొక్కయు నవస్థ విషాదము గలుగఁజేయ మూళుఁడు తనమాట యల్లుఁడు వినఁడని యెఱింగి తనపురోహితుని గాంచి నానకుబుద్ధి వైరాగ్యమునుండి మరల్చి సంసారమువంక దిప్పుమని యాయనను బతిమాలిపంపెను. ఆపురోహితుఁడు వల్లెయని బయలుదేరి పోయి శ్మశానమునందు గూర్చుండి యీశ్వరధ్యానము చేయుచున్న నానకునుగాంచి యాలుబిడ్డలను మలమలమాడ్చి సన్యసించుట యనుచితమని యెన్నో తెఱంగుల వానికుపదేశించెను. కాని వానిమనస్సు నిశ్చలమై యుండుటంజేసి పురోహితుఁడు వచ్చినదారినే స్వగ్రామమునకుఁ జని యావృత్తాంతము మూళున

కెఱింగించెను. అల్లుడు మరల సంసారియగుట యసాధ్యమని గ్రహించి మూళుఁడు నానకునకు ధాన్యపుకాణములో రావలసిన యేడువందల యిరువది రూపాయలు వాని యాలుబిడ్డలకిచ్చి రక్షింపవలయునని నవాబునకు విజ్ఞాపనమంపెను. నవాబు నానకుదారపుత్రుల నిరాధారస్థితికి మిక్కిలి జాలినొంది.యు నానకుచేత పేదలనిమిత్తము దానమీయబడిన ధనము వాని సమ్మతిలేక యాలుబిడ్డల కిచ్చుట యధర్మమని భయపడి మూళుఁడు కోరినప్రకారము చేయుట కిష్టపడడయ్యె. అయినను నానకునకు మతిలేదని లోకులు చెప్పుకొనుటచేతను మతిలేనివాఁడు చేసిన దానధర్మములు పరిగ్రహింపఁదగినవి కావని తెలియుటచేతను నవాబు వానివంతు ధనము దానముచేయక యాలుబిడ్డల కీయ బ్రయత్నించెను. నానకు నిరంతరము గోరిలదొడ్డిలో గూర్చుండి జపముచేయుచుండుటచే వానికే దేని యొక దయ్యముపట్టి యుండవచ్చునని కొందరు చెప్పిరి. తురకలకును దయ్యము లున్నవని నమ్మికగలదు. గావున నవాబు తన మతగురువు నొక్కనిం బిలిచి మంత్రములుచదివి యాదయ్యమునువదలించుమని వానితోఁ జెప్పి నానకు నప్పగించెను. ఆగురువు నానకుకడకుం బోయి తనమంత్రములన్నియుఁ జదివెను. ఎన్నిమంత్రములు జదివిన నతఁ డెప్పటియట్లె యుండెను తురక గురువు నానకుతో నించుకసేపు సంభాషించి వానికిదయ్యము పట్టలేదనియు మతిలేకపోలేదనియు గ్రహించి యామాట నవాబున కెఱింగించెను. పేదలకు బంచిపెట్ట వలసిన సొమ్ము మఱియొకలాగున వినియోగించుట మహాపాపమని మహమ్మదీయధర్మశాస్త్రములలో నుండుటచే నవాబు పాపభీతినొంది యాధన మేవిధంబున వినియోగింప నగునని జయరాముసిం బిలిపించి యాలోచనమడిగెను. జయరాము డెటుజెప్పిన నెటువచ్చునోయని యే యాలోచనముం జెప్పవెరచెను. ఏలయన నానకుయొక్క యాలుబిడ్డల యవస్థ జూడ ధనము వారికప్పగించుటయే న్యాయమని తోఁచును. నాన

కుమతిలేనివాఁడుకాఁడని తెలిసినప్పుడు వానిచెప్పిన చొప్పున వానిసా
మ్ము దానముచేయుకపోవుట యనుచితమనితోఁచెను. ఈరెండు ధర్మసం
దేహములు జయరాముని బాధించిన కతమున నతఁడు నానకునే పిలుపిం
చి కర్తవ్యమునుగూర్చి యడుగుమని నవాబునకు విన్నవించెను. నవా
బు వానిచెప్పినచొప్పున నానకును రమ్మని వర్తమాన మంపెను.
నానకు వానియాజ్ఞనిరాకరించి రానందున్ననవాబు వానిని బలవంతముగ
దనసన్నిధికి రావించి తనయాజ్ఞప్రకారము రాకుండుటకు గారణమేమ
ని కోపముతో నడిగెను. నానకు వానికిట్లనియె "నేను మీసేవచేయు
నప్పుడు మీయాజ్ఞమన్నించితి, యిప్పుడు భగవంతుని సేవచేయుటచే
భగవంతునియాజ్ఞ నేమన్నించెద. అప్పలుకులు విని నవాబు "నీవు భగ
వద్భక్తుండ వయితివేని నేనును భగవద్భక్తుఁడనే నేఁడు శుక్రవారము
మసీదునకుఁబోయి మనమిద్దరము నమాజు చేయుదము ర" మ్మని పలి
కెను. భగవంతుఁడు సర్వవ్యాపకుఁ డనునమ్మిక హృదయమున నుండు
టచే నానకు మసీదునకు బోవ సమ్మతించె. సమ్మతించుటయు నవాబు
కొలువులోనున్న గొప్పసరదారులను స్వయతగురువులను నానకును వెం
టబెట్టుకొని వైభవముతో మసీదునకుఁబోయి ప్రార్థనల నారంభించెను.
తురకలందరు దమయాచారప్రకారము ప్రార్థనసమయమున మోకాళ్ళ
మీఁదబడియుండ నానకు మాత్ర మట్లుచేయక కాలువంచక నిలచియుం
డెను. ప్రార్థనలు ముగిసినపిదప నవాబు నిలిచియున్న నానకునుజూచి
"ఓయి నీవు నాతోఁగలిసి ప్రార్థించుటకు వచ్చితివా? లేక నిలచియుం
డుటకు వచ్చితివా?" యని యడిగెను. నవాబు ప్రశ్నమునకు నానకు
క్రిందియుత్తరముఁ జెప్పెను. "ప్రార్థనసమయమున మీరు గాంధారదేశ
మున గుఱ్ఱములను బేరము చేయుచుండిరి. అందుచేత నేనుమీతో గల
సి యెట్లుప్రార్థన సేయుగలను." అనవుఁడు నవాబుప్రక్కనున్న ఖాజీ
నానకుతో నిట్లనియె. "నీవు నవాబుగారితో గలిసి ప్రార్థనము జేయలే

నివత్తమున నాతోఁగలసి యేలప్రార్థింపవైతివి" అన్పలుకులకు నానకీవి
ధమున బదులుచెప్పెను. "మీతక్కువ యేమున్నది. మీగుఱ్ఱపుపిల్ల
మీదొడ్డిలోనున్న బోదెలో బడునే మోయను భయమున మీమనసు
ప్రార్థనసమయమున మీగుఱ్ఱపుపిల్ల వెనుకనే యుండెను. నేనుమీతో
గలిసిన మాత్రమెట్లు ప్రార్థింపఁగలను.

అతనిపలుకులు విని నవాబు వానిగురుప్రవిస్మయమునొంది
యొండొరుల మొగంబులు చూచుకొని యెట్టకేలకు తమమనన్సులోన
మయమున నిజముగా మసీదులో లేవనియొప్పుకొనిరట. అన్యుల మనో
గతములగు నాలోచనలను విజ్ఞానవంతులు సులభముగ నెఱుంగ గల
రని ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు. ఇది నిజమో యతిశయోక్తి
యో మనము చెప్పజాలము. అనంతరము నవాబు నానకును బిలిపించి
న కార్యము మఱవక ధనమెట్లు వ్యయము సేయువలయునని వానినడిగె
ను. ఎన్నివిధములఁ దరచి తరచి యడిగినను నానకు మొట్టమొదట
దానన్నట్లు ధర్మమే చేయుమని నొక్కిచెప్పెను నవాబు నానకునడిగిన
కార్యము లేదని తెలిసికొని వానింబంపివేసి యాధనము సగము నానకు
మనోరథ ప్రకారము పేదలకు పంచిపెట్టి సగ మాలుబిడ్డల కిచ్చెను.

ఈనాటి హిందువులకు వలెనె యానాటి హిందువులకుగూడ జాతి
మత వర్ణసంబంధములయిన పట్టుదలలు మిక్కుటముగనుండెను. మన
దేశము నిప్పుడు క్రైస్తవులు పరిపాలించుచున్నట్లె యప్పుడు మహమ్మ
దీయులు పరిపాలించుచుండిరి. ప్రభువులు మహమ్మదీయమతస్థులయి
నను దేశస్థులు హిందూమతమునే యవలంబించి విడువక యభిమాన
ముగలవారై యుండిరి. తురకలు హిందువులు పలుమా రుత్సవసమయ
ములగలియుచు వచ్చిరిగాని కలిసి తినుట వియ్యమందుట మొదలగు
వానిలోమాత్రము హిందువులు గలియరైరి. హిందువుఁడు మసీదున
కుఁబోయి తురకలంగలసి నమాజు చేయుట స్వమత మరియాదందాటు

టగా నానాటివారు భావించుచు వచ్చిరి. అట్టివాని నానాటివారు వెలివేసిరేగాని వర్ణములో నుంచరైరి. నానకు మహమ్మదీయులతో గలిసి మసీదులో బ్రార్థనచేసి స్వమతమర్యాద నతిక్రమించెను. నవాబు ఖాజీ వాని వెంటబెట్టుకొని పోవుటంజేసి నానకు స్వభావమెఱుఁగని వారందఱు దప్పక యతఁడు నవాబు ప్రేరణంబున దురకలలో గలసెననియే చెప్పుకొనిరి. జయరాముఁ డామాట విన్నప్పుడు చాలతొట్రుపడి యతిత్వరితమున నింటికిఁబోయి యావార్త భార్యకెఱిఁగించెను. ఆమెతన సహజధైర్యముచుజూపి భర్తజెప్పినమాట సరిగా నమ్మలేదు. జయరాముఁడు తనమాట భార్యసరిగా నమ్మకపోవుటచే నిజస్థితి గనుగొని రమ్మని నాథుఁడను బ్రాహ్మణుని నానకువద్ద కంపెను. ఆబ్రాహ్మణుఁడు తత్క్షణమే పోయి యథార్థస్థితి దెలుసుకొని నానకు తురకలలో గలిసిన మాట యబద్ధమనియు నానకు నవాబుమాటలో బడి యట్టిపనిచేయువాఁడు కాఁడనియుఁ జెప్పెను. అదివిని జయరాముఁడు భార్యయు మిక్కిలి సంతసించిరి.

నానకు విరాగులలోఁ గలిసినవార్త కాళునకుఁ జాలకాలమునకుఁగాని తెలియదయ్యె. తాల్వండి గ్రామమునకు సుల్తానుపురమునకు కొన్నివందలమైళ్ళదూర మున్నందున నాదినములలో వర్తమానము దెలియుట చాలకష్టముగ నుండెను. పూర్వము పొరుగూరివార్తలు తెలియవలెనన్న గృహస్థుఁడు పురోహితునో యింటి మంగలినో యింటి పాటకునో లేక బత్తెమిచ్చి ప్రత్యేకముగా నొక మనిషినో పంపవలయును. కుమారుని వార్త కాళున కెట్టకేలకు తెలిసెను. ఆవార్త వినగానే కాళుని ప్రాణములు నిలువునంబోయెనని చెప్పవచ్చును. త్రిప్తాదేవి దుఃఖ మింతంతయని వర్ణింప నలవిగాదు. ఆమెభర్త తన దుఃఖము గోపావేశముచేత నడుమనడుమ మరచుచువచ్చె. త్రిప్తాదేవి శాంతమున భూదేవియే కోపమెట్టిదో యెఱుఁగనిదిగావున నామె దుఃఖము

న కూరటయే లేకపోయెను. అయినను కుమారుని స్థితి యున్న దున్నట్లు తెలిసికొని రమ్మని గాయకుడు మర్దనుడను గాయకుని సుల్తానుపురమున కంపెను. మార్గమున మర్దనున కెదురుపడిన మొదటిపురుషుడే యావార్తనిజమని పలికెను. అప్పటికిని మర్దనుని మనసు సందేహపరవశమగుటచే సుల్తానుపురమునకు వచ్చినతోడనే జయరాముఁడు వాని సందేహమును దీర్చెను. ఆదూరత యంతతోఁ దనివి నొందక నానకును స్వయముగా జూడవలయునని కోరి గోయిందొడ్డికిఁబోయి యాతనిం గాంచి మరల గృహస్థాశ్రమస్వీకారము జేయుమని వాని కెన్నియో యుపదేశములంజేసెను. ఈతఁడు తాల్వండినుండి వచ్చినప్పుడు తన వాక్చమత్కృతిచేత నానకు మనసు గరిగించి గృహస్థుంజేయుగలిగినట్లు కాళునితోఁ బ్రిజ్ఞలు పలికివచ్చె. అందుచేత నతఁడు తన యావచ్ఛక్తి వినియోగించి నానకుం దిప్పఁజూచ్చెను. అయ్యిరువుర కలయికచేత నానకు గృహస్థాశ్రమము స్వీకరించలేదు గాని నానకు చేసిన వేదాంతబోధలచేత మర్దనుండు సంసారముమీఁద విరక్తుఁడై తాల్వండికిఁ బోయి కాలునకుఁ గుమారుని యవస్థయెల్లం జెప్పఁ దలఁపక నానకునకు శిష్యుడయ్యెను. ఊరక శిష్యుఁడై యుండక నానకు కంఠములోఁ బ్రాణముండినంతకాలము పరమభక్తుఁడై తోడు నీడ యట్లు వానిని సేవించెను.

లోకము నుద్ధరింపఁదలఁచిన మహాత్ము లొక్కచోట నెన్నఁడు నుండరు. తాము బుట్టిపెరిగినచోటులను వ్యవహారములు చేసినచోటుల మొదలే యుండరు. తమకు భగవంతుఁ డిచ్చిన జ్ఞానము లోకమంతట వెల్లడిచేయుటయే వారి ముఖ్యోద్దేశము గావున మహాత్ములు నిరంతరము దేశాటనము చేయుచుందురు. నానకుగూడ జగదుపకారపారీణుఁడగుటచే మర్దనుఁడు శిష్యుఁడైన కొన్ని నాళ్ళకు సుల్తానుపురము విడిచి మఱియొక తావునకు బోవఁదలఁచెను. మర్దనుఁడు మంచిపాటకుఁడగుటచే నిరంతరము భగవన్నామ కీర్తనము గానరూపమున వానిఁనోటి

నుండి వినవచ్చునని నానకు తాంబురా కావలయునని కోరి యదికొను టకైన దనవద్ద ధనముఁ లేనందున దానికి వలయు ధనమిమ్మని సోదరి వద్దకు వర్తమానమంపెను. తమ్ముఁడట్టి కోరిక కోరుటయే చాలునని నానకిదేవి తక్షణమే వానికిఁ గావలసిన ధనమిచ్చి సోదరు నొకసారి జూడఁగోరి యెటులైన వచ్చి చూచి పొమ్మని ప్రార్థనపూర్వకముగా వర్తమాన మంపెను. నానకు తనయక్కమాట త్రోసివేయలేక యామె దర్శనమునకుఁ బోయెను. నానకి తమ్ముని మిక్కిలి గారవించి భోజనము పెట్టి చాలసేపు వానితో సంభాషించెను. అక్కడ నుండగానే నానకు పూర్వపు చెలికాడగు బలుని జూడఁగోరెను. నానకి వెంటనే వానిని రావింపఁ నతఁడు వానిం జూచి నీ వెల్లున్నావని యడిగెను. బలుఁడప్పలుకులు విని యజమానుఁడు తన్ను విడిచిపోయినది మొదలు తన కేమియు దోఁచక పిచ్చియెత్తిన ట్లున్నదనియు సెలవయ్యేనేని తాల్వండికి బోయి వ్యవహారములం జక్క బెట్టుకొని మున్ను చేయఁదలంచిన పని జేయుచున్నవనియు బలుకులు చెప్పి నానకుచేసిన పని చాల మంచి దని పొగడి యతండు త్రొక్కినత్రోవ తప్పన్న వారిని నిరసించి తనకు నానకునందుఁ బరమభక్తి గలిగింపుమని భగవంతుని బ్రార్థించెను. నానకు వాని భక్తికిమెచ్చి తాల్వండికిఁ బోవుటకు వానికి ననుజ్ఞ నిచ్చెను.

అనంతరము నానకు సోదరివద్ద సెలవు బుచ్చుకొని నిజనివాసమగు గోయిందవాడికి బోయెను మర్దనుఁడు తాంబూరా గొనుటకు బజారున కరిగెను. బజారులో నెక్కడవెదకిన నొక్క తాంబురా యైనం దొరకలేదు. దొరకకపోవుట యటుండగా వాని యుద్దేశమెఱిగిన వడుచువాండ్రందఱు వానిని జూచి యెగతాళి చేసిరి. మర్దనుడు బజారంతయుఁ దిరిగి తిరిగి విసిగి వేసారి నానకుకడకు బోయి తాంబురా దొరకకపోవుటయు దన్నెల్లవారు బరిహసించుటయు లోనగు వృత్తాంతమెఱిం

జరిగిన యవమానము నతఁడు సాధారణముగ మరచిపోదగినదిగా గానఁబడదయ్యె. ఆక్రోధ మతఁడు మనసులో నుంచుకొని నానకున కేదైన నపకారము జేయుటకు సమయము నిరీక్షించుచుండెను. రంధ్రాన్వేషణము చేయువారికి సమయములు చిక్కకపోవునా. శీఘ్రకాలములోనే యతని కొక యవకాశము దొరకెను. ఎమ్నాబాదు ఖిల్లాదారు (గవర్నరు) గానుండిన శేజిఖానున కొక్కడే పుత్రుఁడుండెను. అత డాదినములలో గొప్పజాడ్యముచేఁ బీడితుఁడై యుండె. శేజిఖాను గొప్పవా డగుటచే నతఁడు తన యధికారమునకు లోఁబడిన దేశములోనున్న గొప్పవైద్యుల నందఱ బిలిపించి కుమారునకుఁ జికిత్సలు జేయించెను. కాని యవి యన్నియు నిష్ఫలము లయ్యెను. భాగో శేజిఖానున కాప్తుఁడగుటచే ఖాను తనకుమారుని దేహస్థితి నాతనితో జెప్పుకొని శీఘ్రముగ నేదో చికిత్స జేయనిపక్షమున బుత్రుఁడు తనకు దక్కడని బిట్టువిచారించెను. భాగో వానివిలాపము విని మేటివైద్యులచికిత్సలు నిష్ఫలములైనందున నటమీఁద జికిత్సలజేయింపక భగవద్భక్తుఁడై పరమపవిత్రుడై మహిమలుచేయఁగల యోగి నెవ్వనినైన బిలిపించి మంత్రబలముచే రోగమును శరీరమునుండి నిర్మూలము చేయుట కర్తవ్యమని వాని కుపదేశించెను ఆయాలోచనము మిక్కిలి బాగున్నదని ఖాను మెచ్చుకొని నిజముగా వాక్సుద్ధిగలవాఁడు మహిమగలవాఁడు నగు యోగిదొరకుట సులభసాధ్యము కాదని పలికెను. అనవుఁడు నగరమందున్న బైరాగుల సన్యాసుల యోగులనందఱబట్టి తెప్పించిన పక్షమున నందులో నెవ్వఁడైన నొక్కమహాత్ముఁ డుండకపోఁడని భాగో ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. ఆయుపదేశము లెస్సగానున్నదని మెచ్చి ఖాను కానఁబడిన విరాగులనెల్ల బట్టుకొమ్మని సేవకుల కానతిచ్చెను. అట్లుపట్టుబడినవారిలో గురునానకుకూడ నొకఁడై యుండెను. రాజభటులు గురునానకును నిష్కారణముగ బట్టుకొని తీసుకొనిపోవుచున్నందుకు లల్లో చాల

విచారించెను. గురునానకు తనకు శిష్యుఁడగు పేదవడ్రంగినూరడించి తన యాత్మ బాధములో లేనంతకాలము శరీరము బాధింపఁబడినను బాధల నొందినను తనకు జిజ్ఞాస లేదని పలికి వానికి ధైర్యము చెప్పెను.

మానవుఁడు తలంచున దొకటియు దైవము నిర్ణయించున దొకటియు నగుచుండునుగదా. శేజిఖాను తనయధికారబలమున భాగో చెప్పిన యాలోచనము ననుసరించి పట్టణమునంగల విరాగులనెల్ల బలవత్తరముగ బట్టి తెప్పించెనేకాని తనయభిప్రాయము వారికి సరిగ నెఱిగింపక మున్నె కుమారు శరీరస్థితి వారికి దెలుపకమున్నె యంతలో మొగలాయీలు మహాసేనాసమేతులై జయభిలాషులై వచ్చుచుండిరనియు వె ట నే తమకు లోఁబడని పట్టణంబుల భస్మపటలము చేయుచు మనుష్యుల మర్దించుచుండిరనియు గుండెలవియు వార్తలు తెలిసెను. లోఁబడని పట్టణముల భస్మపటలము లగుచున్న వనుటచేత లోఁబడినయూళ్ళు నిరపాయములై యున్నవని తలంపవలసినపని లేదు. నీతిమాలిన యాదండులోని సైనికులు లోఁబడిన యూళ్ళసైతము దోఁచుకొని స్త్రీలఁ జెరబట్టి యథేచ్ఛముగా మెలంగుచువచ్చిరి. ఎట్లయినను వారియధికారముప్పుకొన్నగ్రామము లొప్పుకొనని గ్రామములకంటె నించుక సుఖతరములుగ నుండినవని చెప్పవచ్చును. ఆవార్తలు విని శేజిఖాను వాని చుట్టములు మిత్రులు తక్కిన పట్టణములకు ప్రాపించిన దురవస్థయే తమ పట్టణమునకుఁ గూడ తప్పక పట్టునని మహాపదకు సంసిద్ధులైయుండిరి. అనుకున్నంతపని జరిగె. బేబరుయొక్క మొగలాయిసైనికులు కొలదికాలములోనే యమ్నాబాదునకుబోయి యనాగరికులు క్రూరులు నగుసైనికులు చేయఁదగిన దుండగములన్నియుఁ జేసిరి. ఒక్కద్రోఁపుడు కాదు. ఒక్కహింసగాదు. ఒక్కస్త్రీ మానహానిగాదు అపుడుజరిగిన దౌర్జన్యములను గురునానకు స్వయముగ జూచియుండుటచేత నతడు స్వభాషలో పురజనుల దురవస్థఁ గొన్నిపద్యములలో వర్ణించెను. ఆపద్యముల

తాత్పర్య మీక్రింద పొందుపరచెద. ఈవాక్యములలో నతఁ డంతఃపుర స్త్రీల దురవస్థనే మిక్కిలి వర్ణించియున్నాఁడు.

“ఆహా యీస్త్రీలు మున్ను పువ్వులతో సుగంధతైలముతో నగలతో వారిశిరసుల నలంకరించుకొని యుండిరికదా. ఆయువతు లిప్పుడు శిరస్సులు ముండనముచేయించుకొని నోట మట్టిఁగొట్టుకొని పోవుచున్నారుగదా! తొల్లి యీయంగనలు సుందరమందిరముల వసియించుచుండిరిగదా! నేమ వారిజయించినవారియెదుట నిలువనైనఁ దగరఁట వందనము సర్వేశ్వరా వందనము. నీసంకల్ప మెవ్వఁ డెఱుంగఁడుగదా! నీ వేమి చేయఁదలంచెదవో నీవ యెఱుఁగుదువు. ఈకడంతుక వివాహకాలమున భర్తృపార్శ్వమున నెంతెంతశోభిల్లుచునుండెనో గదా! వివాహానంతరమున నీ వెలఁదులు పల్లకులెక్కి భర్తృగృహములకుఁ బోయినప్పు డెంతెంతవైభవముతో నుత్సవములు జరిగెనో గదా! చేతులకంకణాలు ధగధగ మెరయ నీకొత్తపెండ్లికూతు లత్తవారిగుమ్మములముందు నిలిచినప్పుడు ముసలిముత్తయిదువులు పీడాపరిహారార్ధమెన్నిసారులు దృష్టితీసిరోగదా! వారినోట మాట వచ్చెనా లెక్కలేనిధనము వారియధీనమయ్యెనుగదా! హంసతూలికాతల్పములమీఁద హాయిగా బన్నుండుటయెగాని పనిచేసి యెఱుంగరుగదా! కావలసిన సమస్తమధురఫలములు వారి కవలీలగ జేకురుచుండెడివి ఆ యువిదలు శరీరములమీఁద ధరియించిన చీనీచీనాంబరములు మణిభూషణములు వెలలేనివిగదా! కటకటా! ఇప్పుడు వారి చక్కదనమె వారికి శత్రువయ్యెను. వారివిభవమె విరోధియయ్యెను. దురాత్ములగు యధికారుల యాజ్ఞాప్రకారము సైనికు లాస్త్రీలం జెరబెట్టిరి. దైవము తనకిచ్చవచ్చినవారి నున్నతపదవికిం దెచ్చి కాపాడును. మనుష్యుండు తగు సమయమున భగవంతుని దలఁచుకొన్నయెడల వారి కపాయము లేలవాటిల్లును. శత్రువులు దండువిడియకముందు ప్రభువులు భోగపరాయణులై

దైవమును మఱచి నిశ్చింతతో నుందురు. ఇప్పు డేమివిచారించిన నేమిఫలము ? జేబరు శాసనము చెల్లుచున్నది. సుకుమారవతులగు సుందరాంగులు నయితము వట్టిదన్నమునకు మొగము వాచియుండిరి. మసీదులలో నమాజుచేయవలసిన యవసరము దేవాలయములలోఁ బూజలుచేయవలసిన యవసరము లేకపోయినది. హిందూసుందరులు మనసార మొగమునఁ గుంకుమబొట్టుపెట్టుకొనుటకైన వీలులేని కాలము వచ్చినది. మునుపు వీరెవ్వరు రాముని పేరైన స్మరియించి యెఱుగరు. ఇప్పుడు స్మరియింపఁదలఁచినను శత్రువులు స్మరియింపనియ్యరు. కొందరు చెల్లాచెదరైన తమకుటుంబముల సేమము నరయుచున్నారు. కొందరు చుట్టపక్కములకుశలవార్తల నడుగుచున్నారు. కొందరు తమ దుష్కర్మములఫల మనుభవింపఁ గూర్చుండినట్లు నేలఁగూర్చుండి యేడ్చుచున్నారు. భగవంతుఁ డేమిచేయ నిశ్చయించునో యదియే సంభవించును. మనుష్యుఁడు చిన్న "పురుగు."

అట్లు ప్రజల యవస్థనుగూర్చి కొన్ని పద్యములు చెప్పి నానకు పట్టణపరిపాలకుఁడగు శేజిఖానుని దుర్గతిని వర్ణించుచు మరికొన్ని పద్యములు రచించె. ప్రతిపద్యాంతమందు భగవంతుని మార్గము మనుష్యబుద్ధికి దుర్గమములనియు నతని శాసనము లవిలంఘనీయము లనియు నానకు నొక్కిచెప్పుచు వచ్చెను. ఆపద్యముల తాత్పర్య మీక్రింద వ్రాయుచున్నాఁడ. "ఒకకాలమందు శేజిఖాను వాని యంతఃపురాంగనలు ననుభవించిన భోగ మింతింతయని చెప్పరాదు కదా ! సేవకులు వారి కనుసన్నలమెలఁగి వారి నోటమాట జారినమాత్రమున నూడిగములు చేయుచువచ్చిరికదా ! కోరికలు కోరుటయె తడవుగా నవి సఫలములయ్యెనుగదా ! అహోరాత్రము లెడతెగని విందుగకైవ మహోత్సవములతో నిండియుండెనుగదా! ఆనందసముద్రమున దేలుట సౌఖ్యముల నవారిగా ననుభవించుట సేవకుల కాజ్ఞాపించుట యాటలాడుట య

లంకారములం జేసికొనుట మున్నగుపనులకంటె నన్యమెఱుంగరుకదా! అవును. శేజిఖాను వానివంటి యితరమనుష్యులు నిశ్చయముగా నట్లు గడపిన దినములు కొన్నియుండెను. అదృష్టము కలిసివచ్చినంతకాలము వారికట్లు జరిగెను. కటకటా! వారిప్పు డెట్లున్నారు. శత్రుసైనికు లున్న సొమ్మెల్ల నొలుచుకొనిరి. ఈయవమాన మనక యెల్లయవమానములు వారివంతయ్యె. వెనుక ననుభవించిన మహాభోగములకన్నిటికిం బ్రాయశ్చిత్తమోయన్నట్లు కొందఱు మహాభారముగ నున్న సంకెళ్ళతోం గాళ్ళు కదపలేక నేడో రేపో గతించిన తమ చెలికాండ్ర గలిసికొనుటకు సంసిద్ధులై చెరసాలలలో గుందుచున్నారు. భగవంతుండు న్యాయశీలుండు సర్వోన్నతుండు. అతనిశాసనముల్లంఘించినవారు తప్పక నశింతురు ఈనాటిప్రభువులగు పటానులు వానియాజ్ఞ దాటలేదా దానిఫల మనుభవించుట లేదా? ఘాతుకులగు మొగలాయిసైనికులకుం బౌరుషహీనులయిన పటానుప్రభువులకు జరిగిన యాయుద్ధములో నిర్హేతుకముగాజచ్చినవేనవేలు పురుషులు స్త్రీలు బిడ్డలు మొదలగువారి పక్షముం బూనుట కెవ్వరు లేకపోయిరి.

షష్ఠాధ్యాయము.

మర్దనుండు గురువును వీడ్కొని తాల్వెండీగ్రామమునకుం బోయెను. ఆగ్రామవాసులు వానిరాకకు సంతసించి నానకునుంగూర్చి మిక్కిలి యాత్రముతో ననేకప్రశ్న లడుగంజొచ్చిరి. మర్దనునకంటె ముందు పదునైదుదినముల క్రిందట బలుండు తాల్వెండికిం బోయెను. నానకుతండ్రి యదివఱకే తనకుమారుండు సన్యాసులలోం గలిసిపోయినాండని విని యామాట నిజమో యబద్ధమో కనుగొనుటకు బలునికడకు బోయెను. అది యథార్థమే యని బలుడు పలుకుటయు భగ్నమనోర

ఘుఁడగు కాళుఁడు కాళునికంటె నెక్కుడుగ త్రిప్తాదేవియు మితిలేని వగపునొందిరి. కాళుఁడు పుత్రస్నేహము కతమున మనశ్శాంతి గోల్పోయి నిరపరాధుఁడగు నాకాఁపుకొడుకును జూచిన చోటనెల్లఁ దిట్టుచుఁ దన కుమారుని పాలిఁటి దుష్టగ్రహమనియుఁ దన కొంపఁదీసిన వాఁడనియు దుఃఖింపఁజొచ్చెను. కాళుఁడు, పుత్రునిదెస నాస విడిచియు మరల నతఁడు సంసారమును స్వీకరింపఁ డని మనంబున నెఱింగియు నెవరిప్రోత్సాహముచేతనైన బలుఁడు విడిచిపోయినపిదప బుద్ధిమంతుఁడై సంసారమున వెండియుఁ బ్రవేశించి యుండకూడదా యని కొంత లేనిపోని యాసపెట్టుకొని మర్దనుఁడు గ్రామమునకు రాగానే బలునికంటె వాఁడు బుద్ధిమంతుఁడని భావించి వాఁడు సుతుని విషయమున నేదైన మేలు వార్త చెప్పునేమోయని భ్రమపడి వానినిం గలిసికొని నానకు వైరాగ్యమునుగూర్చి యనేకప్రశ్నము లడిగెను. తనయునిగూర్చి కాళుఁడు విన్నదంతయు యథార్థమని మర్దనుఁడు ప్రత్యుత్తరము చెప్పెను. అది విన్నతోడనే కాళునియొడలు జల్లుమనెను. మొగము తెల్లవారెను. మర్దనుఁడు కాళునిమాటలకు బదులుచెప్పునప్పుడు నిర్భయముగను జ్ఞానగర్భితముగను మాటలాడెను; మొదట కాళుఁడే తనయునివార్త యరసి వచ్చుటకు మర్దనుని బుత్తెంచెనని చదువరు లెఱుంగుదురు గదా! మర్దనుఁడు తన యుదరపోషణార్థము గానవిద్య నేర్చుకొన్నవాఁడయ్యు గురునానకుతోఁ గొన్నినాళ్లు సహవాసము చేయునప్పటికి వానికి స్వలాభపరాయణత యైహికవిషయాసక్తి దవ్వులయ్యెను. పారమార్థికచింత ప్రబలెను. తనవలెనే పుత్రుఁడు సంసారతంత్రములో దగులొక్కొనినట్లు చేయవలయునని ప్రయత్నించుచున్న కాళునిచేష్టలయం దతనికేవ గలిగెను. దయాళువు లోకబాంధవుఁడు నగు భగవంతుఁ డొకఁడున్నవాఁడనియు వానిసేవయే మానవునకు ప్రథమకృత్యమనియు నతఁడు తెలిసికొనెను. తెలిసికొని తన్నంపినయజమానికంటె మర్దనుఁడు జ్ఞాని

యయ్యె. నానకుయొక్క నిశ్చలభక్తిని శాంతమును మనోధైర్యమును భూతదయను జూచినవారందరదివఱ కెంతభక్తిహీనులైనను తప్పక భక్తి తత్పరులగుదురు. అందుచేతనే మర్దనుడు స్వలాభాన్వేషిగాక నానకు నకు శిష్యుడయ్యెను. పుత్రుడు చెడిపోయినాడని దుఃఖితుడైన కాళుని మర్దను డూరడించి గుణరత్నాకరుడగు నట్టికుమారుడు గర్భమున జనించినందున దన్ను ధన్యుడుగా భావించుకొనక విచారించుట యవివేకమనియు వానికుమారుడు లోకసామాన్యుడు కాడనియు శ్రీకృష్ణుని యవతారమనియు సూర్యచంద్రుల యంశమున బుట్టిన నియు మఱియు బెక్కుభంగుల దన భక్తికొలదిచెప్పి వాని పిహ్కాని మొదటినుండియు నానకునందు మంచియభిప్రాయము గలిగియుండిన రాయబులారుపద్దకు బోయి నానకువృత్తాంత మంతయు వాని కెఱింగిం చెను. రాయబులారు నానకువృత్తాంతమును కాళుడువిన్నట్లు వినక మున్నె తా నునుకొన్నదానికి నాడు విన్నదానికి సరిపోయెనని చాలసం తసించి తాల్వాండీగ్రామమునకు గురునానకు నొకసారి బంపుమని మర్ద నుని వేడుకొని తనమాటలుగా వానికి విన్నవింపుమని కొన్నిపలుకులు చెప్పి పుచ్చెను. మర్దనుడు తనవెంట సీనారి బలునిదోడ్కొని పయనమై యమ్నాబాదునకు పోయెను.

పోయి నానకును గాంచి యతడు రాయబులారుమాటలుగా నిట్లని విన్నవించెను "నేను చాలాకాలమునుండి మహాత్ములగు మిమ్ము జూడగోరుచుంటిని. కాని వార్ధకము దేహదౌర్బల్యము నారాక కాటం కములు గలిగించినవి. పయన మేదుదినములుపట్టుటచేతను బాధలు మి క్కిలి పడవలసివచ్చుటచేతను రాజాలనైతిని. కావున నాయెముకలు గోతిలోబడకమున్నె మీరే తాల్వాండీగ్రామ మొక్కసారి వచ్చి నాకు దర్శనమిచ్చి నన్ను ధన్యుని జేయవలయునని కోరుచున్నాను." ఆసందే శము మిక్కిలి జాలిగొలుపునదై యుండుటచేతను తనమీద మొదటి

నుండియు నభిమానముగలిగి తన కెన్నో యుపకారములు చేసిన రాయబులారువద్దనుండి యీసందేశము వచ్చుటచేతను నానకు దానిని జులకనగా జూడలేకపోయెను. అందుచేత బలుడు మర్దనుడు జేరినదినముననే నానకు లల్లోవద్ద సెలవుపుచ్చుకొని యమ్నాబాదు విడచి తాల్వండికి బోవదలచెను.

తలచనుగాని పయనము గావలసి వచ్చినప్పుడు వానిమనస్సు మిక్కిలి సందేహించెను. రాయబులారుమీాది విశ్వాసముచేత ననుగ్రహముచేత స్వగ్రామదర్శనము వానికిష్టమైనను వానిమనస్సునకు మిగుల బాధను కలిగించునట్టివియు మనోధైర్యమును సంపూర్ణముగా శోధింపగలిగినట్టివియునగు సితిగతు లక్కడ నున్నట్లు వానికి బొడగట్టెను. ఎవ్వనిగూర్చి గురునానకప్పటికిని భయపడుచుండెనో యాకాలు డక్కడ నుండెను. దయామయస్వరూపిణియు గన్నతల్లియునగు త్రిప్తాదేవియు నక్కడనే యుండెను. కోపోద్దీపితుడగు తండ్రి కఠోరభాషణముల నతడొకవేళ సైరించి సరకుసేయక మనోధైర్యమును చిక్కబట్టిన బట్టుగాక! మూర్తీభవించిన కృపారసమో యన్నట్లు మృదువులగు మాటలతో, జాలిగొల్పుచూపులతో బాష్పపూరితములైన కన్నులతో దరికిజేరి మీాద చెయివైచి తల్లి బ్రతిమాలుకొన్నప్పు డెంతనిశ్చలహృదయముగల కొడుకైన బేలవడి లోబడకుండునా! సహజముగ మాతృభక్తి యతిశయముగా నున్న నానకువంటి గుణవంతుడు తల్లిమాటల కెదురాడగలడా? మాటకు మాట యుక్తికి యుక్తి చెప్పి యతడు తొక్కినమార్గము సరికాదని సహేతుకముగా నెవరైన వాదించినచో వారి నతడు వాదమున నోడింపగలడు. అట్లు చర్చలు పెంచక వాదములు సలుపక కన్నీళ్ళనే యుక్తులు చేసికొని దయనీయములగు మాటలనే యాయుధములుగ జేసికొని కొడుకులం గెలిచి వారిమనస్సులం ద్రిప్పవలచు తల్లులముందట పుత్రుల నీమములు నిలుచుట యరిది. ఇందుచేతనే పూ

ర్వకాలమునందు గౌతమబుద్ధుడు మొదలగు మహాత్ములందఱు సన్య సించి యా యాశ్రమమునందు జాలకాలము స్థిరపడినపిదప తల్లిదండ్రు లు మొదలగు చుట్టములం జూడబోయిరి. అవి యన్నియు నానకు చక్కఁగా నెఱిగినవాఁడు గావున తాల్వండికి బోవుటనా మానుటనా యని మొదట నించుక సంశయించియు జననీజనకుల ప్రార్థనలకు మనో వైకల్యము నొందక స్థిరముగా నిలిచినప్పుడే తన వైరాగ్యము వైరా గ్యమగుననియు గానిచో నది వ్యర్థమగుననియు భావించి తప్పక యా యూరికి బోయి తన మనోధైర్యమును బరీక్షించుకొన దలచెను. అట్లు కృతనిశ్చయుడై యిరువురు శిష్యులచేత ననుగమ్యమానుడై నానకు తాల్వండికిబోయి గ్రామము బ్రవేశింపక యూరుబైట చెఱువు వద్ద బస చేసెను.

ఆతనిరాక గ్రామములో దెలిసినతోడనే గ్రామవాసులు స్త్రీలు పురుషులు, బాలురు, వృద్ధులు దమతమ పనులుకట్టి తమ గ్రామవాసి యైన యామహాయోగి దర్శనము చేయ తీర్థప్రజలై వచ్చిరి. నానకు మన సులో తలంచినట్లె తండ్రియగు కాళుడు తల్లి త్రిప్తాదేవి పినతండ్రులలో నొకడు వానికడకు వచ్చిరి. అప్పుడు నానకు సన్యాసి వేషముతో నుం డెను కాషాయవర్ణముగల రెండుగజములగుడ్డ తలకు చుట్టుకొని యట్టి దే మఱియొకటి మొలకు జుట్టుకొని మఱియొక చిన్నగుడ్డ చేతఁబూని యతఁడు గూర్చుండెను. ఊరుబైట చెట్టుక్రింద నట్టివేషముతో గూ ర్చుండిన యాకుమారునిఁ జూడ తల్లితండ్రుల మన స్సెట్లుపరితపించెనో చదువరులే యూహించుకొనవచ్చును. కాళుఁడు కుమారుని నీచస్థితిఁ జూచినతోడనే మనోవైకల్యము నొంది కోపపరవశుఁడై నానకును దూషించుటకుఁ బ్రయత్నించెనుగాని శాంతస్వభావుఁడగు వాని తమ్ముఁ డక్కడనే యున్నందున మనస్సు స్వాధీనములో నుంచుకొమ్మని సోదరు నకు హితోపదేశము చేసి వానిసంరంభమును మాన్పెను. అనంతరము

తండ్రి కుమారునితో సంభాషింప దలప నానకుపినతండ్రి లోకవృత్త మెఱిగినవా డయినందున గాఢుఁడు మాటలాడ మొదలుపెట్టునేని వానివాక్పారుష్యమువలన దండ్రికొడుకుల కదివఱకే గలిగిన వియోగము మఱింతయధికమగునని వానిని మాటలాడనీయక తానే ముందు ప్రసంగమునకు దొరకొనెను. అన్నకొడుకును బినతండ్రి పలుకరించి ముందుగా స్వగృహమునకు రమ్మని నానకుని బిలిచెను. నానకు వాని కిట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. "అయ్యా! నాయిల్లు వేరుగ నున్నది. మీయిల్లు నాయిల్లు గాదు. అన్నియిండ్లతో సంబంధము వదలుకొంటిని." కొడుకిచ్చిన యీయుత్తరము చెవినిబడిన తోడనే త్రిప్తాదేవి, పుత్రస్నేహ మితరాలోచనలను జయింప మనసు పట్టలేక వలవల యేడ్చుచు గుమారుని పాదములపై బడెను. మాతృవిధేయుడగు నాగురువు తల్లిని పరమభక్తితో బాదములపైనుండి లేవనెత్తి వినయమున నిట్లనియె "అమ్మా! క్షమయే నాకు దల్లి. సంతుష్టియే నాతండ్రి. మనోజయ కారణమయిన సత్యమే నాపినతండ్రి."

ఆయుత్తరము మిక్కిలి ప్రశంసనీయ మైనదిగదా? గురునానకు తన యెట్టయెదుట నున్న బంధువులు బంధువులుగారని విస్పష్టముగఁ జెప్పి దీనబంధువుఁడగు భగవంతుఁడే తన బంధువుఁడనియు వాని సన్నిధానమునకుఁ గొనిపోవందగిన సత్యాదిసద్గుణములే తనమిత్రములనియుఁ దెలియఁజేసెను. అప్పు డాతనిపలుకులు వినినవా రందఱు వాని పిచ్చల భావమునకు సంతసించి యాతండు గృహస్థాశ్రమమును సంపూర్ణముగ విడిచినాఁడనియు జితేంద్రియుఁడై యాశల జయించి సంసారసంబంధము త్రెంపినాఁడనియు వానిచరిత్రము ముందుముందు సుజనవందితమై యుండుననియు నమ్మిరి. కష్టతరమైన మాతాపితృసందర్శన మీవిధమున బరిణమించినందుకు తనమనోధైర్యము శిథిలకుండ దాను బయటబడినందుకు నానకు మిక్కిలి సంతసించెను.

"మాతృదేవోభవ, పితృదేవోభవ" యని వేదములు పలుకుచున్నవిగదా సమస్తమతములు తలిదండ్రులసేవ యుత్తమోత్తమ మని యంగీకరించుచున్నవిగదా! అట్టియెడ తలిదండ్రులకు విధేయుఁడైన నానకు తన యకాలసన్యాసమువల్ల వారి కిరువురకు నధికమనోవేదననేల కలిగింపవలయు? తల్లిదండ్రుల దుఃఖపెట్టినయతఁడు గురువగునా యని కొందఱడుగవచ్చును. స్వలాభము నెంచుకొని తల్లిదండ్రులను విడుచువాఁడు దూష్యుఁడగును గాని లోకానుగ్రహార్థము గృహమును దారపుత్రులను మాతాపితలను స్వలాభమును స్వసౌఖ్యమును బరిత్యజించి యేకాకియై సుజనులు చుట్టములుగ జ్ఞానులు, సహకారులుగ, శిష్యులు బిడ్డలుగ లోకమే యిల్లుగ, భగవంతుఁడు తండ్రిగ భావించి పాపుల నభ్యుద్ధరింప బాటుపడి మేనులు ధారవోయునట్టి మహాత్ములు తలిదండ్రులకు మనోవేదన కలిగించినంతమాత్రమున దూష్యులుగారు. ఈతండ్రి దుఃఖించినను బైనున్న యాతండ్రి వాని గుణములకు సంతసించును. ఈపుత్రులు తగు జీవనాధారము లేక స్వల్పకాల మిడుమలు బడినను శిష్యపుత్రులు వేనవేలు సద్గతులు గలిగి సుఖింతురు. బుద్ధదేవుఁడు తలిదండ్రులమాట సరకు సేయక సన్యసించె. శంకరాచార్యుఁడు తల్లి కనిష్టమైనను వివాహపూర్వమందె నాలవయాశ్రమము స్వీకరించెను. రామానుజాచార్యుఁడు కాంచీపురమునకువచ్చిన భార్యను విడనాడి భగవత్సేవకై త్రిదండ సన్యాసియయ్యెను. బసవేశ్వరుఁ డుపనయనమే చేసికొనననని గురులమాట ధిక్కరించెను. పురాణములలో నిట్టి యుదాహరణము లనేకములు గలవు. శుకుఁడు బాల్యముననే సన్యసించి తండ్రియగు వేదవ్యాసునకు మిక్కిలి మనఃఖేదము గావించెను. ప్రపంచారంభము నుండియు లోకోపకారులైన మహాత్ములు గురువచనంబుల నతిక్రమించియే లోకబంధువులైరి. మాతాపితల శాసనము లతిక్రమింపఁగూడదనినని వారు గృహములందుండిన మానవలోకముగతి యేమి కావలసి యుండును?

అట్లు నానకు తల్లియొక్కయు బినతండ్రియొక్కయు మాటల నిరాకరింప బినతండ్రి కాలునితో నాలోచించి రాయబులారుమాట మీాద దమకుమారునకు గౌరవముగలదని యెఱింగి యతనిచేత బుద్ధి జెప్పించవచ్చుననుకొని వానియింట బసచేయుమని నానకును వేడుకొనెను. నానకు రాయబులారునిమిత్తమే యక్కడికి వచ్చినందున వాని యింటికి బోవుట కేయాటంకము జెప్పక వదలిపోయెను. పోయి యా మహాత్ముఁడు వార్ధకముచేత:గదలలేకయున్న రాయబులారును గాంచి వానిపాదములను దనహస్తముతో స్పృశించెను. ఆశతవృద్ధు మలినములగు తన పాదములను బవిత్రుడగు గురువు స్పృశించినందుకు నొచ్చుకొని లేవలేక క్రూర్చుండియే నతనిశిరస్సు మహనీయుడగు నానకు నడుగులం జేర్చెను. గురువు వృద్ధునిశిరస్సు సగౌరవముగా నెత్తి సేమ మడిగెను. ప్రియభాషణంబులతో నిరువురు గొంతసేపు గడపిన పిదప నానకుబంధువులు వంటబ్రాహ్మణుని నొక్కని కుదిర్చి నానకునిమిత్తము వంట జేయించిరి. కాళుఁడు త్రిప్తాదేవి యాదినమంతయు రాయబులారు గృహమందే పడియుండిరి. వారు తనయింటివద్ద భృత్యులవలె నేలపడియుండిరో యాకారణము రాయబులారు చక్కగా నెఱింగి తానె ముందుగ నామాట కదపక వారి నోటనుండియే వారికోరికలు జెప్పం దలంచి ప్రసంగిప జొచ్చెను. అతఁడు సంభాషణ మారంభించి నాలుగు పలుకులు పలికినతోడనే త్రిప్తాదేవి కన్నుల నీరుపెట్టుకొని తద్దయు దుఃఖితయై రాయబులారుహృదయము కరిగి పోవునట్లు వగచుచు వాని ప్రార్థించెను. "ఈకష్టకాలమందు మీారుతప్ప మాకు సాయముచేసి మమ్ము దేల్చువారెవరులేరు. నాయనా నీయావచ్ఛక్తి వినియోగించి నాబిడ్డతో నెట్లు చెప్పవలయునో యట్లు చెప్పి వాఁడీయూరునుండి పోకుండునట్లుచేసి పుత్రభిక్షము పెట్టుము. నీకెంతో బుణ్యముండును" రాయబులారు త్రిప్తాదేవిమాటలచేత బరవశుఁడై నానకును జూచి

నీ తల్లి యభీష్ట మెట్టయిన నెరవేర్పగలవాయని యడిగెను. అడిగి యంతట నూరకుండక రాయబులారు వెండియు నిట్లనియె. "నాకు విస్తారము సేద్యము జేయదగిన భూమిగలదు. అందుకొంత నీకు చితముగ నిచ్చెద. నీవు శిస్తు నీయనక్కరలేదు. కావలసిన పాలేళ్ళను బంపెదను. నీవేమియు శ్రమపడనక్కరలేదు. అది సేద్యము చేయించుచు నిచ్చట నుండగలవా."

అతనిమాటలకు గురు విట్లు బదులుచెప్పెను. "అయ్యా! భగవన్నామస్మరణమే విత్తనమగు గాక సంతుష్టియే నాగలి యగు గాక ! వినయమే కలుపుతీతయగుగాక ఇట్లు కృషిచేసిన నీభక్తివిశేషము చేతను దైవానుగ్రహము చేతను మంచిపంట పండగలదు. నీయిల్లు నిత్యకళ్యాణ సదనమై వర్ధిల్లగలదు" అప్పలుకులు విని దాపుననున్న పినతండ్రి నానకుతో మెల్లగ నిట్లనియె. నీవు వ్యవసాయమువంటి కష్టపుబని జేయలేని యెడల మంచియంగడి నొక దానిం బెట్టి సుఖముగ గూర్చుండి పనిచేయుచుండుము. అప్పుడు గురువు పినతండ్రి కిట్లనియె. ఇక నాలస్యముచేయక నీజీవితకాలమునే యంగడి చేసికొనుము. భగవన్నామమె యా యంగడిలో నమ్మెడు సరకుగా నేర్పరచుకొనుము. ధ్యానమె యా సరకును సంపాదించు సాధనముగా నుంచుకొనుము. ఈశ్వరనామవ్యాపారము చేయు వర్తకులతోనే బేరసారముల జేయుచు గాలము గడపుము. ఇంతకన్న వేరు వర్తకము చేయకుము" అట్లు పలికిన కొడుకుమాటలు విని పినతండ్రి వెండియు నిట్లనియె. "నీ కంగడి పెట్టుట కిష్టము లేనిపక్షమున విదేశములు చూడ నభిలాషగలిగినపక్షమున గుఱ్ఱములవర్తకము జేయుము. అది కారణముగా నీ వెన్నో దూరపుపట్టణములం జూడంగలవు" నానకు దాని కిట్లు బదులుచెప్పెను. "నీవు శాస్త్రములను వినెడు వ్యాపారమునుండి సత్యమను గుఱ్ఱములను దూరదేశములకు దీసికొనిపోయి యమ్ముము. నీ దారిబత్తెముగ

సత్కార్యములు సౌజన్యత గొనిపొమ్ము. ఆ వ్యాపారమువల్ల నీకు గలుగు లాభమేమన నీ వక్షయలోకమున కఱిగి నిరాకారుఁడగు నీశ్వరు సాన్నిధ్యమును జేరి మోక్షసుఖము ననుభవింపగలవు" జ్ఞానియగు కుమారుఁ డన్నివిధముల నిహలోకవ్యాపారమురోసి బ్రహ్మజ్ఞానబోధకములగు పలుకులు పలుకుచుండ బినతండ్రి వాని నెంతమాత్రము గ్రహింపలేక సిగ్గులేక మరల నిట్లనియె. "పోనీ నీకు గుఱ్ఱపువర్తకఁక మిష్టము లేదేని సర్కారువారివద్ద నుద్యోగములో జేరుము." ఈమాటకు గురువు నోటినుండి ఈ క్రిందియుత్తరము వచ్చెను. "నీవు మనసార భగవంతుఁడను సర్కారును గొలువుము. నీయాత్మ భగవన్నామముమీఁది భక్తిని వృద్ధి పొందించునట్లు నడుచుకొనుము. నీ యధికారమంతయు దోషములమీఁద జూపి దానిని నశింపఁజేయుము. అట్లు చేయుదువేని నీవు సిద్ధుఁడ వగుదువు."

నానకునకుఁ బినతండ్రికి జరిగిన సంభాషణము విని రాయబులారు నానకుయొక్క మనస్సునకు నిష్టముగా నుండునట్టి పని వానిచుట్టములు చెప్పలేదనుకొని తాను చేయఁబోవు నుపదేశము తప్పక యంగీకరింపఁబడునని నమ్మి గురువుతో నీవిధమున బలికెను. "బీదవాండ్రకు నీవొక సత్రమును వేయుము. దాని పోషణకు గావలసిన ధాన్యమంతయు బండదగిన మంచిభూమి మూఁడునూతులుగలది నేను నీ కిచ్చెదను. నీవు శిస్తురూపకముగా నాకేమియు నీయనక్కఱలేదు." ఇది సత్కార్యమగుటచే సాధారణముగ నానకు మెత్తబడి దానికొప్పుకొనవలసినదే. కాని యాతని మనోనిశ్చయము దృఢమైనదగుటచే నతఁడు పౌర్వాపర్యములు విచారించి దానికి సమ్మతింపలేదు. ఇదియేగాదు ఎవ్వరెంతెంత మంచి యుపదేశములఁ జేసినను నానకు మనస్సున కవి యెక్కవయ్యె. అట్లు కొన్నిదినములు తాల్వెండిలోనుండి నానకు మెట్టకేల కాయూరువిడిచి పోదలఁచెను. ఏలయన నతఁడచ్చట నున్నందువలన బారమార్థికచింత

గల కొంతమందికే జ్ఞానోపదేశపూర్వకముగు నుపదేశము జరుగుచుండెను గాని విశేషజనులకు వినోదము దీరుట తప్ప నెక్కువయుపయోగము లేకపోయెను. గ్రామమువిడిచి పోదలఁచినప్పుడు వానిని మిత్రులు జుట్టములు తలిదండ్రులు చుట్టుకొనిరి. తల్లిదండ్రులు సన్యాసాశ్రమమును విడువుమని చాల బ్రతిమాలిరి. రాయబులారు సయితము తలిదండ్రుల పక్షముఁబూని వ్యాపారమేమియుఁ జేయనక్కఱలేదనియు నూరక స్వగ్రామమున నుండినఁజాలు గావున దానికై నియ్యకొనఁదగుననియు నానకును వేడుకొనెను. అందుకు నానకు తద్విషయమున తనయిష్టము చెల్లదనియుఁ దనయిష్టమే చెల్లినపక్షమున జననీజనకులను మెప్పించుట కంటె మరియొక కార్యము తనకు లేదనియుఁ దన యిష్టముకంటె నతీతమైన పరమాత్ముని యిష్టమెట్లో నట్లు జరుగవలసినదనియు బదులు చెప్పెను.

అట్లు చెప్పి బలమర్గనులు వెంబడింప గురువు ప్రయాణోన్ముఖుఁడై యున్నపుడు రాయబులారు వానిసమీపమునకుఁ బోయి తనకొక ధర్మకార్యము జేయ నిష్టముగలదనియు నెయ్యది యుత్తమోత్తమకార్యమగునో గురువు నోటనుండి విన వేడుక గలదనియు జెప్పెను. పరోపకారము జేయదలఁచిన సత్పురుషునకు నిరుత్సాహము జేయుట భావ్యముగాదని గురువు వాని మంచితలంపునకు సంతసించి తాల్వండి గ్రామములో మంచిచెరువు లేనందున మంచినీళ్ళతటాక మొకటి త్రవ్వింపనగునని వానికుపదేశము చేసెను. నానకు స్వగ్రామములో నున్నపుడచట చెరువు లేనందుకు మిగుల విచారించుచు వచ్చెను. గ్రామస్థులు దానివలన జాల నిడుములుబడుచు వచ్చిరి. రాయబులారు గురువునిర్ణయించిన ధర్మకార్యము సర్వజనోపయోగమైనదని శ్లాఘించి తగినతావు వెదకి చెరువు త్వరలోనే త్రవ్వించి దానికి గురునానకు పేరుపెట్టెను.

సప్తమాధ్యాయము.

ఇంతవఱకు నానకు దేశాటనమని చెప్పదగిన సంచారము చేయ లేదు. అతఁడు తిరిగిన యాత్రల్లు రెండు మూఁడుమాత్రమే గలవు. అందు మొకటిది సుల్తానుపురము. రెండవది యమ్నాబాదు గ్రామము. ఈ యాత్రలకుఁ బోవునప్పుడు మార్గవశమున నతఁ డొకటి రెండు గ్రామములు చూచియుండవచ్చును. అతనిశరీరము వానిమనస్సువలెనే స్వేచ్ఛావిహారమం దాసక్తిగలదగుటఁ జేసి యతనికి దేశాటనమునందు మిక్కిలి యిష్టముండెను.

బలమర్దనులు వెంబడింప నట్లు తాల్వొండి గ్రామము విడిచి నానకు ముందుగా యమ్నాబాదునకుఁ బోయెను. అచ్చటపూర్వశిష్యుఁడగు లల్లో వాని నాదరించి పదునైదుదినములు తనయింట నుంచుకొనెను. అటనుండి గురువు తత్సమీపమందున్న మఱియొక తావునకుఁ బోయెను. ఆస్థలమున కిప్పుడు నానకుమఠ మనిపేరు. ఆకాలమందచ్చట గాఢనియమములతో యోగాభ్యాసము జేయునట్టి సిద్ధు లనేకులుండిరి. గురునానకు శిష్యసమేతుఁడై యాస్థలమునకుఁబోయి సిద్ధాశ్రమమునకెదురుగా నొక నారింజచెట్టుక్రింద గూర్చుండెను. ఆకిచ్చలిచెట్టదివఱకు జాలకాలమునుండి శోషించి మోడుగానుండెనఁట. గురువు దానిక్రింద నాసీనుఁడైనతోడనే యావృక్షము పచ్చనియాకులు లేతచిగుళ్ళు గలిగి దర్శనీయ మయ్యెనఁట. ఈవింత దూరమునుండి సిద్ధులు గనిపెట్టిరఁట. వారు తమకంటె నెక్కువయోగులు లేరని కడుగర్వితులై యుండువారఁట. తమకంటె నెక్కువ మహిమలుగల మహాత్ములు వచ్చెనని తెలిసికొని యాసిద్ధులు నానకు చుట్టుంజేరిరి. జోగులు పదిమంది జేరినప్పుడు వేదాంతచర్చ తప్ప మఱియొకవిషయ మేది చర్చింపఁబడును ? ఆసిద్ధులు తమకు దుస్సాధ్యములగు వేదాంతవిషయకప్రశ్నముల నెన్నో గురువు

నడిగిరి. గురువు దేనిలోను వారికిం దీసిపోవఁడయ్యె. సిద్ధు లడిగినప్రశ్నలకన్నిటికి గురు వవలీలగ మనస్సునకు దత్క్షణమే నాటునట్లుగ ననుభవసిద్ధమగునట్లుగా ప్రత్యుత్తరములుచెప్పి యాందఱను సంతుష్టులఁజేసెను. అంతట నాసిద్ధులు నానకు తమకంటె నెక్కుడుసిద్ధుడని గ్రహించి వానిం గొనియాడి తమమతమున జేరుమని ప్రార్థించిరి. నానకు దానికి సమ్మతింపక మనుష్యున కాత్మశుద్ధి సత్ప్రవర్తనము మొదలగునవి యుండవలయును. కాని పై వేషములవలన లాభము లేదనియు వేషధారణముతోఁ బనిలేక యంతఃకరణశుద్ధికై పాటుపడవలయుననియు తా నేమతమునందు నేతెగయందు జేరుట లేదనియుఁ జెప్పెను. అట్లు పలికి నానకు వారి కాసమయమున గొన్ని నీతివాక్యములనుపదేశించెనఁట. అవి భాషాంతరమునం దుండుటచే వానితాత్పర్య మిాక్రింద బొందుపరచుచున్నాఁడ. "కాషాయాంబరము దండము ధరించుటలోను మేనెల్ల బూడిద పూసికొనుటలోను యోగములేదు. శిరస్సు ముండనము చేయించుకొనుటలోను శంఖము లూదుటలోను యోగము లేదు. లౌకికాకర్షణముల చేత జుట్టబడియు మనుష్యుఁడా యాకర్షణములకు లోఁబడక వానికతీతుఁడై యుండుటలో నిజమైన యోగమున్నది. వట్టిమాటలవల్ల నిజమైన యోగమురాదు. ఈశ్వరుని సర్వవ్యాపకత్వ మెవ్వఁడు తెలిసికొనునో యతఁడే యోగి. యోగము మనస్సులోనేకాని దానికి వెలుపల లేదు. యోగము గోరిదిబ్బలలో లేదు. యోగము శ్మశానములలో లేదు. ఈశ్వరైక్యము చెందుచున్నామని దొంగమూర్ఛలు బడుటలో లేదు. నానాదేశముల కరిగి తీర్థములందు మునుఁగుటలో లేదు. లౌకికాకర్షణములకు లోఁబడక వాని కతీతుఁడై యుండుటలోనే యోగము కలదు. మన యాదిగురువగు పరమేశ్వరుని దెలిసికొంటిమా సర్వసంశయములు నివారణములగు. అంతట ముక్తి కరతలామలక మగును. భగవద్విషయమును దెలిసికొనగోరువాఁడు ముందుగా మనశ్శాంతి సంపాదింపవల

యును. మనస్సు తన యిష్టమువచ్చినట్లు దిరుగుటవలన నిశ్చలమనస్కుడు పరంజ్యోతి తనలోనే వెలుగుచుండును. తనలో నీశ్వర తేజము ప్రకాశించుచున్నట్లు తెలిసికొనుటయే యోగము."

అనంతరము నానకు సిద్ధమఠము విడిచి గంగానది ప్రవహించెడు భూములలో సంచారము చేయదలఁచి పయనమయ్యెను. ఈయాత్రా చరిత్రలు సత్యమునకుదూరములై యద్భుతములతో మహిమలతో నిండిన కల్పనాకథలై యున్నవి. నిజమైన చరిత్రము నిమిత్తము నానకునుగూర్చి వ్రాయఁబడిన ప్రాచీనగ్రంథములను మన మెంత వెదకినను నూటి కొక చోట నెక్కడనో యొకసత్యమైన వృత్తాంతముండును గాని తక్కినదంతయు బృహత్కథలోనున్న కథలకన్న నెక్కుడు చిత్రకల్పనలతో నిండి యుండును.

ఆచరిత్ర లట్లుండుటకు మూడు ముఖ్యకారణములుగలవు. అందు మొదటిది. ఆచరిత్రలు వ్రాసినవారు భూగోళశాస్త్ర మేమియు నెఱుఁగరు. వారు జన్మమధ్యమున స్వదేశమగు పంజాబు నప్పుడప్పుడు చూచి యుందురు; కాని గంగానది ప్రవహించెడి దేశములనుగాని యచ్చట నివసించు జనులను గాని వారెన్నఁడు జూచి యెఱుఁగరు ఏస్థలముల జూడక స్థిమితముగా నిండ్లవద్ద గూర్చుండి విన్నకథల నాధారములు చేసికొని చరిత్రలువ్రాయు గ్రంథకర్త లంతకంటె నెక్కువగ నేమివ్రాయగలరు. రెండవకారణమిది. ఆచరిత్ర లీయాత్రలుజరిగిన ముప్పదియేండ్ల తరువాత వ్రాయఁబడినవి. ఆవ్రాతలుగూడ నానకుయొక్క ప్రియభక్తుఁడగు బలుడే చెప్పి వ్రాయించుటచేత బయలుదేఱినవి. బలుఁడు గురువుతో గూడ దిరిగినను విద్యాగంధశూన్యుఁ డగుటచేతను మూఢవిశ్వాసము గలవాఁడగుటచేతను గ్రంథకర్తలకు గురువు వృత్తాంతము చెప్పినపుడు నిజమగు వృత్తాంతములను సరిగ జెప్పలేక తన పిచ్చినమ్మకముల నందు జొనుపుచు చాలకాలము గడచినపిదప చెప్పుటచే సరిగా జ్ఞాపకము లేక

తన మందమతికి స్ఫురించిన వన్నియుం దెలుపుచు గురుచరిత్రమందలి యీభాగమును సంశయాస్పదముగ జేసెను. మూడవకారణమిది. గురుచరిత్రము వ్రాయనప్పటికి గురువు మృతుడయ్యెను. అతని కీర్తి యార్యావర్తమందంతట వ్యాపించె. ఎన్నోమహిమలు వాని కారోపింపఁబడెను. ఎన్నోయద్భుతములు వానిఁగూర్చి చెప్పఁబడెను. చరిత్రకారులు వాని మహిమలువిన్నవారేగావున తాము వినినవి చుట్టుప్రక్కలజనులు చెప్పుకొనునవి యగు లోకసామాన్యచరియలతో బుస్తకమునలంపిరి. ఆగ్రంథములలోనున్న విశ్వాసపాత్రములుకానియంశములు విడిచి వాని యాత్రలు కొన్ని వర్ణింతము.

అతండు గంగాతీరమునం బయనముచేసి వంగదేశమునకు వచ్చెను. అచ్చట కొంతకాలముండి పిదప నతఁడాసామునకు బోయి యచ్చట ననేకమాసములుండెను. ఈపయనములతో మర్దనుఁడు మిక్కిలి డస్సి తన గురువువలె భక్తితత్పరుఁడై మార్గాయాసము మరచుటకుఁగాని బలునివలె వైరాగ్యముఁ గలిగి శ్రమకోర్చుటకుఁగాని సమర్థుఁడు గాకపోయెను. అస్సాముదేశమున సంచరించుచుండ నానకు షేకు ఫరీదను మహమ్మదీయయోగియొక్క వంశస్థుఁడైన యొకతురకం గలుసుకొనెను. వారిరువురుఁ గొన్నినాళ్ళు కలిసియుండి భగవద్విషయములనేకములు చర్చించిరి. వారెడబాయునప్పుడు మతద్వేషములు లేక యొండొరులం గౌగిలించుకొని విషాదముతో వేరైరి. ఆసామునుండి గురువోఢ్రదేశమునకుఁ బోయి జగన్నాథక్షేత్రమును దర్శించి యచటి యాలయమునం దర్చకులు పండాబ్రాహ్మణులు నిత్యకృత్యములలోఁ జేయు నకార్యములం జూచి యేవగించెను

జగన్నాథక్షేత్రమునుండి నానకు దక్షిణదేశమునకుఁబోయి యందనేక దివ్యస్థలముల సందర్శించి యక్కడనుండి సింహళద్వీపమునకుం జనెను. ఈగురువు వెళ్లునప్పటికి సింహళద్వీపమును శివనాథుఁడను రాజు

పాలించుచుండెను. తనదేశమునకు ముప్వురుక్రొత్తమనుష్యులు వచ్చి రనియు నందు సామాన్యసన్న్యాసులకు బోలని యొక విరాగి గురువై యుండెననియు శివనాథరాజు విని వాని జూడఁగోరెను. కోరి యాతనిం జూడఁబోవుటకుముందు వాని ప్రజ్ఞ యెట్టిదియో జగద్వంచనము సేయ వచ్చిన మాయయోగియో నిజమైన సన్న్యాసియో వాని మనోనిశ్చలత యెట్టిదో కనుఁగొని యనంతరము వానిదర్శనమునకు బోవలయునని రాజు నిశ్చయించుకొని పంచభక్ష్యపరమాన్నములతో నిండిన యన్నమును, విలువగల చీనిచీనాంబరములను సొగసుకత్తియలగు పడుచుకన్నియలను యోగికిఁ గానుకగాఁ బంపెను. గురునానకు మొదటి రెండువస్తువుల జోలితో ముట్టక కన్నియలం గన్నెత్తిచూడక నిరాకరించుటయు నవి తోడ్కొనిపోయినవారు వచ్చినదారినే భగ్నమనోరథులై పోయిరి. తన కావించిన పరీక్ష గురునందలి గౌరవముఁ బెంప రాజు స్వయముగ నానకును సందర్శింపవచ్చి యంతటి మహాత్ముని రాకచేత తనరాజ్యము ధన్యమైనదని కొనియాడెను. ఆమహారాజుచేసిన యాదరణమునకు సంతుష్టుఁడై కాఁబోలు నానకు సింహళద్వీపమున రెండుసంవత్సరముల యిదుమాసములుండెను. ఆదీవి వెడలి లాతిభూములకు నానకు పయనమైనప్పుడు మర్దనుఁడు నిరంతరప్రయాణములచేత విసికి గురువును విడిచి యథేచ్ఛం జనియెను. అట్లు మర్దనుడు గురువును బాసిపోయినను కొంతకాలము వాని నెడబాసియుండునప్పటికి వాని కేమియుం దోఁచక పిచ్చియెత్తినట్లుండుటచే గురువు పిలువకపోయినను తనంతట తాను వచ్చి నానకును గలిసికొనెను.

అనంతరము గురునానకు లోకానుభవజ్ఞానము సంపాదింప భరతఖండమునకుఁ జుట్టుప్రక్కలనున్న యనేక మ్లేచ్ఛదేశములకుఁ బయనము చేసెను. ఆయన చూచినట్లు జెప్పఁబడినదేశములలో నొక్కదాని పేరేనియు నీనాటిభూగోళశాస్త్రజ్ఞు లెఱుంగరు. ఆదేశముల కా కాల

మున నట్టి పేళ్ళుండునో లేక చరిత్రకారులు జగమునలేని దేశముల నూహించి గ్రంథములలో వ్రాసిరో మనము చెప్పఁజాలము. మనము నిశ్చయముగా నొక్క విషయమునుమాత్రము చెప్పఁగలము. ఇస్లాము మతస్థాపకుఁడగు మహమ్మదువారి జన్మస్థలమైన యరేబియాదేశమునకు గురునానకు పోవుట నిర్వివాదాంశము. ఆదేశమునకు సముద్రయానము చేసెనో మెట్టదారినిఁబోయెనో చెప్పజాలము కాని త్రోవలో పారసీకదేశపు రేవుపట్టణమగు బుషాహరునగరము నాయన జూచెను. మార్గవశమున నతఁడేయూరికిఁ బోయిన నాయూర బ్రహ్మజ్ఞానమునం దాసక్తిగల మనుష్యులంజేర్చి వారి కుపదేశముఁజేసి జ్ఞానబీజముల నచ్చట నాటి యవి పెరిగి ఫలించునని తోఁచినచోట్ల చిన్నసంఘము లేర్పరచి ప్రతిసమితి నొక్క పెద్దనేర్పరచి వానికి భాయి యను పేరు వెట్టి యతనియాజ్ఞకు వారు బద్ధులై యుండునట్లు శాసించి యటుపిమ్మట పోవుచువచ్చెను. హిందూదేశమునకు బడమట నున్న దేశములలో నేటికిని ధర్మశాలలుండుట కాద్యకారణ మీతఁడే. అట్లుసమాజములు స్థాపించుటలో గురునానకు యొక్క తలంపు క్రొత్తమతమును స్థాపింపవలయుననికాదు. మిక్కిలి పురాతనమైన యార్యుల యుపనిషన్మతమును జగమునకు జాటుటయే యాయన ముఖ్యసంకల్పము. తనచేత నుపదేశింపఁబడిన జ్ఞానవాక్యములయందు నమ్మికగల జనులు నిర్భయముగ తమధర్మముల ననుష్ఠించి యితరులకు మార్గప్రదర్శకులై యుండవలయునని యాయన యెల్లచోటుల నొక్కి చెప్పుచువచ్చె.

అరేబియా ప్రయాణములలో నానకు వాని శిష్యులు నిర్బాధకముగ నన్నిప్రదేశములుం జూచుటకు తురకవేషములు వేసికొనిరి. నానకు సహజముగ కలహముల కిష్టపడని పరమసాధువౌటచే జగడములు రాకుండనుండుటకట్లు వేషము మార్చెనే కాని భయముచేత నెంతమాత్రము కాదు. ఏలయన నానకు మహమ్మదువారి జన్మప్రదేశమగు

మెక్కాపట్టణమునకుఁబోయి పుణ్యభూములు చూడదలంచియు మహామ్మదీయులకు విరుద్ధములగు నాచారములనే గొన్నిటిని నెరపుచువచ్చెను. మెక్కాలో మహమ్మదీయుల కొక్క యాలయముగలదు. కాబాయని దానికిం బేరు. ఆయూరుకిఁబోయిన మహమ్మదీయుఁ డెవ్వఁడుదన కాళ్ళు కాబాయున్న వైపునకుజాపి పగలుకాని రాత్రికాని శయనింపఁడు. పండుకొన్నప్పుడు తలయే కాబావైపున నుండవలయును. నానకు తరుచుగా రాత్రులు పండుకొనునప్పుడు తనకాళ్ళు కాబావైపునకుఁ జాపుచువచ్చె. తురకలకు భయపడినవాఁడట్లు చేయునా ? ఆగుడియధికారి యొకనాఁడు శాస్త్రవిరుద్ధముగా శయనించిన నానకునుజూచి దైవగృహమువైపు కాళ్ళుచాపుట యనాచారమని కఠినస్వరముతో మందలించెను. ఆతనికి గురు విట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చె. "దేవునిగృహ మేప్రక్కను మాత్రమే యుండి యేప్రక్కను లేదో నాకు దెలియదు. నీ వెఱుఁగుదువేని నాకాళ్లు చేతపట్టుకొని దేవుని మందిరము లేని ప్రక్కకు వాటిని ద్రిప్పుము." ఆలయాధికారి వాని పలుకులువిని మతమునైనను లెక్కసేయక నోట పరిహాసములు సేయు మొండివాఁడై యుండవచ్చునని భావించి వాదము ముదరనీయక యంతతో సరిపెట్టెను. మెక్కా వెళ్ళిన మహమ్మదీయులు మహమ్మదువారు పరమపదము వేంచేసిన స్థానమగు మెదీనాకు వెళ్ళియాయనసమాధిఁజూడక పోరు. నానకు మెక్కాలోఁజూడవలసిన వైచిత్ర్యములనెల్లఁ జూచి సంతుష్టుఁడై మెదీనాకుగూడ బోవదలంచుచుండ మర్దనుఁడు తనగురువు మెదీనాకు జనఁడనుకొని యక్కడకుఁబోక తప్పదని పట్టుపట్టెను. అదివరకే వెళ్ళదలఁచిన గురువు శిష్యుని ప్రోద్బలముచేత వెంటనే బయలుదేరి పంద్రెండుదినములు పయనముచేసి మెదీనాపట్టణముజేరి మహమ్మదు సమాధిం జూచి కొన్నిదినములచ్చట నుండెను. ఆదినములలో నతఁడు మెక్కాలో వలెనే యిక్కడను సమాధివైపు కాళ్లుచాపి శయనించుచువచ్చెను. మెక్కాలోనున్న యాయజమానుని

కంటె మెదీనాలోనున్న సమాధియజమానుఁడు చండతరుఁడు దురహంకారుఁడు. ఇందక్కజ మేమున్నది. దేవుని దూషించినప్పుడు సయితము నోరెత్తక గురువుల పేరెత్తినతోడనే రాక్షసులవలె మీఁదబడి మనుష్యులను దూషించి వీలగునేని జేయిచేసికొను పరమభాగవతులు ప్రతి మతమున వేనవేలు గలరు. మెక్కా మెదీనాపట్టణములకుబోయి యా పుణ్యభూముల జూచినపిదప మహమ్మదువారినిఁగూర్చి నానకున కెట్టి యభిప్రాయము కలిగెనో శిష్యుఁడగు బలుని యీక్రిందివాక్యములవలన స్పష్టమగును. ఈమాటలు బలుని నోటనుండి వచ్చినను గురునియభిప్రాయములే యగుట నిజము.

మహమ్మదువారిని గూర్చి గురుని యభిప్రాయములను బలుఁడీక్రింది విధమున దెలిపెను. "మహమ్మదువారిస్వభావమున మహాత్ములకుండవలసినంత శాంతము కానఁబడక కోపపుపాలె యెక్కువ గానఁబడుచున్నది. పునర్జన్మరాహిత్య మగుసంతటివైరాగ్యము గూడ నాయనయొద్ద నున్నట్లు గానఁబడదు. స్వలాభపరాయణత యక్కడక్కడ గానఁబడుచున్నది. ఆయన పరిశుద్ధుఁడు నిష్కళంకచరిత్రుఁడు ననుట కొంతమాత్రము సందియము లేదు గాని సంపూర్ణమైనపవిత్రత సంపాదించుటకు జన్మపరంపరనుండి విమోచనమొందుటకు నీమహాత్ముఁడు మరల జన్మము నొందవలయును. ఆజన్మము హిందూస్థానమున నొకశూద్రుని యింటఁ గావలయు. ఆయన జీవన్ముక్తుఁడై యొకానొకకాలమున బరలోకారోహణము చేసి ఈశ్వరసందర్శనము చేసెనని చెప్పెడిమాటలు కేవలము కల్పితములు. ఏలయన నీప్రపంచమున సృష్టింపఁబడినజంతువులె నేత్రగోచరము లగును గాని సృష్టింపఁబడనివి కంటి కగపడవు. భగవంతుఁడు సృష్టిపదార్థములలోనివాఁడు కాఁడు. కావున నతఁడు మానవదృగ్గోచరుఁడగుట యసంభవము. కాని జీవాత్మ చర్మోపాధిని బాసి పరిశుద్ధావస్థ జెందినప్పుడు పరమేశ్వరసాన్నిధ్యము బడయుటకు పాత్ర

మగును. కవిత్రి మైన ఖురానుగ్రంథము భగవద్వాక్యము కాదు. కారణ మే మన. భగవంతున కొకభాష లేదు.

అట్లు కొన్ని దినములు మదీనానగరమున నుండి యచ్చటివిశేషములు దర్శించుచుండ బ్రియసోదరిం జూడ నతనికి బుద్ధిపుట్టెను. ఈచెలియలిమీఁద నాయనకు మొదటినుండియు నింతింత యనరానిప్రేముడి యుండెను. ఏలయన నీతోబుట్టువే చిన్ననాఁ డతని కెన్నిసారులో శరణం బిచ్చెను. తండ్రి కఠినుఁడై యతనిపై బిట్టలుకపూనినప్పుడు కాపాడెను. తనసోదరుఁడు మిక్కిలినీతిమంతుఁ డనియు సత్యప్రియుఁ డనియు నిక్కడక్కడ యనక యవకాశము వచ్చినచోటనెల్ల వాదించుచు వచ్చెను. లౌకికవ్యవహారవిముఖుఁడై పరమేశ్వరధ్యానపరాయణుఁడై సోదరుఁడు మందమతియై యున్నపుడు తనభర్తయునయితము పిచ్చివాఁ డని యెగతాళిసేయుచుండ నామె యతఁడు పరమభాగవతోత్తముఁ డని కనిపెట్టి గౌరవించెను. ఆకోరిక పొడమినతోడనే గురువు శిష్యసమేతుఁడై మదీనానగరమును విడిచి కొన్నిమాసములు నిరంతరప్రయాణములు గావించి పారసీకగాంధారాదిదేశము లతిక్రమించి పాంచాలదేశము ప్రవేశించి మెట్టకేలకు సుల్తానుపురముఁ జొచ్చి చెలియలిగృహము జేరెను. అన్నయుం జెలియలు పరస్పరసందర్శనజనితానందమున బరవశత్వము నొంది గాఢాలింగనము జేసికొనిరి. కొంతకాల మతఁడు సోదరీగృహంబున వసియించి పుణ్యభూములలో నగ్రగణ్య మైనహిమాలయపర్వతము జూడఁదలంచెను. తలపుపుట్టగానె యతఁడు బయలుదేఱెను.

హిమాలయము హిందూస్థానమున కుత్తరమున భగవంతుఁడు నిర్మించినస్ఫటికపుగోడయో యనునట్లు భారతఖండలక్ష్మి శిరోభాగంబునఁ దాల్చినవజ్రంపుమకుటమో యనునట్లు విరాజిల్లుచుండును. ఇది యనేకపుణ్యక్షేత్రములకు నిలయము. నరనారాయణులకు నివాస మైన బదరికాశ్రమ మిందే యున్నది. సిద్ధసాధ్యగంధర్వఖేచరాదుల కిది విహార

స్థానమనియు ఉమామహేశ్వరుల కునికిపట్టనియు బ్రహ్మాదిసురగణం బులకు సిద్ధమునివర్గమునకు నీమహీధరకూటములు యజ్ఞవాటము లనియు కుమారస్వామికి జన్మభూమి యనియు భగీరథిప్రయత్నమున నాకాశంబుననుండి మహీతలంబునకు దిగినగంగాదేవికి వసతిస్థలం బనియు నెల్లయోషధులకు నిలయం బనియు బురాణములలో వర్ణింపఁబడినది. మఱియు బరమభాగవతోత్తము లగుమహామహులు పరమతస్థులు తమ్ము బాధించినప్పుడు నిలువ నీడలేక తలదాఁచుకొనుటకు జోటు లేక యెట్టకేలకు దుర్గమమగునీపర్వతరాజమును శరణు వేడి గుహాంతరములు నివాసములుగఁ జేసికొని సుఖించుచు వచ్చిరి. ఇట్టి యీమహాశైలము యొక్క నపారమహిమము పురాణములవలననే గాక చూచినయాత్రికుల వలనగూడ విని దేశాటనపరాయణుఁ డగునానకు శ్రవణంబుల వినిన దంతయు నేత్రంబులతోఁ జూచి యానందింపఁ దలఁచుట యాశ్చర్యము కాదు.

అతఁ డాపర్వతమున కరిగి యొకక్షేత్రమునుండి యొకక్షేత్రమున కరుగుచుఁ గంటికగపడినబ్రహ్మవాదులతోడ వేదాంతచర్చలు సేయుచు దనప్రభావమెఱుఁగక తన్ను నిందించినవారిచేత నానావమానంబులం బడుచు భూషణంబులకు సంతసింపక దూషణంబులకు సురపిల్లక తనపనిచేసికొనుచుండెను. మొట్టమొదట నతని యాస్తికభావము కర్మకాండనిరసనము జూచి యాయామతస్థులు వానిని తమతమమతంబులం జేరు మనిపిలిచి యతఁ డందు జేరక యామతముల ఖండింప వారతని యెడల గౌరవము జూపకపోయిరి కాని కాలక్రమమున నతని విశేషవినయంబును సాటిలేని సత్ప్రవర్తనమును సాటిలేనిభక్తియు సూనృతవ్రతాశక్తియు గనుగొన్నపిదప నతఁడసాధారణపురుషుఁ డనియు సర్వవిధముల మాననీయుఁ డనియుఁ దెలిసికొని యథార్థగౌరవము గావించిరి. తొలుదొల్త నతనిని విశ్వసింపక యనుమానముతో జూచినవారు

వానిసద్గుణసంపద యాలస్యముగ గనిపెట్టి యతఁడు తమ్ము విడిచిపోవున ప్పుడు మఱికొంతకాల మతనిసహవాససౌఖ్యము గలుగకపోయెఁగదా యనివిచారించిరి. హిమాలయమునఁ దిరుగుకాలమున శిష్యుఁడగు మర్దనుని శరీరస్థితి చెడెను. నానకుయొక్క శరీరము శీతోష్ణములకు జంకునది కాదు. రెండవశిష్యుఁడగు బలునిశరీరము సంతగా గాసిజెందలేదు. కాని మితి మీఱిన యాచలియు నెడతెంపులేని యావానలు నెల్లప్పుడు మంచు మీఁదిశయనములు సరిగ నాహారము లభింపమి ప్రయాణకష్టములు మొదలగునవి సుకుమారుఁడైన యాగాయకునియారోగ్యమునకు భంగము గలిగించెను. నానాటి కతనిస్థితి బాగుపడుటకుమారు క్షీణించుటం జేసి గురువు యాత్ర కట్టిపెట్టి పంజాబుదేశమునకుఁ బోవ నిశ్చయించెను. కాని యామండలముచేరుటకైన యవకాశము లేకయే మర్దనుస్థితి పూర్తిగఁ జెడిపోయెను. కొన్నిదినములుమాత్రమే యతఁడు జీవింపగలుగు నని గురువునకుఁ దోఁచెను. అందుచేత నా రతనిని దీర్ఘప్రయాణమున్నేయింపక దాపున నున్నయొకపల్లెకుఁ దీసికొనిపోయి చేతనైనచికిత్స చేయించి స్వహస్తములతోఁ జేయఁదగినంతయుపచారము జేసెను. బలుఁడును దనచెలికానికి శక్యమైనపరిచర్య గావించెను. ఆయుశ్శేషము లేనప్పుడు వైద్యములు నుపచారములు నిష్ప్రయోజనములు గదా. మర్దనుఁ డెట్టకేలకు మృతినొందెను. మర్దనుఁడు తనమరణానంతరమున తన దేహము దగ్ధము సేయవలసినదేకాని ఖననము చేయఁగూడ దని గురువుతో మనవి జేసికొనెను. శిష్యునియిచ్ఛాప్రకారమె గురువు కళేబరమును ఖననము సేయక నగ్నిపాలు చేయుటకే కృతనిశ్చయుఁడై తద్విషయప్రయత్నములు చేసెను. ఆముష్వరు కష్టముగలసొత్తు మూఁడుశాటులు. ఆశాటీత్రయమును నానకు శిష్యునికళేబరము జుట్టిపెట్టి స్వహస్తనిర్మితమైన చితిమీఁద శవమును బలుఁడుం దానును బెట్టిరి. అగ్నిసంస్కారము బలునిచేత చేయింపక శిష్యవత్సలుఁ డాకట్టకడపటికర్మముగూడఁ

దనచేతులతోనే చేసెను. శిష్యునకు చుట్టము లెవ్వరు లేమి యతనియుత్తరక్రియలు చేయుట ధర్మ మని గురువు స్వయముగానె పారలౌకికక్రియలు చేసెను. నిజమైనప్రేమ యెక్కువతక్కువస్థితులుగాని వర్ణ భేదముగాని పాటింపనీయదుగదా. "ఉదారచిత్తానాం వసుధయేవ కుటుంబకః" యనునట్లు మహానుభావులకు లోకమే కుటుంబము. మర్దనుఁడు గురువుతోఁ జిరసహవాసము జేయుటంజేసి మాహాత్మ్యము జూసి జ్ఞానమించుకయైన సంపాదించెనా యని కొందఱు సంశయముపడవచ్చును. అట్లు సందియమునందుటకు వలనుపడదు. ఏలయన మంచిపూలు గుచ్చినదారమునైతము సువాసన గలిగి యుండును. అట్లు బ్రహ్మజ్ఞానసంపన్నుఁడైన నానకువంటిమహానుభావునితో జిరకాలము కలసిమెలసియుండి యుతఁడు సేయువేదాంతచర్చలు పలుమాఱు వినివిని యున్నమర్దనునకు జ్ఞానముంటదనుట యసంభవము. మొట్టమొదట మర్దనుఁడు నానకువద్ద శిష్యుఁడైనప్పుడు వాఁడు తనజాతియందు మిక్కుటమునయభిమానము గలిగి యాశాపాశబద్ధుఁడై స్వలాభపరాయణుఁడై నెల్లవారి నెగతాళి సేయుస్వభావము గలవాఁడై చీటికి మాటికి సణుగుకొనుచు లోకవ్యవహారములయందె యాసక్తిగలిగి యుండెను. కాని కాలము గడచినకొలఁది గురువుయొక్క సదాచారసంపత్తి యీశ్వరభక్తి లోకోద్ధరణాసక్తి కన్నులారఁ జూచినకొలఁది నతనిధనకాంక్ష స్వలాభపరాయణత మొదలగు సామాన్యమానవలక్షణము లడుగంటెను. భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యములు వానిస్థానము నాక్రమించెను. అవి హృదయమున నెలకొనుటయు నతఁడు నిరర్థకసంభాషణములతో గాలక్షేపము సేయక సణుగులు గొణుగులు మాని పరాన్వేషణలు గట్టిపెట్టి జ్ఞానమార్గమున బడి బ్రహ్మానుసంధానపరాయణుఁ డయ్యెను. ఆతనియందు గలిగినమార్పులు గనిపెట్టి సంతసించి యజ్ఞానకవచమును విడిచి జ్ఞానకవచమును దొడిగికొని తనశిష్యుఁడు దేహయాత్రచాలించినందుకు సంతసించెను.

మర్దనుని మరణము నానకుయొక్క సంకల్పమునకు మార్పు కలిగించెను. పంజాబు దేశమునకుఁ బోవలయు నని యంతకుముం దతఁడాలోచించెను. కాని ప్రియశిష్యుఁడైనబలుఁడు సేతుబంధరామేశ్వరయాత్ర చేయవలయునని కుతూహలపడినందున నతనిమనోరథసిద్ధి గావించుటకై యతఁడు దక్షిణాపథంబున కరుగ సంకల్పించెను. ఈప్రయాణమున నానకున కనేకులతో వేదాంతచర్చలు జరిగెను. ఆచర్చలు వివాదహేతువులు గాక యతనికి సంతోషప్రదములై రెండవపక్షమువారికి జ్ఞానసంధాయకములై యుండెను. రామేశ్వరయాత్రనుండి యతఁడు తిరిగివచ్చి కొందఱు సాధువులు గురుదాసుపురముజిల్లాలో నున్న బాటలె యను పుణ్యక్షేత్రమునకుఁ బోవుచున్నా రని విని యాసాధువులసహవాసము చేయుటకును తనజన్మభూమి నింకొకసారి సందర్శించుటకును నిశ్చయించి వారితో గలిసి యచ్చోటి కరిగెను. బాటలేగ్రామవాసులకును నచ్చట చేరినతీర్థవాసులకును సనాతనసిద్ధాంతములకు వ్యతిరేకమైన మతఁబోధ చేయుచున్న నానకుయొక్క రాక యసహ్యమయ్యెను. ఆమహాత్మునియెడల వారెంతద్వేషభావము బూనిరో యెంతకఠినముగ దూషించిరో యెంతయవమానపఱచిరో మనము చెప్పజాలము కాని యెందరెందరు సాధువులు తనతో వితండవాదములు చేసి వెఱపించినను వెఱవనిధీరుఁడుఁ పలుపల్లియలయందుఁ బట్టణములయందు వసియించు పూర్వాచారపరాయణులకోపానలజ్వాలల బాఱి బడనినిశ్చలుఁడు, వేనవేలు జనులు వచ్చి ప్రశ్నలవర్షము గురిపించి వాదించి యోడిపోయి తుదకు నిందించినను మనోధైర్యము చెడనిపరమశాంతుఁడు బాటలేగ్రామము విడిచి వెడలవలసినవాఁ డయ్యెను. "అతిపరిచయాదవజ్ఞః" యన్నట్లు పిన్ననాటనుండియుఁ దన్ను దనకుటుంబమును దనగృహపరిస్థితులను దన బాల్యవిచేష్టితములను నెఱిఁగిన కాకులవంటి లోకుల నడుమ నున్నపుఁడు శాంతాంతఃకరణుడగు పరమతబోధనుఁడైనను వారివెక్కిరింపు లగ్గలమైనతరి తనశాంతము చిక్కబట్టజాలఁడు.

పంజాబుదేశము విడువకమున్న మృతినొందినమర్దనుని స్థానమందు దనకు మఱియొక శిష్యుఁడు సంప్రాప్తించునేమో యని వెదుకజొచ్చెను. ప్రియశిష్యుఁడైనమర్దనున కొక్కకుమారుఁ డుండెనని యతని కప్పుడు జ్ఞప్తికి వచ్చెను. ఆబాలకుని పేరు సజ్జనుఁడు. ఆకుమారుఁ నెట్లైన శిష్యుఁడుగ బరిగ్రహించుటకు గురువును బాలుఁడును గృతనిశ్చయులై తమరాక గ్రామవాసుల కెవ్వరికిం దెలియకుండునట్లు రాత్రి ప్రొద్దుపోయిన తరువాత తాల్వొండిగ్రామమునకు వెళ్ళిరి. గురు వొక మారుమూలను గూర్చుండి సజ్జనునికడకు బాలుని పంపెను. అతఁడతిరహస్యముగ బోయి గురుసందేశ మెఱిఁగించినతోడనే సజ్జనుఁడెంతకాలము నుండియొ ప్రియాణ మగుచున్నవాఁడ పోలె గడియ యాలస్యమైన జేయక వెంటనే మూటముల్లె గట్టుకొని వానితో బయలుదేఱెను. అతనిం జూచి నానకు వానితండ్రియొక్క మరణవార్తను దెలిపెను. నానకుయొక్క తల్లియుఁ దండ్రియు గతించినా రని సజ్జనుఁ డెఱిఁగించెను. గురువుయొక్కపినతండ్రి మాత్రము బ్రతికియుండె ననియు నిష్టమైనచో నతనిని జూడవచ్చు ననియు సజ్జనుఁడు విన్నవింప గతన్నాస్తి మృతినొందిన వారికొఱకు విచారించిన గార్యము లేదు. జీవించియున్న వారిని జూడవక్కరలే దని నానకు తన జన్మస్థానమున నొక్క రాత్రియైన నంపూర్ణముగ గడుపక శిష్యసమేతుఁడై వెడలెను.

ఈసారి గాంధారనగరమున కరుగవలయునని వారిసంకల్పము. గాంధారపురమున వసియించుచు సుప్రసిద్ధులైన బాబావలీ యనుమహానుభావుని సందర్శింపవలయు నని యతఁడు బయలుదేఱెను. పురములు ఈదారి పలుమా అతనికాలిక్రింద నలిగినదేయగుటచేత గ్రామములు బరిచితములు. ఆముప్పరుసుముల్తానుమండలములోని తలంబాపట్టణము విడచిన తరువాతగురువు బలునితో గూడి మెల్ల మెల్లగా వెనుకపోవుట కేర్ప

రచుకొని యుందరియూరికి సజ్జనుని ముందుగా బంపెను. సజ్జనుఁడు కొంత దూరముపోవునప్పటికి వాని కొకయూరు కనబడెను. అచ్చటహిందువులదేవాలయములు మహమ్మదీయులమసీదు నొక్కస్థలముందెయొకదానికొకటి చేరియుండెను ఆయూరాధిపతి జనపనారపీచువలె మిక్కిలి తెల్లనై నాభీవివరపర్యంతము వ్యాపించినగడ్డము గలిగి వృద్ధుఁడని తెలియఁజేయుటకు మొగము మీఁద ముడుతలుగలిగి చూచినవారికి గౌరవభాజన మని తోచుచుండెను. సజ్జనుఁడు గంభీరుఁడైన యాతనియాకారము చూచి భక్తితత్పరుఁడై యతని నభివాదము చేసి యతనితో బ్రసంగించెను ఆవృద్ధుఁడు కొంతసంభాషణము జరిగించిన పిమ్మట వానిని భోజనశాలకు దీసికొనిపోయి మధురాహారములతో విందు జేయుమని సేవకుల కానతిచ్చెను. సేవకులును కనుపార వానికి మొక్కబెట్టువారుపోలె నత్యాదరమున వానిని లోనికి దీసికొనిపోయి యోగిరముపెట్టుటకు మాఱు వానికట్టినప్పుడును గోలుముకొని తిండిపెట్టక కాలు చేతులు గట్టి మారుమూలలగదిలో బడవైచిరి. ఇదిజరిగిన కొంతసేపటికి గురుఁడు బాలుసమేతుఁడై యచ్చోటికి బోయి సజ్జనుని గానక యావృద్ధుని బిలిచి తన శిష్యుని శరీరాకృతులు వర్ణించి యానవాలు చెప్పి యట్టిలక్షణములు గలవడుచువాఁడు మీ కగుపడినాఁడా యని యడిగెను. అట్టికుఱ్ఱవాని మొగమైన జూడలేదని యాయోగిభ్రష్టుఁడు నొక్కిపలుక వాని మాయమాటలు దొంగచూపులు గురువున కనుమానము గలిగించెను. తోడనే బాలుఁడును దానును సజ్జనునికొఱకు పలుతావులు వెదకిరి. ఎట్టకేల కన్నము లేక మిక్కిలి ఖిన్నుఁడై యొకమూలబద్ధుఁడై యున్న సజ్జనును వారు కనుంగొని వానికట్లు విప్పి విముక్తుంజేసి యావృద్ధుం బిలిచి నిరపరాధు లగు బాటసారుల నావిధముగ నిష్కారణముగ దోఁచుకొని చెఱబెట్టవలసిన యవసరమేమువచ్చె నని మిక్కిలి కఠినముగ నడిగిరి. అడుగుటతో దనివినొందక గురువు కపటయోగింజూచి నాఁడు

బాధకరమగు పాతకమనియు నది కావించిన దురాచరణము లిహలోకమునకు జెడుటయే గాక పరలోకమునకుగూడ జెడి దుర్గతులపాలగుదురని ధర్మోపదేశము చేసెను. అతితీక్ష్ణమైన యీయుపదేశముయొక్క వేడిమిచేత నమ్మకుసలిదొంగయొక్క రాతిగుండెయు కరిగి నీరై పోవ నతఁడు పశ్చాత్తప్తుఁడై దుఃఖపరవశుఁడై తనకావించిన దోసమొప్పుకొని తప్పు సైరింపుమని వేడుకొనెను. ఆపుకమత్రియ మార్గస్థానము విడిచి కొంతదవ్వుపగునప్పటికి మగ్గనుని సమాధియున్న యూరగుపడెను. ఆసమాధి దృష్టపథమునం బడిన తోడనే భస్మరూపుఁడైన తనతండ్రి యాసమాధిలో నున్నాఁడని విని సజ్జనుఁడు పితృభక్తితరంగితాంతరంగుఁడై యాస్థానము విడిచి రాజాల నని గురువుతోఁ జెప్పి యచ్చటనె జీవితశేషము గడుప నిశ్చయించుకొనెను. సజ్జనుఁడు తన్ను విడుచుటచేత గానము తన చెవులకింక వినఁబడదని గురువు వానిని విడువలేక విడువలేక విడిచెను. శుభము సంప్రాప్తించినప్పుడు మేర మీరిన యానందమును కష్టము సంప్రాప్తించినప్పు డపారమైనదుఃఖమును బొందుట ధీరలక్షణముగాదని శ్రీకృష్ణుఁడు భగవద్గీతలలో జెప్పిననీతి స్మరించుకొని యతఁడు సజ్జనునివియోగమునకొఱకు విచారము నొందలేదు. అట్లు సజ్జనుని పితృసమాధికడ నెలకొలిపి బయలుదేరినవాఁడై నానకు బహుదినములు ప్రయాణములు చేసి గాంధారదేశమునకు హిందూదేశమునకు నడుమ నున్నకొండలలో ప్రసిద్ధమైన బోలానుకనుమ దాటి కడుశ్రమపడి యెట్టకేలకు గాంధారమును జేరెను. బాబావలీ వానిని మిక్కిలి ప్రేమతో నాదరించెను. నానకు జ్ఞానసమున్నుఁడైన బాబావలీయొక్క సహవాససౌఖ్యము కతిపయ దినము లనుభవించి మునుపటికన్న జ్ఞానసంపన్నుఁడై యచ్చోటు విడచి స్వదేశాభిమానుఁ డయ్యెను. మార్గమధ్యమున మానచందుండను క్షత్రియు డాయన కగపడెను. ఈరాచవానికి మతాసక్తి మెండు. ఎవ్వరైన దనకు సన్మతోపదేశము చేసి మంచిదారి చూపువారు

దొరకుదురా యని తగినగురువు నిమిత్త మతఁడు వెదకుచూచుచుండెను. మంచినీరు త్రాగబూనువారికి మహాసరోవర మగపడినట్లు నిరుపేదకు పెన్నిధి లభించినట్లు నానకువంటి జ్ఞానరత్నాకరుఁ డజ్ఞానదరిద్రునకు దొరకినతోడనే యతఁడు తనయదృష్టముచేత లభించెనని సంతసించి యనేకదినములు సుశ్రూష జేసి బహుసంవత్సరములనుండి దేనికై యన్వేషించు చుండెనో యాబ్రహ్మజ్ఞానఫలమును దనివోంద ననుభవించెను.

తిరిగి పయనము చేయునపుడు నానకు బాలనాథపర్వతమునొద్ద జుట్టుప్రక్కల నెక్కడ నూరుపల్లెలు లేని నట్టడవిలో నొకచెట్టుక్రింద శిష్యద్వితీయుఁడై దారితెన్నుగానక మొసగుట కాహారములేక బడలి కూర్చుండెను. ఆకొండదాపున జోగులమఠ మొకటి గలదు. ఆజోగుల కొడయుఁడైన యోగి పరమదయాళువు పరోపకారపరాయణుఁడు. అతని యాజ్ఞాప్రకార మాజోగులు ప్రత్యహము సాయంసమయమున చిన్నచిన్న జట్లుగా జేరి దారితప్పిపోవు బాటసారులను గలిసికొని వారిని దమమఠమునకు దోడ్కొనివచ్చి సత్కరించుచుందురు ఆగుంపులలో నొక్కడు వృక్షచ్ఛాయం గూర్చుండిననానకుం గనుంగొని తనమఠము నకువచ్చి యతిథి గావలసినదని వానిని గోరెను. ఆతరుచ్ఛాయమె తన కారాత్రి నివాసయోగ్య మగు నెలవగుననియు దా నదవిడిచి రానని యు నతఁ డుత్తరము చెప్పెను. వారతని యుత్తరము మఠాధిపతి కెఱిఁగింప నతఁడు కదలిపోయి స్వయముగ నతని నాహ్వానముజేసెను. అతని కోరిక నిరాకరించుట మోటతన మగునని తలంచి గురువు తన యనుచరుని గలసి మఠమున కరిగి యతిథియై వా రిచ్చుసత్కారముల నంది సంతుష్టుడయ్యెను. అతఁ డామఠమున నొకటిరెండుదినము లుండి మరల బయలుదేరి తెంపులేనిపయనములు చేసి తనమామగారైన మూళుఁడు వసియించుగ్రామము చేరెను. అప్పటికతఁడు పదియారుసంవత్సరముల నుండి ప్రయాణము చేయుచుండెను. ఆగ్రామమునకు నానకు వచ్చినా

డని వినినతోడనే ముదిమిచే నవయవపటుత్వము దప్పిన మూఢుఁడు కన్నులార నల్లునొక్కసారి గని యతని నింటికి దోడ్కొనిరావలయునని శ్రమపడి యతఁడున్న ధర్మశాలకు బోయి సబహుమానముగ నతనిని దర్శించి తనయింటికి రమ్మని వేఁడుకొనెను. గురువు బహుమానముల స్వీకరింపక యతని గృహమునకు బోవుటకు సమ్మతింపక హరినామ స్మరణమే తనకాప్తబంధువనియు ధర్మశాలలే తనగృహములనియు జెప్పి యతనిం బంపెను.

మామగారి గ్రామమైన పఖోకరంధవాలో నానకు రెండుమాసము లుండెను. ఆకాలములో నజ్ఞానతమఃపటలముచేత నావృతములైన యనేకమనస్సులయందు జ్ఞానదీపములను వెలిగించి వారిని యీశ్వరభక్తులుగ జేసెను. అంతకంత కతనిపేరు పరిసరభూములయందు వ్యాపించుటఁజేసి జ్ఞానసంపాదనము నిమిత్తము జనులు పెక్కండ్రతనిసన్నిధికి రాదొడఁగిరి. మాసద్వయ మాగ్రామమున నున్నతరువాత ధర్మక్షేత్రమైన కురుక్షేత్రమునందు గొప్పతీర్థము జరుగునని తెలిసినందున నానకు బలునిగూడి యచ్చటి కరిగెను. ఆర్యావర్తమానమందలి మహాపుణ్యక్షేత్రములలో గురుక్షేత్ర మొకటి. ఈక్షేత్రమందే భగవానుడగు శ్రీకృష్ణుండు తన మేనమరదియు జెలియలిమగఁడును గారాపుచెలికాఁడునగు నర్జునునకు రథసారథియై పార్థసారథినామధేయంబున బ్రసిద్ధుఁడై కురుపాండవసైన్యమధ్యమున నరదంబున నిలువంబెట్టి యుపనిషత్సారమైన భగవద్గీతాశాస్త్రము మాధవుం డాయన కుపదేశించెను. ఈక్షేత్రమునందే కురుపాండవరాజకుమారులు కౌరవసామ్రాజ్యము నిమిత్తము పెచ్చుపెరిగినమత్సరంబున మహాసంగ్రామము గావించి నిహతులైరి. ఈక్షేత్రమునందే యాకాలపురాజనందను లందరు కౌరవపాండవులలో నేదోయొక పక్షముబూని మహానామాస్త్రశయాసలమునకు మిడుతలై కథావశేషులైరి. మహాభారతసంగ్రామము జరిగి రమారమి

యిప్పటికి నాలుగువేలసంవత్సరములైనను ననేకరాజఋషు లచ్చట రణనిహతులై వీరస్వర్గము జూరగొనుటచే నాటగోలె నది భువనపావన మైన పుణ్యక్షేత్రమై పుణ్యాత్ములకెల్ల సేవ్యమై పురాతనచరిత్రాభిలాషులకుగూడ నభిగమ్యమై విరాజిల్లుచున్నది. ఈకారణముచేతనే నానకాస్థలమునకు బోయి యుండును. ఆసంవత్సరము సమ్మేళనము మిక్కిలి గొప్పది. అన్నివర్ణములవారు నన్నిమతములవారు నచ్చట సమావేశమైరి. కాని కాలక్షేపము నిమిత్తము వేడుకనిమిత్తము వేళాకోళము నిమిత్తము విహారము నిమిత్తము వచ్చినవారే కాని తీర్థవాసులలో ననేకులు నిజమైన భక్తితోడను శ్రద్ధతోడను బరమార్థముతోడను వచ్చినవారు లేరు హోమములు గావించువారు స్వాధ్యాయము చెప్పువారు భజనలు సేయువారు స్నానములు సలుపువారు జపములు చేయువారు తపోనిరూఢులైనవారు ధర్మోపదేశములు చేయువారు వేనవేలు గనబడిరి. విగ్రహారాధనము విరివిగా జరిగెను. నిష్కళంక మైనభక్తి నిజమైనవైరాగ్యము సత్పాత్రదానము సాధుసేవ బ్రహ్మజిజ్ఞాస మొదలగున వచ్చట మృగ్యములయ్యెను. నానకువంటి వేదాంతికున కవియన్నియు ననహ్యములై తోచెను. ఆజపములు తపములు దానములు ధర్మములు బ్రహ్మజ్ఞాననిష్ఠుండైన యామహాత్మునకు దలయేరు గలిగించెను. పారమార్థికులు గాక గతానుగతికులైన మూఢలోకులకు బుద్ధి చెప్పవలయునని తలంచి బలుని బిలిచి యచ్చటచెరువులోనుండి యొకచేపం దెమ్మని యతఁడు తెచ్చినయామత్స్యమును దాకలో బెట్టి మాడింపదొడఁగెను. అదిచూడఁగానే తీర్థవాసులకు నతితీక్ష్ణమైన కోపము వచ్చెను. అటువంటి పావనక్షేత్రమున పరమపావనచరిత్రులగు తీర్థవాసులు లక్షోపలక్షలు చూచుచుండగ నటువంటి పుణ్యదినమున యోగి యన్నపేరు పెట్టుకొన్నవాఁడు జీవహింసచేసి కడుపు నించికొనుటకన్న కష్టకార్యము మరొకటి లేదని యచ్చట చేరినవారందరు దలంచి కోపగించిరి.

కొందఱు తమనాలుకలను యథేచ్ఛముగ నుపయోగించి వానిని నోటికి వచ్చినట్లు బండబూతులు తిట్టిరి. అట్టిదురాత్ముని బ్రతుకనియ్య గూడ దని దుడ్డుకఱ్ఱలు చేతబట్టుకొని చంపవచ్చిరి. వాని కాసమయమున నోడలే తెలియలేదు. పొంగి పొరలివచ్చుచున్న మహాసముద్రమువలె జనసమూహము తన్ను నిర్మూలనము జేయుటకు దుడ్డుకఱ్ఱలతో వచ్చి మీదపడుచున్నను నతఁడు మహాపర్వతమువలె చలింపక నిర్భయముగ వారిముందర నిలిచి మీరు వాగ్వాదము చేసి నన్ను గెలువ దలంచిరా లేక దండప్రయోగముచేతనే నిర్జింపఁదలఁచిరా యని యడిగెను. వర్షకాలమేఘము లురిమిన చందమున దమకంఠము లెత్తి వారిట్లనిరి. వాగ్వాదముచేసి నీతప్పు నీవు తెలిసికొని యికముం దట్టిపని నెన్నడు సేయనని నీవు ప్రమాణము చేసిన పక్షమున నిన్ను విడిచెదము. లేదా యీచేపను నీవు కోసినట్లే నిన్ను ముక్కలుముక్కలుగా గోసెదమని వారుత్తరమిచ్చిరి. అపుడు నానకు వారి కిట్లనియెను. మనుష్యుఁడు మాంసమునుండి పుట్టెను. మాంసముతోనే పెరుగుచున్నాఁడు. కావున మాంసమునందు నంతద్వేష ముండవలసిన యవసరము లేదు. పూర్వాచారపరాయణులైన యామూఢభక్తులు వానిమాటకు దగిన ప్రత్యుత్తరము చెప్పలేక యతఁడు జ్ఞానసంపన్నుఁడైన మహాయోగి అతని జోలికి మనము పోగూడదని చల్లచల్లగ జారిరి. నానకుగురువు యొక్క ప్రతిష్ఠ దేశమంతటను ముఖ్యముగ పంజాబుదేశమునను క్రమక్రమముగ వ్యాపించెను. అతఁ డొకమతమును మెచ్చలేదు. ఒకమతమును ఖండింపలేదు. ఏమతమునందైనను దోషములున్నపక్షమున నా దోషముల నతఁడువిమర్శించి ఖండించుచు వచ్చెను. దీనిఫలిత మేమనగా ప్రతి మతస్థులు నతనింగూర్చిన కథలువినుచు నతనిగుణగణములు భక్తిశ్రద్ధలు జెప్పుకొనుచు వచ్చిరి. అంతకంత కతనికి యశస్సు ఢిల్లీచక్రవర్తి యొక్క కొలువుకూటమువఱకు వ్యాపించెను. ఆకులమున భోగపరా

ణుఁడైన యిబ్రహీములోడీ ఢిల్లీచక్రవర్తియై యుండెను. ఆఢిల్లీ చక్రవర్తి కితనిగొడవ లక్ష్యములేదు. కాని యాయనయాస్థానమునందు స్వమతాభిమానియు నానకుసిద్ధాంతములందు ద్వేషముగలవాఁడు నగు ముత్సద్దియను మహమ్మదీయుఁడుండి చక్రవర్తికి నానకుమీఁద నమితద్వేషము కలుగునట్లు చెవిచెంతజేరి కొండెము లెన్నియో జెప్పి యతని మనస్సు పాడుచేసెను. ఆమహమ్మదీయుఁడు చక్రవర్తితో నీ తెఱంగున జెప్పెను. ఈనానకు మహమ్మదీయమతమునకే గాక హిందూమతమునకు గూడ ద్రోహివిగ్రహారాధనము సేయగూడదనియు వర్ణభేదము దూష్యమనియు నితఁడు హిందువుల నధిక్షేపించును. గోవధము పాతకమనియు మహమ్మదువారు జగద్గురువు కారనియు మనల నధిక్షేపించును. కావున నితఁడుభయమతస్థులకు విరోధియే కావున సర్వవిధముల దండ్యుఁడు. ఆకలుకులు చక్రవర్తికి నచ్చెను. ముత్సద్దికి గాని చక్రవర్తికి గాని హిందూమతము మీఁద నిజమైన యభిమానమున్నదని మనము నమ్మగూడదు. మహమ్మదీయ మతము నధిక్షేపించుటచేతనే ముత్సద్దికి నానకుపై బట్టరాని యాగ్రహము వచ్చెను. తన మతమును దూషించినందుకు నానకును దండించినచో హిందువులకు గష్టముగ నుండు నని ముత్సద్దీ హిందూమతముమీఁద నత్యంతాభిమానమున్నట్లభినయించి చక్రవర్తి కాపరమసాధువు మీఁద పారములేని కోపము దెప్పించెను. ఆకోపావేశమున జక్రవర్తి నానకును జెఱసాలలో బెట్టించెను. మహాపురుషులకు గృహములు కారాగృహములు నొక్క విధముగానే యుండు ననుమాట భోగవరాయణుఁడైన చక్రవర్తి యెఱుఁగఁడు. జీవన్ముక్తు లగు మహాత్ములు కారాబద్ధులయ్యు చెఱసాలలో సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యము గలవారియట్ల సంతోషభరితులై యుందురు. అజ్ఞానులు యథేచ్ఛముగ విహరింప స్వాతంత్ర్యము గలిగియు సంసారబద్ధులై కారాబద్ధుల కంటె నధికదుఃఖము లనుభవించు

చుందురు. చక్రవర్తి గురువుయొక్క శరీరమునే నాలుగుగోడల నడుమ బంధించెను. కాని యాతనియాత్మను బాధింప జాలఁడు. శరీరము చెఱ నుండి గదలలేకపోయినను విశృంఖలమైన యాత్మ రోదసీ కుహరమంతయు స్వేచ్ఛగా విహరించి పరమేశ్వరునిపాదములవఱకు బయనము సేయును. ఆచెఱసాలలో నున్న ఖైదీలు ప్రతిదినము తిరగళ్ళతో గొంత పిండి విసరవలయునని నియమముండెను. కారాబద్ధు లావని బహుకష్టమున జేయవలసి వచ్చెను. నానకు స్వధర్మముచేయుటయం దత్యంతాసక్తిగలవాఁడు కావున దక్కినవాండ్రవలె రేలు పెందలకడ నిదురవోవక విసరవలసినపిండి యంతయు విసిరి శయనించుచు వచ్చెను. అది యెఱుఁగక తోడిఖైదీలు నానకుయొక్క శిష్యులు నానకునకు మహామహిమలు గల్పించి నానకు స్వహస్తముతో విసరనక్కఱలేకుండ నతని ప్రభావముచేత వాటంతటవే తిరుగళ్ళు తిరిగె ననియు భగవంతుఁడే వచ్చి విసరెననియు జెప్పుకొనఁ జొచ్చిరి. మూఢవిశ్వాసము గల యానాఁటి జనులందఱు నామాటలు నమ్మిరి. దైవానుగ్రహమువలన నానకు చిరకాలము చెఱలోనుండలేదు. మొగలాయివంశస్థుఁ డగుబేబరు కట్టకడపటిసారి హిందూదేశముపై దండువెడలి పానిపట్టువద్ద యిబ్రాహీములోడీని గెలిచి యతనిఁ జంపి ఢిల్లీసింహాసన మెక్కెను. అతఁడు గద్దెయెక్కిన యెనిమిదవనాఁడు మహానుభావుఁ డైనయోగి యొకఁడు పూర్వచక్రవర్తి చేత నిర్హేతుకముగ చెఱబెట్టబడెనని విని తక్షణమే యతనిని వదలిపెట్టవలసినదనియు మిక్కిలి గౌరవముతో దనసన్నిధికి దోడ్కొని రావలసినదనియు నానతిచ్చెను. అతని యాజ్ఞాప్రకారము బందెకాఁడు వానిని జక్రవర్తి సన్నిధికి దోడ్కొని పోయెను. చక్రవర్తి యతనితో భగవద్విషయమై సంభాషించి యత డిచ్చినయుత్తరములకు సంప్రీతుఁడై వీడుకొలిపెను. ఏడుతరములవఱకు బేబరుసంతతివారు హిందూస్థానము పరిపాలింతురని యాసమయమున బేబరుతో

నానకు చెప్పినవి కొందఱు చరిత్రకారులు వ్రాసిరి. అట్లు మొగలాయి చక్రవర్తిని వీడ్కొని నానకు మరల దేశాటన మారంభించి కాశ్మీర దేశమునకు బోయి యచ్చట దనసిద్ధాంతమును బోధించి ప్రసిద్ధుడైన యొక బ్రాహ్మణుని తనమతమునందు గలుపుకొనియెను. నాటంగోలె పెక్కండ్రు నాతనిమతమును స్వీకరించి శిష్యులైరి. కాశ్మీరమునుండి యతఁడు లాహోరుపురమునకు వచ్చెను. ఆపురవాసియు మిక్కిలి పలుకుబడిగలవాఁడు గొప్పవాఁడు నగు నొకతురకయుమీరుగూడ నతని శిష్యుఁ డయ్యెను.

అనంతరము నతఁడు మామగారి యూరికి వచ్చెను. ఒకనాఁ డతఁ డాగ్రామమున నొక చెట్టుక్రింద గూర్చుండ జాటుజాతివాఁడైన యొక బాలుఁడు పశువులం దోలుకొనుచు నాదారిం బోయెను. వానిపేరుఁ బూరా. అతనిముఖవైఖరింబట్టి సద్గురూపదేశము గలిగి సత్పురుషుని చేత శిక్షితుఁ డైనపక్షమున నాబాలకుఁడు మహాపురుషుఁడు కాఁగల డని గురువు తెలిసికొని వానిం దనకడకు రమ్మని చేసన్న జేసెను. ఆ బాలుఁడు తక్షణమె యాతనిసన్నిధికిం బోయి యేలపిలిచితి రని యడిగెను. పనియేమి లేదు. ఊరకపిలిచితినని గురు వుత్తరముచెప్పెను. లోకఖ్యాతకీర్తి యైన మహానుభావుఁడు తనవంటి యర్భకుని నిర్హేతుకముగ బిలువఁ డని యబ్బాలుఁడు తలంచి మరునాఁ డొక చెంబునిండ నేయి బోసికొని యతనిదర్శనమునకుఁ బోయి తనతెచ్చిన కానుక గ్రహింపుమని ప్రార్థించెను. నీతలిదండ్రులతో జెప్పి యిది తెచ్చితివా వారియెరుకలేక తెచ్చితివా యని నానకు డింభకు నడిగి మాతాపితలకు దెలియకుండ దెచ్చితి నని యతఁ డుత్తరముచెప్ప గృహయజమానులకు దెలియకుండ దొంగతనముగఁ దెచ్చిన వస్తువు పుచ్చుకో నని బాలకుఁ డెంత బతిమాలినను దానిని గ్రహింపక పంపివైచెను. అనంతర మాబాలకుఁడు ప్రతిదినము గురుసందర్శనము జేసి క్రొత్తవిషయములు నేర్చికొనును.

కొంతకాలమునకాతనికి శిష్యుడై పంజాబుదేశమందు మిక్కిలి పేరుగాంచిన సన్యాసి యయ్యెను. ఈవిధముగ హిందువులు మహమ్మదీయులు గూడ నతని శిష్యులుగను వచ్చిరి.

మామగారియూర నాలుగుసంవత్సరములుండి మామగారి మరణానంతరమున నతఁడు గ్రామము విడిచిపెట్టెను. అప్పటి కతనికరువది సంవత్సరములు నిండెను. మునుపటివలె దీర్ఘప్రయాణములుచేయుట కోపిక లేకపోయెను. అందుచేత స్వస్థలము విడిచి దేశాంతరముల కరుగ గూడ దని యతఁడు నిశ్చయించుకొనెను.

చరమావస్థ.

నానకు షష్ఠిహాయనపూర్తి చేసినందున మునుపటివలె సాధువులయొక్కయు సన్యాసులయొక్కయు ఫకీర్లయొక్కయు సహవాసము చేసి వేదాంతగోష్ఠితో గాలము బుచ్చుట కవకాశము లేకపోయెను. ఏదో యొకచోట స్థిరముగానుండి శేషించినయాయుస్సు గడుపవలయునని నిశ్చయించి యేగ్రామము తనకనుకూలముగా నుండునోయని యతడు విచారింపఁదొడఁగెను. అట్లాలోచించి స్థానమేర్పరచుకొనక మునుపు జన్మభూమి యగు తాల్వొండికరిగి పితృవంశస్థులలో హతశేషుల నొకసారి చూడవలయునని కోరిక గలిగినందున నతఁడచ్చట కరిగెను. అతని పినతండ్రి యగులుల్లామాత్ర మప్పటికి జీవించియుండెను. నానకు పినతండ్రియింట బదునైదు దినములుండెను. యావజ్జీవ మచ్చటనే యుండవలసిన దని పినతండ్రి నానకు ననేకవిధముల బ్రతిమాలెను. కాని యతఁడు దానికి సమ్మతింపఁలేదు. నానకు తన్ను విడిచిపోవునప్పుడు పినతండ్రి గుఱ్ఱ మొకదానిని తెచ్చి సుకరముగ బ్రయాణము సేయుటకు వీలుగ నుండును గనుక దానినైన బరిగ్రహింపవలసిన దని పలువిధముల వేడుకొ

నెను. అదియు బరిగ్రహించక నానకు వానికిట్లనియె. నేను భగవంతుని కొలువు చేయుచున్నాను. ఇప్పుడు నామనస్సులో నేవిధమైన సంతోషము గాని బెంగ గాని భయము గాని సందేహము గాని లేదు. ఇది పెట్టుబడి లేనివ్యాపారము కాని లాభము విశేషముగ వచ్చుచున్నది ఇది యిమ్మని అది యిమ్మని యడుగువారు లేరు. ఎంతయదృష్టవంతులకో గాని యిటువంటి బేరము తగులునా అట్లు చెప్పి పినతండ్రిని పీడ్కొని చిరకాలమునుండి తన్ను సేవించుచున్న బలుని తన శుశ్రూషాబాధము నుండి విడిపించి యథేచ్ఛముగ విహరింపవలసిన దని యాజ్ఞయిచ్చి బియాసునదీతీరమున మిక్కిలి మనోహరమైన యొకస్థానము తనకు నిలయముగ నేర్పరచుకొని యాస్థానమునకు విశ్వకర్త యనుపరమేశ్వరుని పేరు పెట్టదలచి కర్తారపురమని నామకరణ మిడెను. ఇచ్చట సాధువులు యోగులు పెక్కండ్రు చేరి యతనిని సేవించి యతని సహవాససౌఖ్య మనుభవించిరి. అతనిభార్య యగు చూనిదేవియు నానకుయొక్క కొడుకులు గూడ నచ్చోటనే చేరిరి ఆబిడ్డలు వచ్చిరని యతని కానందము లేదు. విచారము లేదు. సన్యాసులకు తమమనస్సె సమస్తానందములు గలుగ జేయును. కాని బాహ్యవస్తువులు సంతోష మొసంగ జాలవు. అతఁడీ విధముగ నొకచోట స్థిరముగ నుండుటవలన గొప్ప ప్రయోజనము గలిగెను. ఆమహాత్ముఁడనివతులకు బోధించిన బోధనములవలనను గానము చేసిన గీతములవలనను చేసినవాదములవలను నతని యభిప్రాయములు దెలియుచుండినను నవి యొకవరుస లేక చెదిరి విడివిడిగా నుండుటచేత నెల్లవారికి సులభముగ లభింపకుండెను. పూర్వోత్తర సందర్భములు చక్కగా గమనించి యవి యొకచో జేర్చిరాసి లోకుల కుపయోగముగనుండునట్లు చేయవలసిన భారము తనపై నుండెను. ఒకచో స్థిరముగ నుండుటవలన గలుగు ముఖ్యప్రయోజన మిదియె ఆ కర్తారపురమందుండి నానకు తనపనినెఱవేర్చుచుండ లెహానుడను నొకక్షత్రియుడు

విష్ణుదేవి యనుక్షేత్రమునకు యాత్రపోవుచు నీగ్రామమునకు బోయి యచ్చోట మహానుభావు డొకఁడున్నాఁడని విని యాతని సందర్శించెను. ఆక్షత్రియుఁడు కర్తారపురమున నొక్కదినము మాత్రమె యుండఁదలఁచెను. కాని నానకుయొక్క బోధామృతపానముచేత నతఁడు పరవశుఁడై యచ్చోటు విడువజాలక నిరంతరశుశ్రూషలచేతను పరమార్థగ్రహణముచేతను వినయవివేకసంపత్తిచేతను సత్ప్రవర్తనముచేతను గురువుయొక్క యనుగ్రహము బడసెను. గురుశిష్యులకు గలపరిచయము స్వల్పకాలమునుండి యైనను నారాచవానిభక్తిజ్ఞానవైరాగ్యములు గురువుమనస్సును సంపూర్ణముగ గరగించి యతనియందుపుత్రవాత్సల్యము గలిగించెను.

తనయనంతరమున దాను బోధించిన మతము లోకమునకు బోధించుటకుఁ దగినవాఁ డారాచవాఁడే యని నానకు వానినే పీఠాధిపతిం జేసెను. ఈకార్యము చూనీదేవికి మిక్కిలి కష్టముగ నుండెను. పీఠాధిపత్యము కుటుంబమునకు గౌరవము విశేషముగ గలిగించుటయె గాక కట్నములు కానుకలు మొదలగువానిరూపమున ధనలాభము గూడ గలిగించును గావున నట్టిమహాపదవి తనకొడుకులకు రాక పరాధీనమగుటచే నాయిల్లాలు మిక్కిలి వగచి యది తనపుత్రులయందె నిలుపుమని యతనిం బ్రార్థించెను. కాని మతబోధకుఁ డైన పీఠాధిపతికుండవలసిన లక్షణము లేవియుఁ దనకుమారులయందు బొడకట్టక క్షత్రియుని యందె పొడగట్టుటచేత నతఁడు లోకోపకారార్థమై పుత్రస్నేహ మొకమూలకు ద్రోచి మతవ్యాప్తిమె ప్రధానముగ జేసికొని యిల్లాలిమొఱలు పెడచెవిని బెట్టి రాచవానినె పీఠమునఁ బ్రతిష్ఠించి యతనికి యంగదుఁడను నామమిచ్చెను. చూనీదేవి నెట్లయిన తనకావించిన యేర్పాటునకొడంబడకఁ దలఁచి నానకు తనకుమారులను రాచవానిని బలుసారులు భార్యయెట్టయెదట బహువిధముల శోధించెను. ఆశోధనలలో

క్షత్రియుఁడై సర్వవిధముల శ్రేష్ఠుఁడని చూనీదేవికింగూడ దోఁచుటంజేసి సత్యమొప్పుకొనక తప్పదుగావున మనసులో విషము లేకపోయినను నామె రాచవానిని బ్రతిష్ఠింపఁ దగు నని నోటితో ననెను.

ఆమహాపదప్రతిష్ఠుఁడగు తన శిష్యుఁడు మత్సరగ్రస్తులైనజనుల చేత బీడింపఁబడకుండ నతని స్వగ్రామమునకే బోయి యుండవలసినదని శాసించెను. తను వచ్చినపని సమాప్తమైనందున నానకు దేహత్యాగ ముచేయవలసినకాలము సమీపించు చున్నదని గ్రహించి యందుకు సన్నద్ధుఁ డయ్యెను. మరణము సమీపించుచున్న దని యాతఁడు తెలిసికొని యొకనాఁ డతడు రేపురాత్రిలోపుగ నేను లోకాంతరమున కేగుదు నని చెప్పె, నఁట. అతని బసకు సమీపమున నొక మర్రిచెట్టుగలదు. ఆవృక్ష మతనికి మిక్కిలి ప్రియము. అతఁడు పలుమారు దాని నీడను వసియించి సుఖించెను. ఆదినమునగూడ నతఁ డాచెట్టుక్రిందనే తన సెజ్జ లమరపించుకొని పండుకొనియెను. ఆమహాత్మునకు గాలము సమీపించినదని విని హిందువులు మహమ్మదీయులు గూడ గడసారి యాతనిదర్శనము జేయగోరి గుంపులు గుంపులుగ బోయి చూచి ధన్యులైరి. మరణము నిమిత్తము ప్రత్యేకముగ నతఁడు గట్టించుకొన్న యింటిలోనికి దన్ను తీసుకొని పొమ్మని సాయంకాల మతఁడుకోరెను. ఆగృహమున స్వబంధువులయొక్కయు శిష్యగణముయొక్కయుసన్నిధి నతఁడు 1526 వ సంవత్సరమున నాశ్వయుజ శుద్ధ దశమినాఁడు జాము రాత్రియుండగ బరమపదము నొందెను. చూనీదేవియు గొడుకులు పీఠాధిపత్యము తమ కుటుంబములో నుంచవలసినదని కట్టకడపటిదినమునసయితము గురుని యడుగులపై బడి వేడుకొనిరి కాని యతఁడు నిశ్చయుఁడై వారివేడుకలు త్రోసిపుచ్చెను. గురుకళేబరమునకు దహనసంస్కారముచేయదలఁచి హిందువు లాశవమును రుద్రభూములకడకు గొనిపోయిరి. అదివిని యంతయు మహమ్మదీయులు నానకు తమ మతమే బోధించె ననియు దను

గాఁడే యనియు శవము తమ యధీనమే కావలసినదనియు వాదించి శవమును ఖననము చేయుటకై తెచ్చిరి. హిందువులందుకు సమ్మతింపకపోగా రెండుతెగలకు భయంకరమైన కలహము వచ్చుటకు సిద్ధమయ్యెను. ఉభయులు కత్తులు దూసిరి. అప్పు డొకజ్ఞాని యాగుంపులో నుండి వచ్చి నానకువంటి మహాత్ములు తమకళేబరములోనుగూడ విడిచి పోవరుసుఁడీ యని పలికెను. ఆమాట విని హిందువులు మహమ్మదీయులు గూడ కళేబరమును మున్ను బెట్టిన నెలవునకు బోయి చూడ నచ్చట శవము లేకపోయెను. ఎల్లవారు విస్మితులైరి. అయిన కప్పుకొన్న దుప్పటి మాత్రము లభించుటంజేసి యదిహిందువులు మహమ్మదీయులు రెండుతునకలుచేసి చెరియొక తునక పుచ్చుకొనిరి. హిందవులాతునకను దహనము చేసిరి. తురకలు నేలపూడ్చిపెట్టిరి. ఈవిధముగ మహానుభావుడైన నానకు పేదకుటుంబమున పుట్టి తనవిజ్ఞానసంపత్తిచేత సద్గురువై మతకర్తయై డెబ్బదియేండ్లు జీవించి జీవితకాలములో నొక్క నిమిషమైనను వ్యర్థము చేయక జ్ఞానసంపాదనమునందే వినియోగించి సంసారశృంఖలముల ద్రెంచివైచి యెవ్వరికొలువు సేయక దేవదేవునికొలువే చేసి చరితార్థుఁడై యాతని సాన్నిధ్యము బడసెను.

నానకు స్థాపించిన మతముపేరు సీకుమతము. తన్మతస్థులు సీకులు అని వ్యవహరింపఁ బడుచున్నారు. వీరు పంజాబుదేశమున విశేషముగ నున్నారు. నానకుయొక్క మతము చైతన్యవైష్ణవమతమువలె బసవేశ్వరుని జంగము మతమువలె వర్ణభేదశూన్యమై భక్తిరసప్రధానమై యుండును. విగ్రహారాధనము చేయ గూడదని నానకు బోధించెను. వేదమునం దితనికి గౌరవము కలదు. కాని యదియే పరమప్రమాణమని యతఁ డొప్పుకొనలేదు. జీవహింసాస్పదములైన క్రతువులు మొదలగు కర్మలు పనికిరావని యతఁడు గర్హించెను. ఈశ్వరుఁ డొక్కఁడేయనియు యతఁడు సర్వశక్తుఁడనియు సృష్టిస్థితిలయకారణుఁ డనియు భక్తిచేతనే

యతఁడు సాధ్యుఁ డగుననియు నితనియాశయము. శంకరరామా
మధ్వాచార్యులవలె నితఁడు విద్వాంసుఁడు గాఁడు. జీవాత్మపరమా
భేదములు విచారించి యితఁడు తత్వనిర్ణయములు చేయులేదు.
జ్ఞానవైరాగ్యములవలన మానవుఁడు పాశబంధములు విడిచి యీ
సాన్నిధ్యము నొందునని యతఁడు బోధించెను. సిక్కులమతగ్రంథము
ఆదిగ్రంథము. దీనికే గ్రంథసాహెబులని పేరు. దీనిలో నానకుయొ
యు నతని యనంతరమున మతరక్షకులైన గురువులయొక్కయు సి
తము లున్నవి. ఇతఁడు తులసీదాసు కబీరుదాసు మొదలగువారివ
పరమభాగవతోత్తముఁడు. ఈమతము కడియవగురువగుగురుగోవి
ని కాలమున మహోన్నతమైన స్థితికి వచ్చెను.

సమాప్తము.